

K ZNALOSTEM VYBRANÝCH OBLASTÍ HISTORIE RAKOUSKA A ŠVÝCARSKA U STUDENTŮ BAKALÁŘSKÉHO PROGRAMU NĚMECKÝ JAZYK SE ZAMĚŘENÍM NA VZDĚLÁVÁNÍ

 Petra Besedová

Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Katedra německého jazyka a literatury,
Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, Česká republika

e-mail: petra.besedova@uhk.cz

Abstrakt

Článek zkoumá znalosti historie Rakouska a Švýcarska u studentů bakalářského programu Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání na univerzitě Hradec Králové v rámci interkulturního pojetí výuky reálií s důrazem na historické myšlení. Cílem bylo popsat úroveň a profil znalostí historie Rakouska a Švýcarska a ověřit, zda se výsledky liší ve vztahu k oběma zemím a zda se mění v čase podle režimu výuky. Data byla získána metodou testu v letech 2017-2025 od 254 studentů. Skóre bylo normalizováno a analyzováno s kontrolou verze testu a roku. Po zohlednění kontrol nebyly prokázány rozdíly mezi znalostmi historie obou zemí ani vliv online výuky. Znalosti se ukázaly jako stabilní. Doporučeno je vyvážené zastoupení historických témat všech německy mluvících zemí a rozvoj historického myšlení.

Keywords

German language; Foreign languages; History; Culture studies.

Úvod

Znalost historie je jednak pevnou součástí reálií (německy *Landeskunde*) německy mluvících oblastí (Deutschland-Austria-Confoederatio Helvetica, dále DACH) a jednak představuje podstatnou součást profesní přípravy budoucích učitelů německého jazyka (dále NJ), protože rámuje kulturní učení, resp. porozumění, práci se stereotypy i didaktickou transpozici historických témat do výuky. Kulturní učení je vnímáno nikoli jen jako suma faktů, ale jako promyšlené rozvíjení porozumění dějinným kontextům, interpretacím a jejich didaktickému začlenění do výuky NJ. Výše uvedený pojem *Landeskunde* nelze chápat jednorozměrně: v dějinách didaktiky se střídá pojetí *Landeskunde* jako principu výuky (německy *ABCD-Thesen*), jako „disciplíny“ vázané na jazyk a jazykovou výuku (Erdmenger, 1996) i jako teoreticko-konceptuálního rámce sociokulturních dimenzí jazyka (Koreik, 2010). Současně se prosadil i pluricentrický pohled DACH(L), jenž vyžaduje zahrnout Německo, Rakousko a Švýcarsko (případně Lichtenštejnsko) jako svébytné, ale propojené referenční prostory (Demming et al., 2013; Shafer et al., 2020). V tomto pojetí je historická látka chápána jako síť interpretačních vzorců, které studenti aktivně konstruují a propojují s aktuálními společenskými otázkami. To klade zvýšené nároky na obsahovou i metodickou připravenost budoucích učitelů německého jazyka, včetně schopnosti pracovat s kontroverzí a multiperspektivitou.

V dosavadním výzkumu bylo zjištěno, že profesní příprava učitelů dějepisu v německy mluvících zemích vede pouze k omezenému rozvoji oborově-didaktických znalostí a porozumění historickým konceptům (Wolf et al., 2022). Chybí však studie zaměřené na učitele

cizích jazyků, kteří s dějinnými a kulturními reáliemi pracují v jiném kontextu než učitelé dějepisu. Výzkumy v oblasti přípravy učitelů cizích jazyků se soustředí převážně na obecné obsahové a metodické kompetence či interkulturní senzitivitu (Romijn et al., 2021), nikoli na konkrétní znalost dějin německy mluvících oblastí. Tato výzkumná mezera je významná zejména s ohledem na rostoucí důraz na pluricentrické pojetí němčiny a potřebu reflektovat specifika DACH-prostoru. Prezentovaná studie proto přináší systematické měření úrovně vybraných oblastí historických znalostí Rakouska a Švýcarska studentů, kteří jsou konkrétně studenty bakalářského programu Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové, a jejich profilaci ve vztahu k jednotlivým zemím. Tím studie přispívá k rozvoji poznatků o kulturologické složce profesní přípravy učitelů cizích jazyků.

Primárním cílem článku je na základě zpracování dat z testování těchto specifických znalostí popsat jejich úroveň a profil silných, resp. slabších oblastí ve vztahu k vybraným zemím DACH, tj. Rakousku a Švýcarsku.

Kapitola 1 obsahuje definice klíčových pojmů a shrnutí předchozích studií na toto téma a jejich hlavních výsledků. Specifikace výzkumné otázky a testovaných hypotéz jsou uvedeny v kapitole 2. Kapitola 3 představuje získané výsledky v rámci závěrečného testování a položkové analýzy. Následně v kapitole 4 a v kapitole „Závěr“ jsou shrnuty odpovědi na výzkumné otázky, hlavní limity stávajícího výzkumu a směr budoucího výzkumu autorky.

1 Teoretická východiska

V této studii jsou klíčové pojmy vymezeny následovně.

- *Znalost historie* je chápána jako souhrn deklarativních faktů (osoby, události, chronologie) a procedurálních složek historického myšlení, mezi něž patří práce s prameny, význam událostí či etická reflexe (Wineburg, 2001; Seixas & Morton, 2013).
- *Historická gramotnost* budoucího učitele je pojímána jako schopnost, v níž jsou tyto složky propojeny s didaktickou transformací historického obsahu a s vedením žáků k porozumění minulosti v kontextu současných společenských otázek.
- *Německy mluvící země* (Německo (DE), Rakousko (AT), Švýcarsko (CH)) jsou dále operacionálně vymezeny jako DACH – v souladu s doporučeními DACH konceptu pro výuku NJ (Altmayer, 2004; Rösler, 2012) – a tento rámec je promítnut také do struktury testu, který byl ve výzkumu použit.

Teoretické zakotvení studie se opírá o dvě propojené linie:

- a) vývoj pojetí Landeskunde v didaktice němčiny jako cizího jazyka (německy *Deutsch als Fremdsprache*, dále *DaF*) směrem od kognitivního a komunikativního k interkulturnímu přístupu a
- b) koncepty historického myšlení a gramotnosti v didaktice dějepisu, které umožňují přesněji operacionalizovat znalost historie v rámci DACH, resp. Rakouska a Švýcarska.

Kognitivní přístup v DaF tradičně akcentoval přenos faktografických znalostí (osoby, události, chronologie) a *vysokou kulturu* cílové země (Pauldrach, 1992; Biechele & Padrós, 2003; Rösler, 2012), kdežto komunikativní přístup přesunul těžiště k tzv. *každodenní kultuře* (německy *Alltagskultur*) a potřebám žáků. Cílem bylo zvládnutí komunikace v běžných situacích a přizpůsobení obsahu zájmům studentů (Pauldrach, 1992; Biechele & Padrós, 2003; Rösler, 2012). Interkulturní přístup tyto obě roviny překlenul s důrazem na vztah *vlastní–cizí*, multiperspektivitu a práci se stereotypy (Biechele & Padrós, 2003; Ciepielewska-Kaczmarek et

al., 2020; Zhang et al., 2024; Kutuk, 2023). V současné praxi se zmíněné přístupy a pojetí Landeskunde vzájemně prolínají.

Zásadní normativní impuls v pojetí Landeskunde ve výuce německého jazyka v historii představují ABCD-Thesen (IDV, 1990), které vyzvaly k systematickému začlenění všech německy mluvících oblastí do výuky (Německo, Rakousko, Švýcarsko), k práci s autentickými materiály a k participaci žáků na výběru témat. Tyto teze položily základ k pluricentrickému pojetí DACH(L), tzn. ve výuce se mají Německo, Rakousko a Švýcarsko, případně Lichtenštejnsko a Lucembursko chápat jako samostatné, ale vzájemně propojené prostory odrážející se právě v Landeskunde.

Konceptuální nadstavbu Landeskunde poskytuje tzv. Byramův model interkulturní komunikační kompetence (*Intercultural Communicative Competence*, dále ICC), jenž vymezuje propojený celek znalostí (francouzsky *savoirs*) o kulturách a dějinách, postojů, interpretačních dovedností a kritického kulturního uvědomění (Byram, 2020). Pro výuku NJ nejde tedy jen o předávání faktů; ta má učitel proměnit v dovednosti, tzn. porozumět a vysvětlit kulturně-historické souvislosti, dále pak vést žáky k multiperspektivitě a etické reflexi a kriticky pracovat se zdroji. Rösler (2012) potvrzuje, že jazyk, kultura a ICC tvoří v DaF nedílný systém, v němž má historie své legitimní a didakticky produktivní místo.

Druhou osu teoretického rámce tvoří historické myšlení a historická gramotnost. Wineburg (2001, s. 7) upozorňuje, že historické myšlení je *nepřirozený akt*, který vyžaduje práci s prameny, kontextualizaci, rekonstrukci kauzality a vědomé přijetí perspektiv a limitů interpretace. Podle Wineburga (2001, s. 21) tedy „*nejde jen o prosté memorování faktů*“. Podobně i Seixas a Morton (2013, s. 4) operacionalizují výše zmíněné dovednosti do tzv. *Big Six* (tj. historická významnost, důkaz/prameny, kontinuita a změna, příčiny a důsledky, perspektivizace, etická dimenze), které se staly široce přijímanou mapou pro plánování výuky i konstrukci evaluačních nástrojů.

Oba rámce jsou přenositelné i do jazykového kurikula: historická témata v Landeskunde nabízejí přirozený prostor pro rozvoj prací s prameny, perspektivizaci či etickou reflexi – zejména v pluricentrickém členění DACH, které samo přímo vybízí k multiperspektivitě. Tím se stává historická složka funkčním prostředkem k naplňování cílů ICC (Ciepielewska-Kaczmarek et al., 2020; Byram, 2020).

Současně z těchto východisek plyne požadavek formovat budoucí učitele NJ tak, aby vedle znalosti faktů a jejich interpretačních rámců rozvíjeli především didaktické uchopení obsahu – tedy schopnost proměnit historická fakta DACH v smysluplné výukové činnosti. V terminologii didaktiky jde o didaktickou transpozici a o kultivaci pedagogické znalosti obsahu, která propojuje předmětové vědění s metodickými postupy vhodnými pro konkrétní žáky (Průcha et al., 2013). Kurikulum učitelství by proto mělo integrovat prvky historického myšlení a interkulturní komunikační kompetence (ICC) přímo do plánování hodin a tvorby úloh, nikoli je vyučovat odděleně (Janíková, 2005; Seixas & Morton, 2013; Byram, 2020). Praktická příprava má směřovat k tomu, aby studenti dokázali navrhnout zadání a hodnotící kritéria, která současně podporují jazykové cíle i porozumění dějinným souvislostem v pluricentrickém rámci DACH (Rösler, 2012; Demming et al., 2013; Shafer et al., 2020). Jinými slovy: obsahové znalosti tvoří základ, ale jejich didaktická aplikace je rozhodující pro přenos do praxe a pro skutečný rozvoj žákovského učení (Spilková & Tomková, 2010).

Na tomto teoretickém základě lze vymezit znalost historie DACH jako složený konstrukt zahrnující

- a) deklarativní komponentu (fakta, chronologie, aktéři atd.) a
- b) procedurální komponentu historického myšlení (práce s důkazy, kauzalita atd.).

V návaznosti na rámec ABCD/DACH je obsah členěn podle rozdělení DE-AT-CH (Deutschland – Austria – Confœderatio Helvetica) a je usilováno o rovnocenné zastoupení jednotlivých zemí, přičemž tato studie analyzuje pouze historické znalosti vztahující se k Rakousku (AT) a Švýcarsku (CH), což odpovídá struktuře použitých testů.

Takto provedená operacionalizace je koncipována v souladu s dlouhodobým vývojem přístupu DaF směrem k interkulturně a pluricentricky pojaté Landeskunde, v níž jsou jednotlivé varianty německého jazyka a kulturní prostory vnímány jako rovnoprávné komponenty širšího celku. Tento rámec současně určuje strukturu a parametry použitého testu a poskytuje kritéria pro interpretaci zjištění; následující metodologická část proto podrobně popisuje výzkumný design, operacionalizaci proměnných a analytický přístup.

2 Metodologie

Jak je uvedeno již v kapitole „Úvod“, hlavním cílem článku je na základě zpracování dat z testování vybraných historických znalostí vztahujících se k Rakousku a Švýcarsku popsat jejich celkovou úroveň a profil silných, resp. slabších oblastí. Tuto ambici konkretizuje výzkumná otázka: *Jaké jsou znalosti vybraných oblastí historie Rakouska a Švýcarska u studentů bakalářského programu Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání?*

Ve studii jsou testovány dvě hypotézy:

H₁: Znalosti vybraných oblastí historie Rakouska a Švýcarska se u zkoumaných studentů statisticky významně neliší.

H₂: Zkoumaní studenti v době online výuky (2020–2022) vykazují nižší úroveň znalostí u vybraných oblastí historie Rakouska a Švýcarska než zkoumaní studenti v době prezenční výuky (2017–2019; 2023–2025).

Hypotézu H₁ lze opřít o pluricentrický rámec Landeskunde, který doporučuje vyvážené zastoupení témat Německa, Rakouska a Švýcarska ve výuce a práci s autentickými zdroji (IDV, 1990; Demmig et al., 2013; Shafer et al., 2020). V českém univerzitním prostředí tuto distribuci podporují univerzitní kurikula, která tematizují DACH jako vzájemně provázaný kulturně-historický celek (Janíková, 2005; Fischer et al., 2010). Lze tedy očekávat relativně vyrovnanou expozici obsahu Rakouska a Švýcarska k DACH (s ohledem na lokální variace).

Hypotéza H₂ navazuje na mezinárodní empirické poznatky o propadech učení během pandemie COVID-19, které dokumentují trvalé a nezanedbatelné deficity u žáků a studentů (Donnelly & Patrinos, 2022; Betthäuser et al., 2023). Ačkoli většina studií se zaměřuje na primární a sekundární vzdělávání, omezenou interakci, nižší kvalitu zpětné vazby a sníženou motivaci (Ulla & Perales, 2021; Betthäuser et al., 2023), jsou relevantní i pro terciární sféru (Rapanta et al., 2020) a mohou se projevit ve specifických znalostech, jako jsou dějiny DACH. Současně však literatura pro terciární sektor (Rapanta et al., 2020) ukazuje, že kvalitní výukový design a podpora studujících mohou negativní dopady nouzové distanční výuky (anglicky *Emergency Remote Teaching*, dále *ERT*) významně tlumit. V tomto výzkumu probíhalo testování v letech 2020–2022 online, což bylo zohledněno při interpretaci výsledků.

Výzkum probíhal v rámci závěrečného testování předmětu Reálie německy mluvících oblastí (tj. Reálie německy mluvících zemí 3, Reálie německy mluvících zemí 4) na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové (dále *PdF UHK*). Cílovou populaci tvoří studenti bakalářského programu Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání. Data jsou čerpána z 8 paralelních variant tematických testů pro Rakousko a Švýcarsko; v této studii není analyzována část vztahující se k Německu. Texty mají standartní bodovou strukturu (tzn. 100 bodů) a jsou koncipovány jako soubor dílčích úloh pokrývajících faktografii, dějinné události i kulturně-geografické souvislosti.

Na základě obsahové analýzy testů byly identifikovány následující typy úloh:

- a) *Cloze / doplňování do textu* (německy *Ergänzen Sie sinnvoll den Text*) – faktografické a historicko-geografické údaje (např. identita, instituce, události).
- b) *Přiřazení data události* (německy *Zu den angegebenen Zeitangaben ordnen Sie das richtige Ereignis*) – kalendární ukotvení klíčových dějin.
- c) *Topografická a pamětihodnostní identifikace* (německy *In welcher Stadt ... finden wir...*) – párování měst a objektů/událostí.
- d) *Osobnosti a obory* (německy *Wer ist das?*) – přiřazení osobnosti k profesi/rolím.
- e) *Mapová lokalizace* (německy *Die Karte*) – značky měst, řek, pohoří, památek.
- f) *Vizuální identifikace* (německy *Bennen Sie die Bilder...*) – rozpoznání objektů a jejich umístění.
- g) *Krátké znalostní otázky* (německy *Beantworten Sie folgenden Fragen*) – politické instituce, symboly, reálie.

Pro účely této studie jsou operacionalizovány dílčí indikátory znalostí tak, že z části Cloze / doplňování do textu jsou vybrány srovnatelné položky: u Rakouska (anglicky Austria, dále AT) otázka č. 6 (anglicky *question*, dále Q6) v daném souvislém textu a u Švýcarska (Confœderatio Helvetica, dále CH) otázka č. 2 (Q2) (tj. druhá věta položkového sledu v téže cloze sekci). Tím jsou získány dvě země – specifické proměnné (AT-Q6 a CH-Q2), které slouží jako reprezentativní indikátory znalostí v dané doméně. Výběr vychází z tematické relevance, frekvence v kurikulu a jednoznačnosti klíče napříč variantami.

Pro ilustraci: cloze sekce pro AT obsahuje historické milníky a politické události, cloze-sekce pro CH pokrývá geograficko-dějinné a institucionální informace.

Skórování obou vybraných položek je dichotomické (správně = 1; chybně/neúplně = 0) s jednotným klíčem napříč variantami.

V dalším kroku jsou vytvořena souhrnná skóre po zemích (AT vs. CH) a provedeny statistické testy hypotéz H_1 a H_2 .

2.1 Design studie

Studie má observační, opakovaně průřezový charakter (kohorty v letech 2017–2025). Data pocházejí z řádného závěrečného testu v předmětu Reálie německy mluvících oblastí na PdF UHK. Pro testování H_2 jsou vzata v potaz 3 období podle převládajícího režimu výuky:

- prezenční 1 (2017–2019),
- online/ERT (2020–2022),
- prezenční 2 (2023–2025).

Analýza se omezuje na části testů věnované Rakousku a Švýcarsku a na dvě referenční položky definované výše jako AT-Q6 a CH-Q2.

2.2 Vzorek a kontext

Respondenty tvoří studenti 3. a 4. semestru bakalářského programu Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání.

Po pseudonymizaci identifikátorů byl zpracován kompletní soubor testů, jejichž počet a rozložení podle země a období jsou uvedeny v Tabulce 1.

Tab. 1 Rozdělení testů podle období výuky

Test / Období	2017–2019	2020–2022	2023–2025	Součet
Rakousko (AT)	50	34	56	140
Švýcarsko (CH)	40	29	45	114
Celkem	90	63	101	254

Zdroj: Vlastní

Rozložení podle variant textu uvádí Tabulka 2.

Tab. 2 Rozdělení testů podle variant

Test / Varianta	1	2	3	4	Součet
Rakousko (AT)	45	44	34	17	140
Švýcarsko (CH)	56	26	20	12	114
Celkem	101	70	54	29	254

Zdroj: Vlastní

Rozložení variant bylo využito jako kontrolní faktor/cluster v analytických modelech kvůli možné rozdílné obtížnosti položek napříč verzemi. Tyto přehledy slouží k popisu dat a k následnému modelování. V hlavním textu proto dále konkrétní četnosti nejsou zmiňovány. Primární analýzy předpokládají přibližnou nezávislost skupin, s robustními korekcemi na úrovni variant.

2.3 Nástroj a proměnné

Nástrojem studie je závěrečný test, který je bodovaný a sestává z úloh vyjmenovaných pod body a) až g) v kapitole 2 „Metodologie“.

V této studii jsou analyzovány dvě reprezentativní cloze položky:

- AT-Q6 (Rakousko),
- CH-Q2 (Švýcarsko).

Tyto položky pokrývají klíčové historické a geograficko-institucionální informace. Skórování položek je dichotomické, viz předposlední odstavec kapitoly 2 „Metodologie“.

S položkovými daty je v analýze zacházeno na úrovni jednotlivých testů. Hlavními vysvětlujícími proměnnými jsou země (kódování 0 = Rakousko; 1 = Švýcarsko). Varianta testu je 1 až 4 a rok, z něhož je odvozen režim výuky ve třech kategoriích daných třemi obdobími vyjmenovanými v kapitole 2.1.

Závislou proměnnou tvoří položkové skóre vybraných cloze položek AT-Q6 a CH-Q2 (tj. počet správně přidělených bodů), přičemž pro každou variantu testu je určen její maximální možný bodový zisk $m_variant$ a skóre je standardizováno na podíl úspěšnosti p dle rovnice (1).

$$p = \frac{body}{m_variant} \quad (1)$$

Klíčování vychází z vytvořeného klíče k testům a u otevřených položek připouští předem definované akceptovatelné varianty (pravopisné tvary, exonyma/synonyma apod.). Prázdné a nejednoznačné odpovědi jsou hodnoceny nulou. Datový soubor prochází procedurou čištění, tj. jsou vyloučeny záznamy s chybějící variantou, rokem nebo položkovým skóre a je kontrolována konzistence mezi položkovými body a souhrnnou informací součet bodů. Identifikátor studenta (tj. přidělené číslo) je pseudonymizovaný a slouží pouze ke kontrole případného překryvu (nikoli jako prediktor). Vzhledem k nízkému počtu duplicit bude případná

závislost zohledňována na úrovni varianty testu. Celkové skóre testu a známka od A do F jsou využity deskriptivně pro kontext výkonu, aby se předešlo tautologii s položkovým skóre.

2.4 Analýza dat a testování hypotéz

Analýzy jsou postaveny na položkových datech z vybraných cloze-úloh AT-Q6 a CH-Q2. Každá odpověď byla převedena na poměr úspěšnosti vzhledem k maximálnímu možnému bodovému zisku v dané variantě testu; při modelování je s těmito hodnotami nakládáno jako s binomickými počty (tj. „správné body“ z „maximálních bodů“).

Pro testování H_1 (tj. srovnatelnost úrovně mezi zeměmi) byl použit model s faktorem země a s kontrolou variant testu a roku. Pro testování H_2 (tj. vliv online výuky) byl tentýž rámec rozšířen o faktor režim výuky ve třech úrovních (prezenční 1, online/ERT a prezenční 2).

V citlivostní analýze je ověřováno, zda se efekt režimu liší mezi zeměmi (interakce země $\times$ režim). Standardní chyby jsou uváděny v robustní podobě s ohledem na možné shlukování podle varianty testu. Poměr šancí (anglicky *Odds Ratio*, dále *OR*) a intervaly spolehlivosti (anglicky *Confidence Intervals*, dále *CI*) byly interpretovány s ohledem na to, že interval zahrnující hodnotu 1 indikuje statistickou nevýznamnost efektu.

Výsledky jsou doplněny přehledovými vizualizacemi (tj. počet případů dle země / režimu / varianty a průměrné podíly úspěšnosti).

Tyto metody byly zvoleny proto, že umožňují adekvátně modelovat pravděpodobnost úspěchu u dichotomických nebo poměrových dat (tj. počet správných odpovědí vzhledem k maximu) a současně kontrolovat vliv více faktorů, jako jsou země, varianta testu či rok administrace.

Použitý model s faktorem země a s kontrolou variant testu a roku poskytuje interpretovatelný odhad rozdílů mezi danými skupinami a je standardně využíván při analýzách vzdělávacích dat v pedagogickém výzkumu, zatímco smíšené či robustní modely umožňují zohlednit shlukování dat a případný nadrozptyl (Niu, 2018).

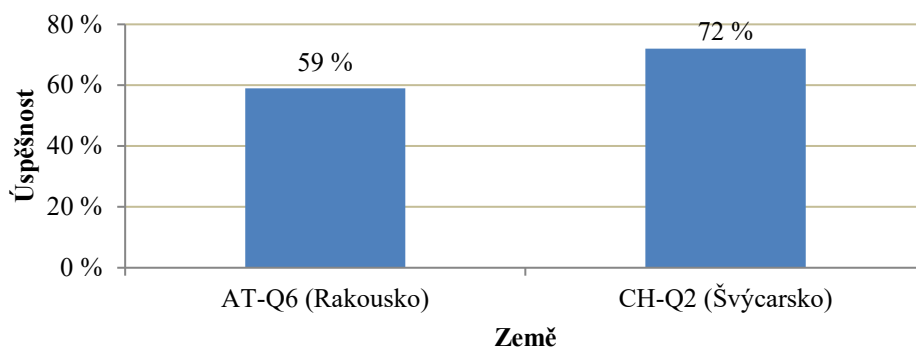
3 Výsledky

V této kapitole jsou prezentovány výsledky položkové analýzy cloze úloh AT-Q6 a CH-Q2.

U každého záznamu byl bodový zisk převeden na podíl úspěšnosti vzhledem k maximálnímu počtu bodů v dané variantě testu, čímž byla zajištěna srovnatelnost napříč verzemi.

Nejprve jsou uvedeny deskriptivní přehledy a následně je testována hypotéza H_1 s kontrolními proměnnými (tj. země, varianta, rok). Poté je model rozšířen o faktor režimu výuky (tj. prezenční 1, online/ERT a prezenční 2) a je ověřována hypotéza H_2 . Výsledky jsou shrnuty v grafech doplněných o intervaly spolehlivosti (*CI*).

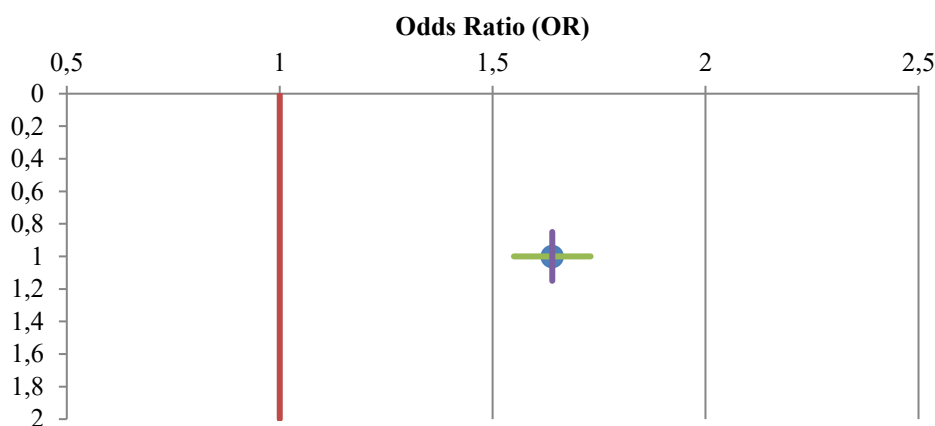
Na Obrázku 1 (Fig. 1) je znázorněno srovnání úspěšnosti respondentů v testu podle země, tj. položek AT-Q6 a CH-Q2. Z grafu je patrné, že průměrná normalizovaná úspěšnost je u položky CH-Q2 vyšší než u AT-Q6 (~72 % vs. ~59 %). Deskriptivní rozdíl však nelze interpretovat bez kontrol variant testu, neboť obtížnost verzí se mezi položkami mírně liší.

Zdroj: Vlastní

Fig. 1: H_1 – Srovnání úspěšnosti podle země AT-Q6 vs. CH-Q2

K posouzení, zda rozdíl nesouvisí s obtížností variant, je využit GLM (Generalized Linear Model) s kontrolními proměnnými. Výsledky jsou zobrazeny na Obrázku 2 (Fig. 2).

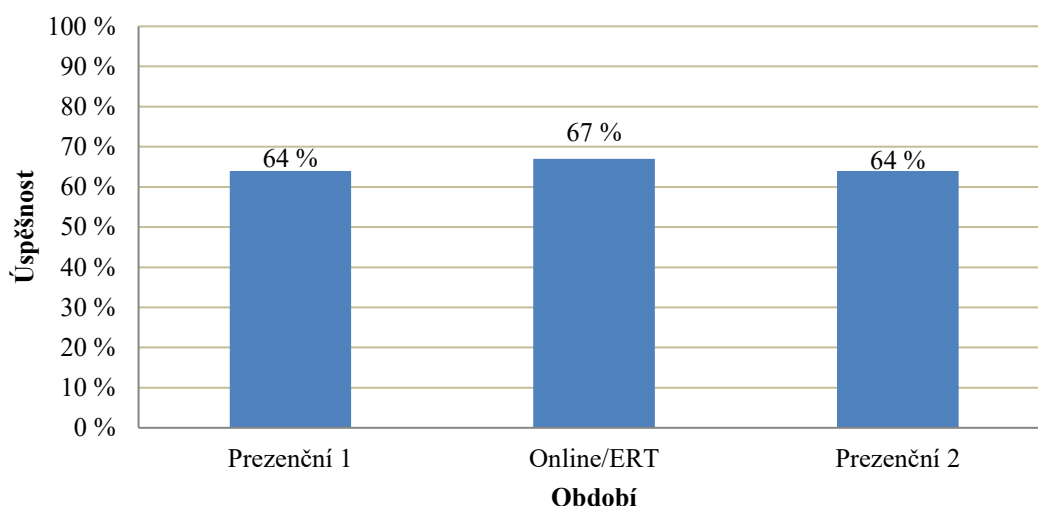
Zdroj: Vlastní

Fig. 2: H_1 – GLM efektu země po kontrolách

Po zohlednění variant testu a roku testování nebyl rozdíl mezi testovanými historickými znalostmi respondentů vzhledem k zemím, tj. AT-Q6 a CH-Q2, vyhodnocen jako statisticky průkazný, neboť poměr šancí $OR \approx 1,64$ a 95 % CI zahrnuje hodnotu 1. Výsledek naznačuje, že pozorovaný rozdíl mezi položkami je vysvětlen zejména rozdílnou obtížností variant testu.

Hypotéza H_1 o srovnatelnosti úrovní tak není zamítnuta, protože po provedených kontrolách nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl, ačkoli deskriptivní výsledky naznačují vyšší úroveň znalostí historie u Švýcarska.

V rámci testování hypotézy H_2 bylo zkoumáno, zda byla během období online/ERT výuky dosahována nižší výkonnost než v prezenčních obdobích výuky. Deskriptivní graf na Obrázku 3 (Fig. 3) znázorňuje velmi podobnou průměrnou normalizovanou úspěšnost napříč třemi zkoumanými obdobími představenými v kapitole 2.1. Jejich CI se výrazně překrývají, což naznačuje, že systematický propad výkonu v období online výuky nebyl pozorován ani po zohlednění variability mezi verzemi testu. Naopak, střední hodnota v online/ERT období je mírně vyšší, avšak tento rozdíl je malý a není statisticky významný.

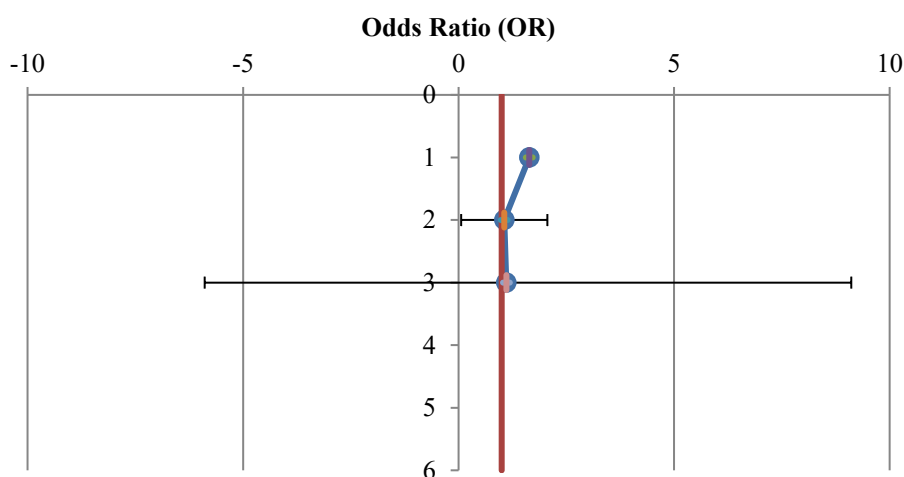

Zdroj: Vlastní

Fig. 3: H_2 – Úspěšnost respondentů podle sledovaného období výuky

Následující graf na Obrázku 4 (Fig. 4) ukazuje odhady OR s 95 % CI pro hlavní proměnné (tj. Švýcarsko vs. Rakousko; online/ERT vs. prezenční 1; prezenční 2 vs. prezenční 1) i jejich vzájemné interakce. Červená svislá čára na hodnotě $OR = 1$ vyznačuje nulový efekt. Všechny CI tuto hodnotu protínají, proto žádný z efektů nevychází statisticky průkazně. Odhad pro Švýcarsko vs. Rakousko je sice vyšší než 1 (náznak lepšího výsledku pro Švýcarsko), ale nejistota je velká. Online/ERT se prakticky neliší od prezenční 1 a u prezenční 2 je nejistota ještě širší, což odráží proměnlivost napříč verzemi testu. Interakční efekty (země $\times$ období) jsou rovněž nevýznamné, tedy vliv období se mezi zeměmi neliší.

Celkový závěr pro H_2 tedy je, že online období nevedlo k průkaznému zhoršení výkonu a tento závěr platí stejně pro oba testované tematické okruhy (AT i CH). Nulová hypotéza H_2 není zamítnuta, neboť nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly v úrovni výkonu mezi obdobími prezenční a online výuky.

Zdroj: Vlastní

Fig. 4: H_2 – GLM interakce země $\times$ období po kontrolách

Deskriptivní výsledky ukazují vyšší úspěšnost u položky Švýcarsko (CH-Q2) než u Rakouska (AT-Q6). Po zohlednění variant testu a roku se však rozdíl mezi zeměmi neprokázal jako

statisticky významný, takže nález je v souladu s H_1 o srovnatelné úrovni znalostí, H_1 tedy není zamítnuta.

Ve vztahu k režimu výuky autorka nezaznamenala pokles výkonu v období online/ERT vůči oběma prezenčním obdobím. Odhady efektů se blíží jedné a CI se překrývají, proto H_2 není zamítnuta.

Celkově zjištění naznačují stabilní úroveň znalostí napříč zeměmi i časovými obdobími, a to i po zohlednění rozdílů v obtížnosti variant testu.

V navazující části autorka diskutuje implikace pro kurikulární praxi a limity studie.

4 Diskuze

Diskuze se soustředí na interpretaci zjištění k hlavní výzkumné otázce a hypotézám uvedeným v kapitole 2 „Metodologie“.

Deskriptivní rozdíl ve prospěch švýcarského okruhu (CH-Q2) oproti rakouskému (AT-Q6) se po kontrole verze testu a roku neukázal jako statisticky průkazný, což znamená, že hypotézu H_1 o srovnatelné úrovni znalostí není možné zamítnout, neboť 95 % CI zahrnuje hodnotu 1 a rozdíl je vysvětlen odlišnou obtížností variant testu.

Stejně tak nebyl prokázán pokles výkonu v období online/ERT oproti prezenční výuce, a tedy ani hypotézu H_2 nelze zamítnout, neboť i zde všechny intervaly spolehlivosti zahrnovaly hodnotu 1. Celkový obraz je stabilní v čase a vyrovnaný mezi zkoumanými zeměmi, pokud jsou výsledky interpretovány pouze v rozsahu skutečně testovaných položek vztahujících se k Rakousku a Švýcarsku.

Tento nález je v souladu s pluricentrickým pojetím DACH, které chápe Rakousko a Švýcarsko jako svébytné, ale propojené referenční prostory a řada autorů tak doporučuje jejich rovnoměrné zastoupení ve výuce (Shafer et al., 2020; Pittman, 2022). Kurikulární tradice Landeskunde navíc dlouhodobě směřuje od čistě faktografického (kognitivního) pojetí k interkulturnímu, které akcentuje multiperspektivu a práci se stereotypy (Biechele & Padrós, 2003; Rösler, 2012; Ciepielewska-Kaczmarek et al., 2020).

Vzhledem k tomu, že tato studie zahrnuje pouze položky vztahující se k Rakousku a Švýcarsku, nelze z výsledků vyvozovat závěry o celém DACH ani tvrdit, že výsledek dokládá interkulturní orientaci výuky. Tento vztah nelze bez dalšího, specificky zaměřeného výzkumu doložit.

Z hlediska cílů ICC (Byram, 2020) dává smysl rozvíjet historická témata tak, aby neplnila jen faktografickou roli, ale rozvíjela také interpretační, argumentační a etickou reflexi. Právě rámce historického myšlení (Wineburg, 2001) a koncept *Big Six* (Seixas & Morton, 2013) ukazují, že znalost dějin není jen zapamatování si faktů, ale zahrnuje i práci s prameny, kauzalitu a perspektivizaci. V tomto smyslu stabilní faktografické znalosti Rakouska a Švýcarska představují základ, na němž lze procedurální složky historického myšlení dále rozvíjet.

K hypotéze H_2 data neindikují zhoršení výkonu v období online/ERT. Tento výsledek kontrastuje s metaanalytickými zjištěními pro primární a sekundární vzdělávání, kde je tzv. propad učení během pandemie COVID-19 doložen (Donnelly & Patrinos, 2022; Betthäuser et al., 2023). V kontextu terciárního vzdělávání je však konzistentní s poznatkem, že kvalita úkolového designu, struktura podpory a jasná očekávání mohou negativní efekty distanční výuky významně tlumit (Rapanta et al., 2020). Specificky pro předmět může hrát roli i povaha historických reálií a skutečnost, že dospělí studující mívají vyšší míru seberegulace a schopnosti pracovat s texty a prameny, což je s online/ERT výukou kompatibilní. Současně lze upozornit na nejistotu odhadů, jelikož CI jsou široké a datová základna v období online/ERT ($n \approx 63$) omezuje možnost detekovat malé efekty.

Mezi limity výzkumu patří především rozsah položek (bez zahrnutí Německa), absence párového sledování stejných studentů v čase, nedostatek kontextových proměnných (např. míra expozice vůči všem zemím DACH, podmínky testování či čas vyplňování) a skutečnost, že data pocházejí z jedné instituce. Tyto faktory mohou snižovat citlivost analýz a přesnost interpretací. Do budoucna by proto bylo vhodné baterii položek rozšířit, zařadit longitudinální design a ověřit replikovatelnost výsledků napříč více institucemi. Tím by se zvýšila citlivost analýz a zpřesnily závěry.

Na základě analyzovaných položek byla formulována odpověď na výzkumnou otázku, podle níž jsou znalosti vybraných oblastí historie Rakouska a Švýcarska u studentů bakalářského programu Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání v analyzovaném vzorku vyrovnané, přičemž po zohlednění variant a roku nebyly prokázány statisticky významné rozdíly. Výkon se ukázal jako stabilní v čase – ani období online/ERT nevykázalo oproti prezenční výuce průkazný pokles. Výsledky mohou poukazovat na stabilní znalostní bázi, avšak závěry nelze zobecňovat mimo rámec dvou testovaných zemí.

Závěr

Tato studie byla zaměřena na problematiku znalosti vybraných oblastí historie Rakouska a Švýcarska u studentů bakalářského programu Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání. Cílem bylo analyzovat tyto znalosti pomocí testovacích položek. Studie ukazuje, že na reprezentativních položkách AT-Q6 a CH-Q2 je znalost dějin u testovaných studentů srovnatelná mezi Rakouskem a Švýcarskem a zároveň stabilní napříč obdobími výuky. Po kontrole variant a roku se rozdíly mezi těmito dvěma zeměmi neprokázaly. H_1 není zamítnuta ve vztahu k AT/CH. H_2 také není zamítnuta, protože se nepotvrdil se ani pokles výkonu v období Online/ERT. V období pandemie probíhalo testování v online režimu, což je zohledněno v interpretaci výsledků, jelikož tato forma mohla potenciálně ovlivnit výkon respondentů. Závěry lze vztáhnout pouze na testované položky Rakouska a Švýcarska. Výsledky proto nelze zobecňovat na celý DACH prostor, a ve vztahu k obecnějším cílům ICC, kde má historická látka rozvíjet porozumění, perspektivizaci a etickou reflexi, nikoli jen reprodukci faktografie.

Empirický přínos studie spočívá v systematickém měření a porovnání znalostí vybraných oblastí historie Rakouska a Švýcarska mezi budoucími učiteli NJ, opřeném o jasně definované konstrukty historické gramotnosti vycházející ze strukturovaného testu. Výsledky mají bezprostřední implikace pro kurikulární inovace v učitelské přípravě NJ. Z výsledků lze odvodit několik praktických implikací. Doporučeno je zachovávat vyvážené zastoupení témat jednotlivých zemí, zařazovat úlohy zaměřené na rozvoj práce s prameny, porozumění časovým souvislostem, příčinám a následkům i různým perspektivám aktérů. Vzhledem k tomu, že tato studie nezahrnuje položky vztahující se k Německu, nelze z jejích závěrů usuzovat na znalosti historie celého DACH prostoru – tuto limitaci je nutné brát v úvahu. Hodnocení by mělo být jasně sladěno s cíli výuky prostřednictvím transparentních kritérií a stručné, věcné zpětné vazby. Obtížnost testů je vhodné systematicky sledovat, nové verze je doporučeno pilotně ověřovat a v případě potřeby upravit, zejména s ohledem na mezi-variantovou obtížnost, která se v této studii ukázala jako klíčová. Pro další výzkum je žádoucí rozšíření baterie položek také o Německo a longitudinální sledování stejných studentů a ověření přenositelnosti zjištění na více pracovištích. Tím lze odstranit hlavní limit: skutečnost, že současná studie nemůže ověřovat hypotézu H_1 v celém DACH prostoru, protože zahrnuje pouze Rakousko a Švýcarsko.

Literatura

Altmayer, C. (2004). *Kultur als Hypertext: Zu Theorie und Praxis der Kulturwissenschaft im Fach Deutsch als Fremdsprache*. München: Iudicium. ISBN 3-89129-418-2.

- Bethhäuser, B. A., Bach-Mortensen, A. M., & Engzell, P. (2023). A systematic review and meta-analysis of the evidence on learning during the COVID-19 pandemic. *Nature Human Behaviour*, 7, 375–385. <https://doi.org/10.1038/s41562-022-01506-4>
- Biechele, M., & Padrós, A. (2003). *Didaktik der Landeskunde*. Berlin: Langenscheidt. ISBN 3-468-49643-5.
- Byram, M. (2020). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence: Revisited* (2nd ed.). Bristol: Multilingual Matters. ISBN 978-1-80041-023-7.
- Ciepielewska-Kaczmarek, L., Jentges, S., & Tammenga-Helmantel, M. (2020). *Landeskunde im Kontext: Die Umsetzung von theoretischen Landeskundeansätzen in DaF-Lehrwerken*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht Verlage. ISBN 978-3-8471-1121-4.
- Demmig, S., Hägi, S., & Schweiger, H. (Eds.). (2013). *DACH-Landeskunde. Theorie – Geschichte – Praxis*. München: Iudicium. ISBN 978-3-86205-304-9.
- Donnelly, R., & Patrinos, H. A. (2022). Learning loss during Covid-19: An early systematic review. *Prospects*, 51, 601–609. <https://doi.org/10.1007/s11125-021-09582-6>
- Erdmenger, M. (1996). *Landeskunde im Fremdsprachenunterricht*. Ismaning: Max Hueber Verlag. ISBN 3-19-006623X.
- Fischer, R., Frischherz, B., & Noke, K. (2010). DACH-Landeskunde. In H.-J. Krumm, C. Fandrych, B. Hufeisen, & C. Riemer (Eds.), *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache: Ein internationales Handbuch. Band 2*. (pp. 1500–1510). Berlin: De Gruyter. ISBN 978-3-11-020508-4.
- IDV. (1990). *ABCD-Thesen zur Rolle der Landeskunde im Deutschunterricht*. <https://idvnetz.org/dachl-online/dachl-im-fach-dafdz/abcd-thesen>
- Janíková, V. (2005). Kulturwissenschaft und interkulturelle Landeskunde. In V. Janíková (Ed.), *Didaktik des Deutschen als Fremdsprache in Lehre und Forschung*. (pp. 64–70). Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4462-3.
- Koreik, U. (2010). Landeskundliche Gegenstände: Geschichte. In H.-J. Krumm, C. Fandrych, B. Hufeisen, & C. Riemer (Eds.), *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache: Ein internationales Handbuch. Band 2*. (pp. 1478–1483). Berlin: De Gruyter. ISBN 978-3-11-020508-4.
- Kutuk, G. (2023). Understanding Gender Stereotypes in the Context of Foreign Language Learning through the Lens of Social Cognitive Theory. *TESOL Quarterly*, 59(3), 1081–1105. <https://doi.org/10.1002/tesq.3267>
- Niu, L. (2018). A review of the application of logistic regression in educational research: common issues, implications, and suggestions. *Educational Review*, 72(1), 41–67. <https://doi.org/10.1080/00131911.2018.1483892>
- Pauldrach, A. (1992). Eine unendliche Geschichte. Anmerkungen zur Situation der Landeskunde in den 90er Jahren. *Fremdsprache Deutsch. Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts*, 6, 4–15. <https://doi.org/10.37307/j.2194-1823.1992.06.03>
- Pittman, I. (2022). Regional Language Variation in the German Curriculum. *Die Unterrichtspraxis / Teaching German*, 55(2), 206–221. <https://doi.org/10.1111/tger.12210>
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník* (7., aktualizované a rozšířené vydání). Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.

- Rapanta, C., Botturi, L., Goodyear, P., Guàrdia, L., & Koole, M. (2020). Online University Teaching During and After the Covid-19 Crisis: Refocusing Teacher Presence and Learning Activity. *Postdigital Science and Education*, 2, 923–945. <https://doi.org/10.1007/s42438-020-00155-y>
- Romijn, B. R., Slot, P. L., & Leseman, P. P. M. (2021). Increasing teachers' intercultural competences in teacher preparation programs and through professional development: A review. *Teaching and Teacher Education*, 98, 103236. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103236>
- Rösler, D. (2012). *Deutsch als Fremdsprache: Eine Einführung*. Stuttgart: J. B. Metzler. <https://doi.org/10.1007/978-3-476-05284-1>
- Seixas, P., & Morton, T. (2013). *The Big Six Historical Thinking Concepts*. Toronto: Nelson Education. ISBN 978-0-17-654154-5. <https://archive.org/details/bigsixhistorical0000seix/mode/2up>
- Shafer, N., Middeke, A., Hägi-Mead, S., & Schweiger, H. (Eds.). (2020). *WeitergeDACHt: Das DACH-Prinzip in der Praxis*. Göttingen: Universitätsverlag. ISBN 978-3-86395-438-3. <https://doi.org/10.17875/gup2019-1245>
- Spilková, V., Tomková, A. a kol. (2010). Kvalita učitele a profesní standard. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. ISBN 978-80-7290-496-9.
- Ulla, M. B., & Perales, W. F. (2021). Emergency Remote Teaching During COVID19: The Role of Teachers' Online Community of Practice (CoP) in Times of Crisis. *Journal of Interactive Media in Education*, 2021(1). <https://doi.org/10.5334/jime.617>
- Wineburg, S. (2001). *Historical Thinking and Other Unnatural Acts: Charting the Future of Teaching the Past*. Philadelphia: Temple University Press. ISBN 1-56639-856-8.
- Wolf, J., Rothland, M., & Brauch, N. (2022). The effectiveness of history teacher education concerning the development of lesson planning knowledge: an example from Germany. *History Education Research Journal*, 19(1), 8. <https://doi.org/10.14324/HERJ.19.1.08>
- Zhang, H., Li, R., Chen, X., & Yan, F. (2024). Cultural representation in foreign language textbooks: A scoping review from 2012 to 2022. *Linguistics and Education*, 83. <https://doi.org/10.1016/j.linged.2024.101331>

ON THE KNOWLEDGE OF SELECTED AREAS OF AUSTRIA AND SWITZERLAND HISTORY AMONG STUDENTS OF THE BACHELOR PROGRAM GERMAN LANGUAGE WITH A FOCUS ON EDUCATION

The article examines the knowledge of the history of Austria and Switzerland among students of the bachelor's program German Language with a Focus on Education at the University of Hradec Králové within the framework of the intercultural concept of teaching realities with an emphasis on historical thinking. The aim was to describe the level and profile of knowledge of the history of Austria and Switzerland and to verify whether the results differ in relation to the two countries and whether they change over time according to the teaching regime. Data were acquired by test method in 2017-2025 from 254 students. Scores were normalized and analyzed with test version and year control. After taking into account the controls, neither the differences between the two countries' knowledge of history nor the influence of online teaching have been demonstrated. Knowledge has proven to be stable. A balanced representation of the historical themes of all German-speaking countries and the development of historical thinking are recommended.

ZU DEN KENNTNISSEN AUSGEWÄHLTER BEREICHE DER GESCHICHTE ÖSTERREICHS UND DER SCHWEIZ BEI STUDIERENDEN DES BACHELORSTUDIENGANGS DEUTSCH MIT DEM SCHWERPUNKT BILDUNG

Der Artikel untersucht die Kenntnisse der Geschichte Österreichs und der Schweiz bei Studierenden des Bachelorstudiengangs Deutsch mit dem Schwerpunkt Bildung an der Universität Hradec Králové im Rahmen eines interkulturellen Ansatzes im Unterricht von Realien mit Schwerpunkt auf historischem Denken. Ziel war es, den Kenntnisstand und das Profil der Kenntnisse über die Geschichte Österreichs und der Schweiz zu beschreiben und zu überprüfen, ob sich die Ergebnisse in Bezug auf beide Länder unterscheiden und ob sie sich im Laufe der Zeit je nach Unterrichtsform ändern. Die Daten wurden zwischen 2017 und 2025 mittels eines Tests von 254 Studierenden erhoben. Die Ergebnisse wurden normalisiert und unter Berücksichtigung der Testversion und des Jahres analysiert. Unter Berücksichtigung der Kontrollen wurden weder Unterschiede zwischen den Geschichtskenntnissen beider Länder noch ein Einfluss des Online-Unterrichts festgestellt. Die Kenntnisse erwiesen sich als stabil. Empfohlen wird eine ausgewogene Darstellung historischer Themen aller deutschsprachigen Länder und die Förderung des historischen Denkens.

ZNAJOMOŚĆ WYBRANYCH OBSZARÓW HISTORII AUSTRII I SZWAJCARII WŚRÓD STUDENTÓW STUDIÓW LICENCJACKICH JĘZYK NIEMIECKI ZE SPECJALIZACJĄ PEDAGOGICZNĄ

Artykuł bada wiedzę studentów studiów licencjackich Język niemiecki ze specjalizacją pedagogiczną na Uniwersytecie w Hradcu Králové na temat historii Austrii i Szwajcarii w ramach międzykulturowego podejścia do nauczania realiów z naciskiem na myślenie historyczne. Celem było opisanie poziomu i profilu wiedzy na temat historii Austrii i Szwajcarii oraz sprawdzenie, czy wyniki różnią się w odniesieniu do obu krajów i czy zmieniają się w czasie w zależności od trybu nauczania. Dane zostały uzyskane metodą testową w latach 2017-2025 od 254 studentów. Wyniki zostały znormalizowane i przeanalizowane z uwzględnieniem kontroli wersji testu i roku. Po uwzględnieniu kontroli nie wykazano ani różnic w wiedzy historycznej na temat obu krajów, ani wpływu nauczania online. Wiedza okazała się stabilna. Zaleca się zrównoważone przedstawianie tematów historycznych wszystkich krajów niemieckojęzycznych oraz rozwijanie myślenia historycznego.

A SMALL COUNTRY BUT MASSIVE AID: ANALYSIS OF THE CZECH FOREIGN POLICY AND ASSISTANCE TO UKRAINE DURING THE ONGOING WAR

 Artur Boháč

Technical University of Liberec,
Faculty of Science, Humanities and Education, Department of Geography,
Komenského 314/2, 460 05 Liberec, Czech Republic

e-mail: artur.bohac@tul.cz

Abstract

This article aims to assess how Czechia has shaped and implemented its policy toward Ukraine during the war, with particular attention to the interaction between political discourse and material assistance. Using securitization theory, it examines political, military, economic, and humanitarian support framing. A case study methodology based on official documents, statistics, and secondary sources shows that Czechia became one of Ukraine's most active supporters relative to its size and Gross Domestic Product (GDP). The study highlights the securitization of the topic and frames the Russian invasion as a Central European threat. The conclusion emphasizes the uniqueness of Czech initiatives and the implications for domestic politics and international commitments.

Keywords

Geopolitics; Securitization; Military assistance; Humanitarian aid; Economic support.

Introduction

Czechia has demonstrated significant support for Ukraine following the Russian invasion. Research indicates the invasion has fostered positive emotions towards Ukraine (Klicperova-Baker & Urban, 2023). Still, the situation is more complex than it seems at first. Economically, the invasion has affected Czechia, straining household incomes (Vochozka et al., 2023). The number of Ukrainian flags in the Czech cities significantly decreased compared to the months immediately after the invasion.

Nevertheless, Otakar Foltýn, governmental coordinator of strategic communication, said:

“Czechs as citizens are the best in collecting resources to help Ukraine in terms of value per number of inhabitants. Czechia was the first country to provide Ukraine with tanks and heavy artillery. We certainly have nothing to be ashamed of when it comes to helping out.” (LUCKYLUKECZ, 2024).

Czechia is a compelling case study for understanding how small and mid-sized countries can act as proactive foreign policy players during international crises.

It should be mentioned that studies on the Czech government's and society's position (Gardocki, 2023; Kazharski, 2023; Szőke & Kusica, 2023; Czyż, 2024; Kaniok & Hloušek, 2024) are available. However, they mainly focus on the general attitude of the Visegrád Group (V4) or the European Union (EU), not the specifics of the Czech context.

The primary goal of this article is to assess how Czechia has shaped and implemented its policy toward Ukraine in times of war, with particular attention to the interaction between political discourse and material assistance within securitization practices.

This text summarizes events between February 24, 2022, and September 24, 2024. The end date, September 24, 2024, was selected to provide a clearly delimited and consistent temporal scope for data collection, analysis, and interpretation. It ensures that the study captures long-term development, while avoiding the risk of fragmentary treatment of more recent but still unfolding events. The article is focused on aid to the Ukrainian territory, not on help for Ukrainian immigrants to Czechia. Rather than listing the funds provided, the text outlines trends and strategies. The research is designed as a case study grounded in desk research and analysis of official documents, statistics, public statements, and secondary literature.

The article is structured as follows. Section 1 discusses the main theoretical frameworks and scholarly debates on foreign aid, and especially securitization. Section 2 explains the case study approach and data reliability challenges. Section 3 outlines Czech assistance in four domains: political, military, economic, and humanitarian. Section 4 contextualizes these findings within the securitization framework. Section “Conclusion” reflects on the sustainability of Czech support and its broader implications for European security.

1 Literature Review

Recent scholarship has examined the political, security, and societal consequences of the Russian invasion of Ukraine from various perspectives. Gardocki (2023) highlights the consistency of the Czech government’s pro-Ukraine stance, noting broad institutional alignment in the war’s early phase. Czyż (2024) situates Czechia within the broader V4 context, stressing its relative activism compared to Hungary’s obstructionist policies. Kazharski (2023), by contrast, draws attention to discourses of normalization of Russian aggression in Central Europe, which contrasts with the strongly securitized approach of Czech policy. Kaniok and Hloušek (2024) further demonstrate that Czech political parties have maintained continuity in their foreign policy positions, despite domestic polarization. Beyond Central Europe, Szőke and Kusica (2023) underscore the significance of military assistance as a key marker of credibility for small states in European security structures.

Whereas previous studies have often focused on single domains, such as military deliveries (Szőke & Kusica, 2023) or political party stances (Kaniok & Hloušek, 2024), this article aims to provide a comprehensive picture of Czech foreign policy. The literature presents different points of view. Some authors emphasize the resilience of Czech democracy and its alignment with the EU and the North Atlantic Treaty Organization (NATO) principles (Gardocki, 2023; Kaniok & Hloušek, 2024), while others highlight divisions and risks of normalization or fatigue in Central European politics (Kazharski, 2023). The present article builds on these debates by emphasizing securitization as a unifying lens to interpret Czech foreign policy.

Securitization is a theoretical framework within security studies that seeks to explain how specific issues are framed as existential threats, legitimizing extraordinary measures to address them. The idea was advanced by the Copenhagen School (Buzan et al., 1998), which articulated the process by which political actors transform issues into matters of security through speech acts and discourse. This transformation allows these issues to be removed from everyday political discourse and placed into a context where emergency measures can be justified. At its core, securitization involves three critical components: the securitizing actor, the audience, and the securitized issue concerning the referent object (entity claimed to require protection). The securitizing actor, often a political leader or state representative, articulates a perceived threat to the audience (including the general public, political institutions, or international actors). The

success of this process hinges on the acceptance of the threat by the audience, which legitimizes the adoption of exceptional policies or measures to counter the identified threat (Floyd, 2015; Côté, 2016).

This dynamic illustrates the intersubjective nature of securitization, where the construction of security is not merely a top-down process but involves the perceptions and reactions of the audience (Balzacq et al., 2015). The text draws on techniques and degrees of securitization to capture mechanism-level variation such as legal designations, budgetary exceptions, emergency language, routinization, and de-securitization.

Foreign aid has long been pivotal in international relations. Many factors, including political, economic, and social considerations, influence its dynamics. Foreign aid, especially military aid, can be provided publicly or secretly. Western countries' current open support of Ukraine is reminiscent of foreign aid during the Cold War proxy conflicts (Morgenthau, 1962).

2 Methodology

This interdisciplinary text is a case study grounded in thorough desk research of secondary sources from the social sciences. Since the war only fully emerged in February 2022, it has not been widely covered in academic literature. Thus, online news, reports, statistics, support trackers, polls, and official statements were frequently used. Information is drawn only from reputable sources, except for specific samples from controversial sources. Czech aid is commonly delivered in cooperation with other countries, integrations, and companies, and is, therefore, quite challenging to monitor in detail. Similar problems emerge when distinguishing between financial, military, or humanitarian aid. In such cases, the author tries to identify the primary purpose. Moreover, he identifies a similar problem as the Institute for the World Economy in Kiel (Kiel Institut, 2024): the discrepancy between commitments and deliveries. Due to the frequent concealment of deliveries because of security issues or delays, it is better to focus on commitments.

The research article attempts to answer the following research questions (RQ):

RQ1: How did Czech political actors securitize Russia's war in Ukraine between 2022 and 2024, and which mechanisms were employed to justify promised support?

RQ2: What forms of promised assistance were articulated, and how were they linked to the securitizing moves?

All the listed online sources were last visited and checked on September 30, 2024.

This article's language and style have been refined using ChatGPT for clarity and consistency.

3 Results

3.1 Modern History of Czech-Ukrainian Relations

Following 1989, Czechoslovakia's democratic and economic transition served as a model for Ukraine (Oliynyk-Dunn et al., 2017). The split of Czechoslovakia did not alter policies toward Ukraine. Relations strengthened in the late 1990s and 2000s as both pursued EU and NATO ties. Czechia joined NATO in 1999 and the EU in 2004, providing a framework for closer cooperation. The 2014 Revolution of Dignity marked a turning point. Czech leaders like Karel Schwarzenberg and Michael Kocáb supported protestors, and the government offered humanitarian and military aid. Between 2014 and 2018, Czechia provided over 13 million euros in assistance (Velvyslanectví České republiky v Kyjevě, 2022). Trade and migration also deepened links, and many Ukrainian students studied in Czechia. After Russia's full-scale

invasion, Czechia hosted 570,000 Ukrainians by August 2024, including 200,000 who had lived there before (Atlas předsudků, 2024).

From the securitization perspective, Russia's annexation of Crimea and the Donbas war shaped the Czech political discourse. It alternated between risk- and threat-oriented framings of Ukraine, shaped by EU and NATO positions and domestic coalitions. Early statements employed conflict and crisis, with selective references to international law and European security. Securitizing moves notably through energy-security and sanctions framings have emerged. By 2021 and the revelation of the alleged Russian sabotage in Vrbětice, Czech discourse increasingly connected Russia's posture to existential risks for the EU (Kaniok & Hloušek, 2024). Thus, the post-February 2022 surge should be seen as an acceleration and consolidation of pre-existing trajectories.

3.2 Political Support

Political support is analyzed first because it is a condition for other types of aid. Czech support has been manifested through various political actions, including diplomatic engagement, legislative measures, and active participation in international coalitions to assist Ukraine in its defense against invasion. The State Security Council implemented strict sanctions against Russia, including suspending visa issuance for Russian citizens and expelling several Russian diplomats. Recognizing that Russia was engaged not only in physical conflict but also in a hybrid war within the information sphere led to the blockage of eight allegedly pro-Russian websites with Czech web domains. The Czech government also declared a state of emergency to accept Ukrainian refugees and help Ukraine more effectively. The government coordinated its steps in the Ukrainian crisis with the EU, NATO, and bilateral negotiations. At the beginning of July 2022, the Czech presidency of the Council of the EU, lasting half a year, began. It dealt with security, energy, and migration challenges, among other vital issues. Several official meetings of European representatives and numerous conferences took place in Prague. Generally, aid to Ukraine was still being discussed at the NATO and EU levels. Most EU states support Ukraine, but Hungary, led by Prime Minister Viktor Orbán, and, since October 2023, Slovakia, led by Prime Minister Robert Fico, with their hesitant attitude, disrupted European unity and relations within the V4.

The Czech government belongs to the liberal-conservative and pro-Western part of the Czech political spectrum. It comprises five political parties: the Civic Democratic Party, TOP09 – Tradition, Responsibility and Prosperity, the Christian Democratic Party, the Czech Pirate Party, and the Mayors and Independents Party. Other crucial positions in the Czech political system are occupied by representatives of the above parties or their supporters. The president, Petr Pavel, is pro-governmental, the president of the Senate of the Parliament (Miloš Vystrčil) represents the Civic Party, and the president of the Chamber of Deputies of the Parliament (Markéta Pekarová Adamová) is a leader of TOP09. However, this dominance does not fully reflect the distribution of voter preferences and opinions in the Czech society. During the crucial elections for the Chamber of Deputies in 2021, governmental parties won by a narrow margin. In other, less critical elections for the European Parliament, Senate, and regional governments, opposition parties prevailed. The popularity of Prime Minister Petr Fiala and his government is shallow (Jindrová, 2024). ANO represents the political opposition in parliament – Action of Dissatisfied Citizens, a technocratic populist party led by billionaire Andrej Babiš, and the extreme right-wing “Freedom and Direct Democracy Party”. In the last year, the return of the Czech communists and their coalition “Stačilo!” (“It was enough!”), was witnessed as they succeeded in less critical elections.

Regarding aid to Ukraine, the Ministries of Defense, led by Jana Černochová (Civic Democratic Party), and Foreign Affairs, led by Jan Lipavský (Czech Pirate Party), are crucial. Tomáš Pojar,

governmental advisor for national security, is also worth mentioning. Moreover, Tomáš Kopečný became the governmental representative for the reconstruction of Ukraine. This position was created in January 2023.

In the autumn of 2022, large anti-governmental protests emerged. They were held in Wenceslas Square in Prague, attended by thousands of people. They pointed to the pauperization of Czech citizens or, more concretely, to inflation and the rise of energy prices, and questioned the necessity of Czech support for Ukraine. Organizers and speakers of these protests were connected to the “Freedom and Direct Democracy” and “It was enough!” parties and non-parliamentary subjects. The message of the protests and related organizations and websites is that the conflict in Ukraine was not Russia’s but the West’s fault. The West wanted to conquer Russia and gain its natural resources. The Ukrainian army and cooperating battalions terrorized the Russian-speaking population in Eastern Ukraine in the 2010s. Suspicious biological laboratories existed in Ukraine under the US patronage until the Russian intervention. A significant part of Ukrainian society and politicians have sympathy for nazism. Ukrainians were the main invading force to Czechoslovakia in 1968, and Ukrainian immigrants abuse Czech hospitality (AE News, 2023). On the other hand, the pro-Ukrainian public manifestations emerged on Wenceslas Square during the anniversaries of the Russian invasion in February. They were attended by key Czech (pro)governmental persons, various non-governmental organizations (NGOs) such as the Gift for Putin (Dárek pro Putina, 2024), celebrities, and people from the Ukrainian Embassy.

The ANO Party, the most potent political force in Czechia and the former leading governmental party, led by Andrej Babiš, was cautious in criticism. Andrej Babiš outlined that too much attention and funding are devoted to Ukraine concerning the Czech presidency of the Council of the EU, while pointing to other urgent problems. The Czech engagement in the Ukrainian question was more directly condemned by the Freedom and Direct Democracy, and “It was enough!”. Communists criticized the war in Ukraine through the lens of peace, which was also popular in former Eastern Bloc propaganda.

During the Russian invasion in 2022, Ukraine was openly supported by Czech Prime Minister Petr Fiala and President Miloš Zeman, followed by Zeman’s successor, Petr Pavel. Miloš Zeman supported Ukraine, despite being suspected of above-standard relations with Russia and China and previously downplaying the annexation of Crimea and the fighting in eastern Ukraine. Generally, the aggression was condemned by all crucial political persons in Czechia. The Chamber of Deputies passed a resolution condemning the Russian invasion and expressing solidarity with Ukraine (Petrůšek & Kudrnáč, 2023).

Petr Fiala and the prime ministers of Slovenia and Poland visited Kyiv by train on March 15, 2022, and met with President Volodymyr Zelensky and other representatives of Ukraine. The Ukrainian side acknowledged this previously classified trip with gratitude and received a positive response in the Czech and foreign media. This journey occurred when Kyiv was directly threatened by the Russian army, which made the visit symbolic and courageous.

During Petr Fiala’s visit to Kyiv on September 16, 2022, he agreed with Volodymyr Zelensky on the need to intensify sanctions against Russia and to establish a special tribunal to deal with Russian crimes against Ukraine. The tribunal should draw up a compensation mechanism to ensure that the damages caused in Ukraine will be paid for from Russian assets. Moreover, Petr Fiala declared that Czechia is ready to take over the patronage of the Dnipropetrovsk Region and its reconstruction. Volodymyr Zelensky awarded him the first Order of Yaroslav the Wise. Later, the order was also granted to Markéta Pekarová Adamová and Miloš Vystrčil. In return, Volodymyr Zelenskyy received the Order of the White Lion in Czechia.

In April 2023, Czech President Petr Pavel and Slovak President Zuzana Čaputová made a symbolic one-day visit to Ukraine, specifically to towns heavily impacted by the conflict with Russia, including Borodianka and Bucha. These locations witnessed severe atrocities during the early stages of the war, and their visit served as a symbol of solidarity with Ukraine (Pražský hrad, 2023). In June 2023, Czechia was first visited by Volodymyr Zelenskyy. In March 2024, the Chamber of Deputies of the Czech Parliament adopted a resolution on security threats to the country. It designates the Russian regime as terrorist and expansionist (Poslanecká sněmovna, 2024).

Later, in July 2024, the Ukrainian government returned to Prague for talks with the Czech cabinet on involving Czech companies in reconstructing war-torn Ukraine. The latest Czech-Ukrainian agreement of July 18, 2024 (Vláda České republiky, 2024), signed by Petr Fiala and Volodymyr Zelenskyy, is worth paying attention to. In addition to non-acceptance of the Russian annexation of Ukrainian territories, it also confirms long-term Czech support in the following matters: security and defense; economic stability, resilience, and reconstruction; sustainable development; technical and financial support and reforms; political cooperation; bilateral relations and European and Euro-Atlantic Integration.

3.3 Military Assistance

Czechia has engaged in multilateral initiatives aimed at supporting Ukraine's defense capabilities. Czechia became one of the first countries to deliver military aid, showcasing its proactive stance in supporting Ukraine's sovereignty and territorial integrity (Szóke & Kusica, 2023). As a member of NATO, Czechia's support for Ukraine aligns with the alliance's broader objectives of deterring Russian aggression in Eastern Europe. The provision of military aid assists Ukraine and reinforces the region's security architecture, thereby contributing to the stability of NATO's eastern flank.

The supplied equipment spans a broad range. 94,860 cannon and howitzer cartridges were shipped, including 10,000 this year. In the previous two years, 62 tanks, 131 infantry fighting vehicles, 26 reconnaissance chemical vehicles, 16 complete special air defense vehicles, 47 cars, 13 howitzers, 12 rocket launchers, 4,900 rocket launchers, 645 anti-tank missiles, 8,022 armored vehicles, 128 mortars, 17,400 mines for mortars, 435 anti-aircraft weapons, 41,258 firearms and over 4.2 million cartridges were donated (MOČR, 2024a). The Czech support also encompasses material aid, professional training, advisory assistance, and equipment repairs. In the observed period, almost 0.3 billion euros of material were sent from army warehouses to Ukraine. Czechia has sent approximately two-thirds of its heavy weaponry (Oryx, 2024).

The government immediately sent 16 million euros' worth of military equipment and weapons to Ukraine on February 27, 2022. Equipment included handguns with ammunition and artillery ammunition. The donated material was determined based on a list of Ukrainian partners. On December 1, 2022, the Czech Parliament approved Ukraine's request to train Ukrainian soldiers, committing to training up to 4,000 troops. According to Jana Černochová, the initial training focused on mechanized battalion skills and training for medical, chemical, and engineering specialists. The program was conducted in the Military Area of Libavá and included instruction on shooting techniques with military rifles, driving combat vehicles, and other tactical skills. She highlighted that the program benefits both Czech and Ukrainian soldiers, allowing the Czechs to gain valuable insights from Ukrainian combat experience, as some trainees had frontline experience while others were handling weapons for the first time (MOČR, 2023). The Army of the Czech Republic trained various Ukrainian specialists, such as engineering troops, chemical army, healthcare units, and mechanized battalions within the European Union Military Assistance Mission (EUMAM). A total of 3,240 soldiers have already undergone training on Czech territory (MOČR, 2024b). Czechia receives reimbursements from

the EU for this form of aid. So far, in 2024, it has received 10 million euros and over 1.5 million euros for training Ukrainian soldiers. These reimbursements will continue until 2027.

The war in Ukraine brought economic growth to the Czech producers and exporters of military equipment. As part of the aid, licenses for the export of military equipment were issued to Czech companies. In January 2023, Petr Fiala visited the Excalibur Group and wrote on one of their modernized T-72 tanks the message “*to brave defenders of Ukraine*” (Zuntych, 2023). These T-72 tanks were some of the main pieces of heavy equipment provided to Ukraine. In 2023, Czechia undertook to provide Ukraine with 90 T-72 tanks. Moreover, during the shelling of the Russian city of Belgorod by Ukrainian forces in December 2023, Czech weapons, specifically the Dana howitzer and the RM-15 Vampire rocket launcher, proved to be effective. The shelling allegedly had civil casualties and angered Russian diplomacy, which demanded an explanation from Czechia about the supplies of lethal weapons to Ukraine (iDNES.cz & ČTK, 2023).

In February 2024, Petr Fiala developed a unique initiative for the special EU Summit on Ukraine in Paris. Its goal is to buy artillery ammunition from countries outside the EU and replace slow ammunition production in Europe. In layperson’s terms, the Czech government is supposed to have an overview of loose ammunition worth 1.29 billion euros. Czech representatives said that they have located sources of hundreds of thousands of pieces of artillery ammunition abroad, which could be delivered to Ukraine in weeks if they secure financing with partners in the United States of America (USA) and the EU. Some states publicly declare their involvement in the initiative, while others do so under the condition of anonymity. Czech representatives do not provide details about the sources of ammunition, the number of pieces, and the amount purchased, and they intentionally create a network of speculation and disinformation to confuse the Russian regime (Bauer, 2024). For hundreds of millions of euros, Czechia buys hundreds of thousands of large-caliber ammunition on virtually all continents. The companies Czechoslovak Group and STV Group also produce ammunition themselves. Česká zbrojovka and the Omnipol group are also involved in the initiative. The government initiative also benefits from the contacts of Czech arms companies in the countries in the Global South, where they have to compete with Russian offers. Thanks to the initiative, Czechia earned the respect of Western countries, as documented by the statements of Joe Biden, Ursula von der Leyen, and David Cameron (Otto, 2024). Further confirmation of its success is Czechia’s ability to purchase ammunition for Ukraine with the income from frozen Russian assets in the EU. Generally, earlier initiatives (British, Estonian) were not as successful as the Czech initiative because, despite having the budget, they were not focused on the Global South. The money for military aid that Czechia supplies to Ukraine does not come from the Czech state budget. Instead, foreign partners like the USA, Netherlands, and Denmark pay for arms deliveries.

The Czech Ministry of Defense, the Ukrainian Embassy, scientist Dana Drábová, journalist Martin Ondráček, and entrepreneur and billionaire Dalibor Dědek launched the online initiative known as the Gift for Putin. This initiative aims to raise funds for Ukrainian military equipment. The Ministry of Defense oversees the procurement and transportation of the equipment to Ukraine, working closely with the Ukrainian Embassy. The platform has been quite successful. Under the auspices of the Czech Ministry of Defense, military equipment is purchased from Czech manufacturers and suppliers following the requirements of the Ukrainian army. The raised funds are used to buy essential military gear, including drones, T-72 tanks, and Model 58 machine guns. Additionally, the platform operates as an e-shop with pro-Ukrainian merchandise (Dárek pro Putina, 2024). The success of the Gift for Putin initiative led to the foundation of the Endowment Fund for Ukraine, which is focused more on general aid and the restoration of critical infrastructure.

Drones equipped with plastic explosives were collected during the Operation Drönbumm campaign on the Gift for Putin website. One of the most famous pieces of military equipment

bought using the collected funds is the model T-72 tank Tomáš, named after the first Czechoslovak president, Tomáš Garrigue Masaryk, for 1.2 million euros, and 15 pieces of the mobile air defense system Viktor. At the time of writing, the aid collection is focused on buying a Sikorsky UH-60A Black Hawk helicopter named Čestmír. Three hundred thirty aid collections connected to Ukraine have been made on the Donio (2024) portal, which has often been used to assist ill or poor people since the outbreak of war in Ukraine, and over 175,000 euros have been collected so far.

3.4 Economic Assistance

One of the primary forms of economic assistance has been direct financial aid. Czechia's strategy includes grants and loans to stabilize the Ukrainian economy, which the war has severely impacted. In addition to direct financial assistance, Czechia has focused on supporting the reconstruction of critical infrastructure in Ukraine, as the war has caused extensive damage to infrastructure, including roads, bridges, and public utilities. Moreover, Czechia has promoted trade relations with Ukraine.

Czechia significantly increased agricultural product exports from Ukraine after the Russian invasion (Křovák, 2024). Importing cheap Ukrainian grain, forbidden in several European countries, within the EU's liberalization of imports from Ukraine, and strengthening the EU's green agenda, angered the Czech farmers. In cooperation with anti-governmental individuals, they organized protests against the government in February and March 2024. In July 2023, the cabinet approved the Ukraine Fund to ensure short-term business ventures in Ukraine. The Export Guarantee and Insurance Corporation (EGAP) has insured 20 projects worth approximately 16.5 million euros, primarily in the agriculture and food industries.

Cooperation in energy policy is also vital. Russian attacks have heavily targeted Ukraine's energy infrastructure, making its restoration a strategic priority for maintaining the country's defense capabilities. Czech companies have long been supplying energy materials to Ukraine, and the government aims to strengthen the collaboration further. It also seeks to expand cooperation in the energy sector, covering areas such as the storage and supply of gas or oil from non-Russian sources, the development of nuclear energy, renewable energy sources, and hydrogen production.

The Czech Ministry of Finance, in response to inquiries from both the professional and general public, confirmed its clear intention to extend until 2026 the possibility of tax-deductible assistance to Ukraine on tax measures related to the armed conflict in Ukraine caused by the invasion of the Russian Federation. Financial donations, for example, to Czech organizers of public benefit collections, are legally deductible from the tax base. Since 2022, deducting gratuitous contributions to support Ukraine's defense efforts has also been possible. Additionally, tax deductions are allowed for donations made directly to Ukraine in 2022 or to Ukrainian non-profit organizations (MFČR, 2024).

3.5 Humanitarian Assistance

Humanitarian assistance has taken various forms, including providing essential supplies, medical aid, and support for refugees, reflecting a strong commitment to alleviating the suffering caused by the conflict. One of the primary avenues of humanitarian assistance has been the delivery of essential goods and services to those affected by the war. The Czech government and NGOs have mobilized resources to provide displaced individuals and families with food, clothing, and hygiene products. It also lobbied for increased support from the EU and other international bodies, emphasizing the need for a coordinated response to the humanitarian crisis.

Czechia has formalized a contract to provide medical assistance to Ukrainian soldiers, allowing treatment within its territory. Czechia has also sent four shipments of medical supplies in coordination with partners such as the Fire Rescue Service. This aid was provided under the umbrella of the MEDEVAC program. It is a permanent health humanitarian program of Czechia, which, since 1993, has focused on providing medical care to vulnerable groups of the population in regions affected by migration, burdened by many refugees, or in places where specialized professional care is unavailable.

In addition, Czechia has pledged 1 million euros through the Help on the Spot program, directed by the Red Cross, with funds specifically earmarked for medical care and essential support in Ukraine. This includes 64,000 euros for the burn center in Lviv for medical equipment needs after recent bombings, 64,000 euros for a Kyiv hospital for gauzes, bandages, and surgical supplies, and 12,000 euros for needles, cannulas, and thermodecks, which were handed over to the Ukrainian Embassy in Czechia. Czechia has also supplied Ukraine with 22 gasoline and diesel fuel tankers valued at 1.6 million euros. Contributions totaling 2 million euros have been made in the form of ballistic protection, optical equipment, and other small military items. Also, 34,000 euros were allocated for 52 ballistic vests, transferred from the Czech General Directorate of Customs to their Ukrainian counterparts (MZV, 2025).

A humanitarian aid package of 560,000 euros for non-perishable food was approved on April 6, sourced from the State Material Reserves Administration. Additionally, 84,000 euros have been allocated for materials to support the evacuation of museum collections and cultural heritage. Several regional governments also cooperated with Ukraine, not only by hoisting the Ukrainian flag but also by helping refugees. The Vysočina Region sent durable food to the Uzhhorod Region, and the Central Bohemian Region participated in charity collections organized by Czech NGOs. Several churches active in Czechia also participated in humanitarian collections.

Trauma packages were sent to Ukraine through the Czech branch of the Red Cross. The Fire Rescue Service donated six firefighting vehicles to Ukraine, which it had retired from its fleet. Thanks to donations from private donors, all these vehicles had ladders and platforms, and they were expanded further by two power stations and two lighting towers. The total value of the donation was 180,000 euros. In 2022, the Czech Red Cross provided Ukraine with medical vehicles, supplies, and equipment valued at approximately 4 million euros. Following the invasion, the organization has delivered aid worth 5 million euros within 10 months, with a total material weight of 416.1 tons (Český červený kříž, 2023). This aid included medical supplies, hospital equipment, medicine, water purification systems, and personal protective gear. The provision of ambulances and other vehicles was also significant. In addition to providing material aid, the organization dispatched medical teams to operate directly in Ukraine. Moreover, it launched a public fundraising campaign that raised over 12 million euros.

Together with a team from Prague, the Ukrainian Embassy launched an online fundraising campaign to support children's hospitals in Kyiv. The goal was to raise sufficient funds to purchase essential medical equipment. The Ukrainian Ministry of Health oversees allocating and procuring items purchased with donations. Many humanitarian aid collections on Donio (2024) focused on Ukrainian hospitals, schools, and individuals with a tragic fate. People in Need, one of the most famous Czech NGOs, helps Ukraine primarily through individual material aid to people or education facilities (Člověk v tísni, 2024). Czech billionaire and founder of the internet search engine Seznam.cz, Ivo Lukačovič, twice sent 4 million euros to People in Need's collections for Ukraine, firstly after the massacre in Bucha and then after the bombing of a children's oncologic hospital in Kyiv.

3.6 Czech Aid to Ukraine in Numbers and Comparison to Other Countries

By August 2024, Czech aid to Ukraine and its population will correspond to roughly 4.5 billion euros. This amount is based on data from the domestic Ministry of Labor and Social Affairs and data from the Ukraine Support Tracker prepared by the Kiel Institut (2024). Based on the author's experience, the institute provides the best information about aid to Ukraine, especially with the possibility of comparing all 41 involved countries. Overall, Czech assistance can be divided into two essential parts. The first is the aid that Czechia provided directly on its territory, namely to Ukrainian refugees. The second is the aid that Czechia transferred to Ukraine – experts from the Kiel Institut (2024) estimated it to be 2.6 billion euros. The mentioned data for aid to Ukraine includes the military, financial, and humanitarian assistance that individual countries have transferred (or are guaranteed to transfer) to Ukraine since February 24, 2022. Total Czech aid to Ukraine, i.e., the sum of the financial expression of its two mentioned parts, thus exceeded 4.5 billion euros in the middle of 2024. Czechia is in 11th place among countries aiding Ukraine in terms of GDP and 15th place in absolute numbers. Baltic and North European states are at the top of the list of donors, likely due to their proximity to Russia. Of the countries geographically distant from Russian danger, only the Netherlands is more active than Czechia. The EU, which attempts to frame and coordinate assistance to Ukraine, provides a reliable source showing the statistics and other information regarding the aid of the member states (European Council, 2024). The information is divided into economic, military, and humanitarian assistance, reception of refugees, investigation and prosecution of war crimes, and protection of children. Table 1 depicts the comparison of the assistance of selected Central European countries.

Tab. 1: Czech support in comparative perspective

Country	Relative aid to Ukraine [Index per GDP*]	Main characteristics
Czechia	9	High per capita, early heavy weapons, NGOs active
Poland	8	Largest refugee host, consistent military aid
Germany	4	Largest donor in absolute terms, slower start
Slovakia	5	Significant despite having a smaller capacity
Hungary	2	Minimal support, political obstructionism

* This is not a direct official indicator, but rather an author-constructed index designed to compare the relative share of support each country provides concerning the size of its economy (GDP). For easier comparison, this share is rescaled to a scale where 10 indicates the highest relative level of support among the countries under study.
Source: Own using (Kiel Institut, 2024)

4 Discussion

4.1 Research Question 1 (RQ1)

Czechia's support is driven by the securitization of the Ukrainian question, portraying the war as an existential threat to Central Europe. This framing legitimized extraordinary measures, prioritized foreign commitments over domestic popularity, and reflected the government's pro-Western orientation. Historical experiences with the Soviet Union, with Russia's dominant position, particularly the 1968 invasion, also reinforced this stance.

Taken together, the evidence shows a two-stage trajectory. From 2014 to 2021, Czech discourse was fragmented and episodic. By late 2021, parliamentary debate and ministerial communications increasingly referenced sovereignty, international-law violations, and alliance solidarity, thickening the preconditions for a consolidated securitization. After February 2022, securitization intensified and consolidated. The executive and both chambers framed Russia's aggression as an existential threat to European order and Czech interests, and audience

acceptance materialized through formal acts and rapid administrative uptake. Crucially, these speech acts were coupled with named commitments. For example, as early as February 27, 2022, the government announced 16 million euros of military support, signaling that extraordinary measures were necessary and immediately actionable. Similar coupling recurs in subsequent months across domains. Public commitment is a performative extension of the speech act in securitization terms.

Four mechanisms linking speech acts to promised measures were identified. Legal-normative included formal resolutions and joint statements that codified the threat and legitimate exceptional steps (the Chamber of Deputies’ resolution labelling the Russian regime terroristic). Budgetary-procedural involved off-cycle reallocations, fast-track releases from the state stocks, and special appropriations linked to named instruments. Institutional included activation or scaling of dedicated programs, e.g., the MEDEVAC framework (contracted treatment of Ukrainian soldiers, multiple consignments of medical supplies) and State Material Reserves releases. Narrative included threat cues (aggression, existential threat), alliance solidarity, and civilian-protection ethics.

By 2023-2024, the emergency frame will be routinized. Repeated commitments migrated into standard program lines and budget chapters (stable humanitarian pipelines, longer-horizon training), indicating de-exceptionalization without de-securitization. Securitization succeeded when existential stakes and referent objects were explicit, promised measures were named, quantified, and time-bound, and an identifiable audience (parliament, cabinet, allied partners) signaled uptake. In a small or mid-sized state, the speech-commitment coupling is a pragmatic pathway from rhetoric to policy.

Regarding the general public as part of the audience, it is polarized. A liberal, pro-Western camp dominates the government, while opposition parties, far-right and far-left groups, and protest movements criticize aid as neglecting domestic needs. Large-scale protests highlighted dissatisfaction with inflation and energy prices, while pro-Ukraine demonstrations underscored civil solidarity. The controversy reflects a divide between liberal-globalist and conservative-nationalist segments of society.

4.2 Research Question 2 (RQ2)

Aid was comprehensive and multifaceted, as can be seen in Table 2. Textually, assistance forms were not isolated. They appeared as co-announced packages with explicit threat cues and legality frames, generating speech-instrument bundles that audiences can endorse. Over time, repetition of this coupling mechanism fostered audience habituation. The same categories of promise (MEDEVAC consignments, standardized humanitarian lines, training quotas) reappeared within ordinary programming.

Tab. 2: *Forms of Czech assistance to Ukraine (2022-2024)*

Dimension	Examples of support	Key actors
Political	Diplomatic visits, parliamentary resolutions, and EU Council presidency agenda.	Government, Parliament, Presidency.
Military	Weapons delivery (light and heavy), training of soldiers, and global ammunition project.	Ministry of Defense, Army, NGOs (Gift for Putin).
Economic	Direct financial aid, export insurance, nuclear cooperation, and trade facilitation.	Government, EGAP, Czech companies.
Humanitarian	Refugee reception, MEDEVAC program, Red Cross relief, NGO crowdfunding.	Ministry of Interior, NGOs, and civil society.

Source: Own

Military and financial promises communicate geopolitical resolve to allied and defense audiences. Humanitarian promises mobilized civil society and municipal partners. Table 2 shows that the diversified portfolio observed in 2022-2024 distributes political and fiscal load, increasing the durability of support.

The findings confirm that Czechia has played an unusually active role in assisting Ukraine, especially relative to its size and GDP. However, this fact contains vulnerabilities: while international recognition has strengthened Czechia's reputation as one of the most prominent supporters of Ukraine, domestic polarization and economic fatigue cast doubt on the long-term sustainability of such policies.

Compared to other authors, the results align with Gardocki (2023), who emphasized the consistency of Czech governmental support, and Czyż (2024), who noted Czechia's activism within the V4 context. At the same time, this article nuances their conclusions by highlighting the unique Czech initiatives, such as global ammunition procurement, which receive less attention in existing literature. Unlike Kazharski (2023), who described elements of normalization of the Russian invasion in Central Europe, this study demonstrates that Czechia diverges from this pattern, adopting a strong anti-Russian stance. The critique of findings thus lies in the balance between activism abroad and controversy at home, which remains a central theme requiring further research.

4.3 Limitations of the Study

The study is limited by its focus on commitments rather than on actual deliveries, which introduces uncertainty, as reporting lags and restricted access affect accuracy. The case study design restricts the generalizability of findings beyond the Czech context, even though comparisons are suggested.

Conclusion

Czechia's support for Ukraine following the Russian invasion has been multifaceted and comprehensive. It addresses not only Ukraine's immediate needs but also reflects a broader commitment to upholding human rights, democratic values, and a functioning economy in the face of aggression. The Ukrainian question is highly securitized in Czechia despite the country not neighboring Russia. Czech political elites consistently framed Russia's aggression as an existential threat to European order and Czech national interests, and this framing did not remain rhetorical. Public speech acts were immediately paired with named, quantified, and time-bound commitments, converting exceptional language into implementable measures. Empirically, four mechanisms described in the Discussion underpinned this process.

Two implications follow. First, publicly promising specific measures is a performative extension of the speech act that helps transform emergency rhetoric into sustained policy. Second, routinized sustainability means that assistance can be maintained at lower rhetorical cost, mitigating fatigue even as domestic politics polarize.

The liberal and pro-Western governments play the leading role in securitization. Securitization is not without controversy, from the limitation or banning of the media sharing alternative explanations of the war to employment problems or even prosecution for people sharing these narratives. Generally, the accusation of being pro-Russian is one of the most potent weapons on the Czech domestic political scene.

The inevitable exhaustion from helping Ukraine is noticeable in Czech society. It is related to the negative economic development of the last few years and the presence of more than half a million Ukrainians on Czech territory. Ukrainians are culturally and linguistically similar to

Czechs but mostly form closed communities. Moreover, some groups suspect them of abusing the Czech social system. These issues lead to the growing popularity of opposition, which might announce the restriction or outright cessation of aid to Ukraine and Ukrainians residing in Czechia. Despite criticism, the Czech government has maintained its pro-Ukraine stance, emphasizing the strategic importance of supporting Ukraine's sovereignty. Nevertheless, future policy sustainability will depend on electoral outcomes, EU and NATO frameworks, and the balance between foreign commitments and domestic demands.

The support for Ukraine is split into various sectors and can be further divided by the type of supporter. Activity is observed in supranational integrations with Czech involvement, the central government, regional governments, NGOs, churches, crowdfunding campaigns, and active individuals, including philanthropic billionaires.

Czechia stands out from other countries that support Ukraine in several ways. The most important is the Czech initiative to buy weapons worldwide, with some degree of seller secrecy. Other unique campaigns are focused on crowdfunding for military equipment using typical Czech gallows humor. Grassroots initiatives such as the Gift for Putin highlighted the Czech public's role in mobilizing resources for Ukraine. In conclusion, Czechia has demonstrated substantial support for Ukraine in response to Russian aggression. Its commitments have been reflected through multilateral engagements, bilateral agreements, and proactive initiatives within NATO and the EU frameworks.

Future studies should expand on several areas that remain underexplored. First, a systematic comparative analysis between Czechia and other European states would provide insights into whether Czechia's activism is unique or part of a broader regional pattern. Second, longitudinal research assessing how sustainable Czech support is over time is needed. Third, the role of grassroots initiatives and civil society, such as crowdfunding campaigns, should be investigated more thoroughly.

References

- AE News. (2023). *VIDEO....* <https://aeronet.news/video-sokujici-video-zachytilo-mladeho-ukrajince-ve-sportaku-mazda-jak-zastavil-na-magistrule-pred-narodnim-muzeem-a-po-vystoupeni-z-auta-se-zacal-rvat-s-jednim-ceskym-demonstrantem/>
- Atlas předsudků. (2024). *Víte, kolik žije v Česku cizinců?* <https://www.atlaspredsudku.cz/atlas-predsudku>
- Balzacq, T., Léonard, S., & Růžička, J. (2015). 'Securitization' revisited: theory and cases. *International Relations*, 30(4), 494–531. <https://doi.org/10.1177/0047117815596590>
- Bauer, V. (2024). *Česká muniční iniciativa je mistrovskou ukázkou psychologické operace, Kreml je zmatený.* <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-ceska-municni-iniciativa-je-mistrovskou-ukazkou-psychologicke-operace-kreml-je-zmateny-40465625>
- Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner Publishers. ISBN 978-1-55587-784-2.
- Český červený kříž. (2023). *Bilance 2022: ČČK a válka na Ukrajině = 400 t zdravotnické pomoci.* <https://www.cervenykriz.eu/aktuality/rok-2022-pres-400-tun-pomoci-na-ukrajinu>
- Člověk v tísni. (2024). *Ukrajina.* <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/ukrajina>
- Côté, A. (2016). Agents without agency: Assessing the role of the audience in securitization theory. *Security Dialogue*, 47(6), 541–558. <https://doi.org/10.1177/0967010616672150>

- Czyż, A. (2024). The Visegrad Group countries towards the war in Ukraine in 2022. *Studia Politologiczne*, 73, 254–271. <https://doi.org/10.33896/SPolit.2024.73.15>
- Dárek pro Putina. (2024). *Iniciativa na obranu Ukrajiny*. <https://www.darekproputina.cz>
- Donio. (2024). *Pomoc Ukrajině*. <https://donio.cz/pomocukrajine>
- European Council. (2024). *EU solidarity with Ukraine*. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-solidarity-ukraine/>
- Floyd, R. (2015). Extraordinary or ordinary emergency measures: what, and who, defines the ‘success’ of securitization? *Cambridge Review of International Affairs*, 29(2), 677–694. <https://doi.org/10.1080/09557571.2015.1077651>
- Gardocki, S. (2023). The position of the government and society of the Czech Republic towards the war in Ukraine. *On-line Journal Modelling the New Europe*, 41, 172–190. <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1216320>
- iDNES.cz, & ČTK. (2023). *Rusko viní Kyjev z útoku na Belgorod. Mluví o českých zbraních, svolává OSN*. https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ukrajina-rusko-ostrelovani-mrtvi.A231230_140537_zahranicni_vlc
- Jindrová, T. (2024). *Fialova popularita se propadá. V Evropě je mezi premiéry nejhorší. Seznam Zprávy*. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fakta-popularita-premiera-fialy-klesla-na-22-procent-v-evrope-je-na-tom-nejhur-212447>
- Kaniok, P., & Hloušek, V. (2024). Czech political parties and the war in Ukraine: continuity of foreign policy stances. *East European Politics*, 40(3), 395–411. <https://doi.org/10.1080/21599165.2023.2295888>
- Kazharski, A. (2023). Do ostriches live in Central Europe?: Normalizing the Russian attack on Ukraine in the Visegrád Four. *Journal of Regional Security*, 18(1), 39–46. <https://doi.org/10.5937/jrs18-43201>
- Kiel Institut. (2024). *Ukraine Support Tracker*. Kiel Institute for the World Economy. <https://www.kielinstitut.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>
- Klicperova-Baker, M., & Urban, M. (2023). Democratic Spirit, Emotions, Help, and Hope during the Russian war against Ukraine: Experience from the Czech Republic. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 16(3), 986–1004. <https://doi.org/10.1111/aphw.12486>
- Křovák, J. (2024). *DATA: Kolik se do Česka vozí obilovin z Ukrajiny a kolik z Ruska? Zemědělci mají obavy*. Echo24.cz. <https://www.echo24.cz/a/HaUCh/zpravy-domaci-dovoz-obilovin-z-ukrajiny-a-ruska-zemedelci-ministerstvo-vyborny>
- LUCKYLUKECZ. (2024). *Chováme se vůči Ukrajině jako s*áci?* <https://www.youtube.com/shorts/LRuKt5Oy1TQ>
- MFČR. (2024). *Ministerstvo financí potvrzuje plán prodloužit až do roku 2026 možnost daňově uplatnit pomoc Ukrajině*. <https://www.mfcr.cz/cs/dane-a-ucetnictvi/dane/danova-a-celni-legislativa/2024/ministerstvo-financi-potvrzuje-plan-prodlouzit-56078>
- MOČR. (2023). *Ukrajinské vojáky na Libavě navštívila ministryně obrany Jana Černochová. Ministerstvo obrany České republiky*. <https://mocr.mo.gov.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/ukrajinske-vojaky-na-libave-navstivila-ministryne-obrany-jana-vernochova-242104/>

- MOČR. (2024a). *Česká vojenská pomoc Ukrajině za téměř 7 miliard znovu zveřejněna*. Ministerstvo obrany ČR. <https://mocr.mo.gov.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/ceska-vojenska-pomoc-ukrajine-za-temer-7-miliard-znovu-odtajnena-252486/>
- MOČR. (2024b). *ČR poskytla Ukrajině vojenskou pomoc za více než šest miliard, pomáhá i jinak*. <https://mocr.mo.gov.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/cr-poskytla-ukrajine-vojenskou-pomoc-za-vice-nez-sest-miliard--pomaha-i-jinak-249399/>
- Morgenthau, H. (1962). A Political Theory of Foreign Aid. *American Political Science Review*, 56(2), 301–309. <https://doi.org/10.2307/1952366>
- MZV. (2025). *Humanitární pomoc*. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. https://mzv.gov.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/index.html
- Oliynyk-Dunn, O., Adamenko, V., & Žufan, P. (2017). Comparative Analysis of Debt Financing Models in Czech and Ukrainian Agriculture. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 65(5), 1729–1739. <https://doi.org/10.11118/actaun201765051729>
- Oryx. (2024). *Answering The Call: Heavy Weaponry Supplied To Ukraine*. <https://www.oryxspioenkop.com/2022/04/answering-call-heavy-weaponry-supplied.html?m=1>
- Otto, P. (2024). *Česko se stalo lídrem NATO. Muniční iniciativa Prahy nahrazuje pomalou zbrojní výrobu v Evropě*. e15. <https://www.e15.cz/domaci/cesko-se-stalo-lidrem-nato-municni-iniciativa-prahy-nahrazuje-pomalou-zbrojni-vyrobu-v-evrope-1415938>
- Petrůšek, I., & Kudrnáč, A. (2023). Czech Republic: Political Developments and Data in 2022. *European Journal of Political Research Political Data Yearbook*, 62(1), 112–122. <https://doi.org/10.1111/2047-8852.12404>
- Poslanecká sněmovna. (2024). *Usnesení Poslanecké sněmovny z 97 schůze ze dne 20. března 2024*. <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=234193&pdf=1>
- Pražský hrad. (2023). *Prezident Pavel ukončil návštěvu Ukrajiny*. <https://www.hrad.cz/cs/promedia/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/prezident-pavel-ukoncil-navstevu-ukrajiny-17058>
- Szöke, J., & Kusica, K. (2023). Military Assistance to Ukraine and Its Significance in the Russo-Ukrainian War. *Social Sciences*, 12(5), 294. <https://doi.org/10.3390/socsci12050294>
- Velvyslanectví České republiky v Kyjevě. (2022). *Z dějin vzájemných vztahů*. https://mzv.gov.cz/kiev/cz/vzajemne_vztahy/z_dejin_vzajemnych_vztahu/index.html
- Vláda České republiky. (2024). *Agreement on security cooperation and long-term support between the Czech Republic and Ukraine*. <https://vlada.gov.cz/assets/media-centrum/aktualne/AJ-verze.pdf>
- Vochozka, M., Škapa, S., & Apanovych, Y. (2023). Changes in real income of households in the Czech Republic due to the Russian invasion of Ukraine. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 11(2), 37–53. [https://doi.org/10.9770/jesi.2023.11.2\(3\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2023.11.2(3))
- Zuntých, O. (2023). *Fiala zkontroloval českou opravnu tanků pro Ukrajinu, na jeden napsal vzkaz*. iDNES.cz https://www.idnes.cz/olomouc/zpravy/excalibur-army-fiala-sternberk-navsteva.A230109_154403_olomouc-zpravy_dmk

MALÁ ZEMĚ, ALE VELIKÁ POMOC: ANALÝZA ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY A POMOCI UKRAJINĚ BĚHEM PROBÍHAJÍCÍ VÁLKY

Cílem tohoto článku je zhodnotit, jak Česko formovalo a realizovalo svou politiku vůči Ukrajině během války, se zvláštním zřetelem na interakci mezi politickým diskurzem a materiální pomocí. S využitím teorie sekuritizace zkoumá rámec politické, vojenské, ekonomické a humanitární podpory. Metodika případové studie založená na oficiálních dokumentech, statistikách a sekundárních zdrojích ukazuje, že Česko se stalo jedním z nejaktivnějších podporovatelů Ukrajiny v poměru k jeho velikosti a hrubému domácímu produktu (HDP). Studie zdůrazňuje sekuritizaci tématu a rámcuje ruskou invazi jako středoevropskou hrozbu. Závěr zdůrazňuje jedinečnost českých iniciativ a jejich dopady na domácí politiku a mezinárodní závazky.

EIN KLEINES LAND, ABER EINE GROßE HILFE: ANALYSE DER TSCHECHISCHEN AUßENPOLITIK UND DER HILFE FÜR DIE UKRAINE WÄHREND DES AKTUELLEN KRIEGES

Ziel dieses Artikels ist es, zu bewerten, wie Tschechien seine Politik gegenüber der Ukraine während des Krieges gestaltet und umgesetzt hat, unter besonderer Berücksichtigung der Wechselwirkung zwischen politischem Diskurs und materieller Hilfe. Unter Verwendung der Securitization-Theorie untersucht er den Rahmen der politischen, militärischen, wirtschaftlichen und humanitären Unterstützung. Die auf offiziellen Dokumenten, Statistiken und Sekundärquellen basierende Fallstudienmethodik zeigt, dass Tschechien im Verhältnis zu seiner Größe und seinem Bruttoinlandsprodukt (BIP) zu einem der aktivsten Unterstützer der Ukraine geworden ist. Die Studie betont die Securitization des Themas und stellt die russische Invasion als eine mitteleuropäische Bedrohung dar. Die Schlussfolgerung unterstreicht die Einzigartigkeit der tschechischen Initiativen und ihre Auswirkungen auf die Innenpolitik und die internationalen Verpflichtungen.

MAŁY KRAJ, ALE OGROMNA POMOC: ANALIZA CZESKIEJ POLITYKI ZAGRANICZNEJ I WSPARCIA DLA UKRAINY PODCZAS TRWAJĄCEJ WOJNY

Celem niniejszego artykułu jest podsumowanie, w jaki sposób Czechy kształtowały i realizowały swoją politykę wobec Ukrainy w czasie wojny, ze szczególnym uwzględnieniem interakcji pomiędzy dyskursem politycznym a pomocą materialną. Wykorzystując teorię sekurytyzacji, bada ramy wsparcia politycznego, wojskowego, gospodarczego i humanitarnego. Studium przypadku oparte na oficjalnych dokumentach, statystykach i źródłach wtórnych pokazuje, że Czechy stały się jednym z najbardziej aktywnych krajów wspomagających Ukrainę w stosunku do swojej wielkości i produktu krajowego brutto (PKB). Badanie podkreśla sekurytyzację tematu i przedstawia rosyjską agresję jako zagrożenie dla Europy Środkowej. Wnioski akcentują wyjątkowość czeskich inicjatyw oraz ich konsekwencje dla polityki wewnętrznej i zobowiązań międzynarodowych.

HOW STUDENTS USE GENERATIVE AI: INSIGHTS FROM A CZECH SURVEY

 Ladislav Luc¹; **Polina Fediaeva**²; **Jiří Sedláček**³

Prague University of Economics and Business,
Faculty of Informatics and Statistics, Department of Systems Analysis,
náměstí W. Churchilla 4, 130 00 Prague, Czech Republic
e-mail: ¹ladislav.luc@vse.cz; ²zefir.rum@mail.ru; ³sedlacek@vse.cz

Abstract

This article examines the utilization of generative artificial intelligence (GAI) tools among students from Czech universities across various fields of study. Based on a quantitative survey (February to May 2025) of 228 respondents, the study identifies the most frequently used GAI tools and examines students' experiences, benefits, and concerns. Using descriptive statistics, the findings reveal a high adoption rate among information technology (IT) students, highlighting both positive impacts on learning and motivation, as well as concerns about reliability and ethical issues. Analysis revealed that the number of GAI tools has a positive influence on the frequency of GAI tool use, and the degree of study has a negative influence on this relationship.

Keywords

Quantitative survey; Cross-disciplinary education; Critical thinking development; Technology adoption in education; Student behavior analysis.

Introduction

This article focuses on generative artificial intelligence (GAI), a rapidly evolving field that can produce texts, images, videos, or code based on input prompts. The authors justify the choice of topic by its relevance and growing impact on education (Crompton & Burke, 2023; Adiguzel et al., 2023; Baidoo-Anu & Ansah, 2023), while highlighting the lack of detailed studies on how students utilize these tools, their experiences, and which tools they recommend. Several studies have been conducted abroad, primarily in non-European countries (Chan & Hu, 2023; Almassaad et al., 2024).

The choice of this topic is supported by a growing body of literature that highlights the transformative role of GAI in education. Crompton & Burke (2023) describe how GAI tools are reshaping learning environments by enabling personalized instruction, automating feedback, and supporting academic writing. Similarly, Adiguzel et al. (2023) emphasize the potential of ChatGPT to enhance student engagement and creativity, while Baidoo-Anu & Ansah (2023) argue that GAI can democratize access to knowledge and improve learning outcomes. However, a notable research gap remains. Existing studies often focus on general perceptions or single tools and are typically conducted in non-European contexts. For example, Chan & Hu (2023) surveyed students in Hong Kong, while Almassaad et al. (2024) focused on Saudi Arabia. These studies provide valuable insights but lack a cross-disciplinary and cross-institutional perspective within the European educational landscape.

Moreover, only a few studies have examined the actual behavior of students—how frequently they use GAI tools, which tools they use, and how these tools affect their academic performance. The present study addresses this gap by analyzing responses from 228 students of Czech universities, representing a wide range of disciplines. It also applies statistical methods, including a regression model, to explore the relationship between GAI usage and variables such as field of study, level of education, and number of tools used. By comparing the findings with those of Chan & Hu (2023), Almassaad et al. (2024), and Malmström et al. (2023), this article contributes to a more nuanced understanding of GAI adoption in higher education, offering localized insights that can inform policy and practice in European academic institutions.

The article aims to map the use of GAI tools among students from various fields of study and from different universities in the Czech Republic, including their positive and negative experiences and suggestions. The research is based on a quantitative survey, followed by statistical analysis.

The article is structured as follows: Section 1 contains literature review of general GAI and its use in education. Section 2 contains methodology based on a quantitative survey, usage of descriptive statistics, correlation, and regression model. Main findings are presented in Section 3, and their comparison with other studies, including the limitations of this research are presented in Section 4. Section “Conclusion” summarizes research results and suggests future directions of this research.

1 Literature Review

GAI is a subfield of artificial intelligence that uses generative models to produce new content like text in many natural languages, images (photos, cartoons, paintings), music, and videos (according to input description and/or particular style of image, music, and video) or code in various programming languages (UNESCO, 2023).

New content is created using advanced language models and other sophisticated algorithms rather than just processing and analyzing data. GAI models learn the patterns and structures of their training data and use them to generate new data based on the input, which often comes in the form of natural language prompts (Giray, 2023; UNESCO, 2023).

The real boom of GAI started just a few years ago, e.g., the first widely available version of ChatGPT was released at the end of 2022 and already in January 2023 it became the fastest-growing consumer software application in history, reaching over 100 million users in two months and about 700 million active users in 2025 (Curry, 2025).

There are several major categories of GAI tools.

The most common are chatbots (like ChatGPT, Copilot, Gemini, Claude, Grok, or DeepSeek). They are capable of a conversation in natural language with a (human) user and simulating the way of human-to-human conversation. Modern chatbots are often based on large language models (LLMs), such as generative pre-trained transformers (GPT), the origin of the name ChatGPT. However, much simpler chatbots have existed for decades (UNESCO, 2023). The test, initially known as the “imitation game” (now referred to as the Turing test), was proposed by Alan Turing. It should be emphasized that the test does not evaluate the correctness of the answers (Turing, 1950).

Other categories are text-to-image models (e.g., DALL-E, Midjourney, or Stable Diffusion), text-to-video models such as Veo or Sora, and text-to-music models like Boomy or Soundraw. Tools from these categories employ very different types of algorithms to produce unreal images or videos that resemble real ones (UNESCO, 2023; Maerten & Soydaner, 2023).

Currently, many GAI tools are available for the general audience as free service (within certain limits) or standalone paid service or integrated into another product (usually also subscription-based), e.g., in Microsoft 365, chatbot capabilities are gradually but increasingly being added to core applications like Word, Excel, or Outlook (Murphy Kelly, 2023). The availability of many tools for a diverse audience has led to their extensive use in many fields, including education (Crompton & Burke, 2023; Adiguzel et al., 2023; Baidoo-Anu & Ansah, 2023).

The adoption of GAI tools in education promises numerous benefits, but it also raises several questions, uncertainties, challenges, and ethical issues. Tools can be beneficial for both students and teachers, such as when writing texts, especially in a foreign language (Chan & Lee, 2023), searching for information, summarizing lengthy texts, or analyzing data (Berg, 2023). Tools for creating photos or videos can be handy in visual arts education (Dehouche & Dehouche, 2023) and many other related fields of study, such as design, architecture, or technical schools. GAI can facilitate teachers' lesson preparation, generate various versions of practice materials or tests, and assist in evaluating students' work (Crompton & Burke, 2023; Mizumoto & Eguchi, 2023). The possibilities are constantly expanding along with the development of GAI tools, and as students and teachers become more familiar with them.

On the other hand, the increasing use of GAI has raised many questions and issues. A comprehensive, yet incomplete, overview can be found, for example, in a guide by the United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO, 2023). The handbook is also important because it contains recommendations and guidelines not only for educators, but also for all others involved. Among the issues analyzed by UNESCO are worsening digital poverty (especially in poorer countries or regions), outpacing national regulatory adaptations, use of content without the owner's permission, black box problem, pollution by generated content (in addition, maybe with bias or errors), reducing the diversity of opinions, and further marginalization, deeper deepfakes (UNESCO, 2023).

Other authors (Warschauer et al., 2023) focus on specific topics. Overuse of GAI may limit students' efforts to develop writing competence. GAI-generated content can be biased, inaccurate, or (possibly intentionally) harmful, and GAI tools are not equipped to evaluate the validity of content. In addition, GAI can create and spread misinformation or harmful and inaccurate content at unprecedented scale and speed (Harrer, 2023; Maerten & Soydaner, 2023). Plagiarism is a significant problem in education (Peres et al., 2023; Safi, 2025).

There are many other questions related to GAI tools (not only in) education, whose diverse impacts may not be immediately apparent. Almost every new version of a chatbot utilizes a larger LLM. The undesirable effects include environmental and financial costs, as well as the negative consequences of ever-larger training datasets, among others (Bender et al., 2021).

Several authors have focused on the GAI tools with which students are familiar, examining how and for what purposes they use them, as well as their attitudes toward these tools. Since ChatGPT was launched to the public at the end of 2022, one of the first studies on this topic was published by Chan & Hu (2023). A larger study was done by Almassaad et al. (2024). In Europe, a similar very large-scale study (Malmström et al., 2023) was conducted in Sweden.

2 Methodology

The primary **objective** of this research is to examine how university students in the Czech Republic utilize GAI tools, specifically to identify the most commonly used tools, understand students' experiences—both positive and negative—and determine which tools they would recommend to others. Additionally, the research investigates whether usage patterns differ across various fields of study and educational levels.

The research focused on the following **research questions** (RQ):

RQ1: What GAI tools do students use most often?

RQ2: What are students' experiences with GAI tools, both positive and negative?

RQ3: Which GAI tools would students recommend to other students?

RQ4: Are there differences in the extent to which GAI is used among students in different fields or levels of study?

The study employed a quantitative survey administered between February and May 2025 among university students in the Czech Republic. The **questionnaire** consisted of closed-ended, multiple-choice, Likert-type, and open-ended items and was distributed through student groups at more than 11 universities. The target group for this research consisted of students from various fields, including medicine and IT, pursuing bachelor's, master's, and doctoral degrees. The age and gender of respondents were not taken into account. The criteria for inclusion in the study were student status and experience with using GAI tools in the learning process, which must have occurred at least once. The possibility that some respondents had no experience with GAI was also taken into account. Ethical concerns were not the focus of the research. Participation was voluntary and anonymous. A total of 228 valid responses were collected.

The **dependent variable** of this research is the frequency of GAI use which has been measured on a five-point ordinal scale:

0 = does not use GAI at all,

1 = GAI used several times,

2 = GAI used for some projects,

3 = GAI used for most projects,

4 = GAI used for all projects.

Because the distances between categories cannot be assumed to be equal, the dependent variable was treated as ordinal.

The **predictor variables** are the following:

- Field of study (eight categorical groups),
- University (eleven institutions + others),
- Level of study (Bachelor's vs. Master's),
- Number of GAI tools used (count).

All categorical predictors were dummy-coded. IBM SPSS version 27 was used for statistical processing.

The **statistical model** used in this study is an ordinal regression model (proportional odds/logit model), which is appropriate for ordered categorical outcomes. The model estimates how predictors influence the log-odds of belonging to higher versus lower categories of GAI usage along an unobserved latent continuum. The logit link function transforms cumulative probabilities into the natural logarithm of odds, allowing coefficients to be interpreted as directional shifts on this latent scale.

The **lowest response category 0** ("does not use GAI at all") was retained in the analysis. This category captures a substantively distinct state and provides an important contrast to minimal users. Removing it would artificially compress the scale, reduce variability, and distort the ordinal structure of the data. Empirically, models that excluded category 0 demonstrated inferior fit.

To ensure the adequacy of the ordinal regression model, several **key assumptions** were examined:

- 1) Proportional odds (parallel lines) assumption: This assumption states that the relationship between predictors and the log-odds of being in a higher category is constant across all thresholds.
 - a) Goodness-of-fit tests (Pearson and Deviance) showed no evidence of violation (Pearson $p = 0.808$; Deviance $p = 1.000$).
 - b) Residual inspections and threshold estimates were stable. Thus, the proportional-odds assumption was considered satisfied.
- 2) Independence of observations: Each student completed the questionnaire only once, and no clustering by class or study group occurred. Therefore, the assumption of independence is met.
- 3) Absence of multicollinearity: Variance inflation factors (VIF) and correlation diagnostics indicated no problematic multicollinearity among predictors. All VIF values remained well below commonly accepted thresholds.
- 4) Adequacy of categories and cell frequencies: Although some predictor–outcome combinations had low frequencies, the model converged normally, coefficients were stable, and goodness-of-fit statistics were excellent. IBM SPSS diagnostics did not flag sparse-cell issues as problematic.
- 5) Linearity of predictors with the logit (for numeric predictors): The numeric predictor “number of GAI tools used” displayed no deviations from linearity in the logit when assessed through partial residual plots.
- 6) Appropriate choice of correlation measure: For the descriptive relationship between the number of tools used and recommended Spearman’s rank correlation coefficient was used.

All assumptions were therefore adequately met, supporting the validity of the model.

Regarding the ordinal regression model, the following **null hypotheses H_0 and alternative hypotheses H_1** were formulated:

H_{10} : The field of study is not related to GAI use frequency.

H_{11} : The field of study is related to GAI use frequency.

H_{20} : University is not related to GAI use frequency.

H_{21} : University is related to GAI use frequency.

H_{30} : Degree level is not related to GAI use frequency.

H_{31} : Degree level is related to GAI use frequency.

H_{40} : The number of GAI tools used is not related to GAI use frequency.

H_{41} : The number of GAI tools used is related to GAI use frequency.

In addition to the ordinal regression model, the data were analyzed using descriptive statistics, and the relationship between the most commonly used GAI tools and the recommended GAI tools was assessed by calculating Spearman’s rank correlation coefficient.

The results were compared with other foreign studies (e.g., Chan & Hu, 2023; Almassaad et al., 2024; Malmström et al., 2023). The comparative method was employed to compare the opinions of respondents with those of existing studies.

3 Results

3.1 Basic Characteristics of the Respondents

Table 1 shows that students from four most frequently represented universities account for more than 10% of the respondents.

Tab. 1: Respondents by university

Czech university	Number of respondents	Percentage [%]
Prague University of Economics and Business (Vysoká škola ekonomická v Praze)	56	24.6
Czech Technical University (České vysoké učení technické v Praze)	30	13.2
Charles University (Univerzita Karlova)	28	12.3
Czech University of Life Sciences (Česká zemědělská univerzita)	23	10.1
University of Chemistry and Technology (Vysoká škola chemicko-technologická v Praze)	19	8.3
Technical University of Ostrava (Technická univerzita Ostrava)	14	6.1
Brno University of Technology (Vysoké učení technické v Brně)	14	6.1
Masaryk University (Masarykova univerzita)	13	5.7
Škoda Auto University (Škoda Auto Vysoká škola)	8	3.5
University of Pardubice (Univerzita Pardubice)	8	3.5
Others	15	6.6
Total	228	100.0

Source: Own

The proportion of students by year of study is shown in Table 2.

Tab. 2: Respondents by year of study

Year of study	Number of respondents	Percentage [%]
Year 1	53	23.2
Year 2	83	36.4
Year 3	56	24.6
Year 4	31	13.6
Year 5	5	2.2
Total	228	100.0

Source: Own

The proportion of students by the degree of the study program is shown in Table 3.

Tab. 3: Respondents by the study program degree

Degree	Number of respondents	Percentage [%]
Bachelor's degree	193	84.6
Master's degree	35	15.4
Total	228	100.0

Source: Own

The structure of respondents by major field of study for both bachelor's and master's degree programs is shown in Table 4. Fields of study with a minimal number of students were grouped into the category "Others".

Tab. 4: *Respondents by major field of study*

Major field of study	Number of respondents	Percentage [%]
IT	81	35.5
Economy and finance	45	19.7
Technical	37	16.2
Social sciences	25	11.0
Natural sciences	17	7.5
Medical	6	2.6
Arts	4	1.8
Others	13	5.7
Total	228	100.0

Source: Own

3.2 Descriptive Statistics and Open-Ended Answers

Of the 228 participating students, 222 (97.4%) reported using at least one GAI tool. ChatGPT was used by almost all respondents (218 mentions), followed by DeepSeek, Copilot, and Gemini. On average, one student uses two or three GAI tools (the mean is 2.6). GAI was most commonly used to explain topics, prepare for exams, write assignments, and generate text (students could give multiple answers, including their own).

The most common purpose of GAI usage was preparation for tests and exams (73.9%). In the second place was homework (66.7%), followed by writing seminar papers and theses (56.3%), and creating presentations (41%). Students also mentioned other options, with relatively low use for creative projects (16.7%).

The most popular function of GAI tools is explaining a topic (73.9%). Answers to questions are mentioned by 65.3% of respondents, generating text on a given topic by almost the same number of students (64.9%). Solving tasks and equations step by step is used by almost half of the respondents (49.5%), and searching for sources and articles is used by 43.7% of respondents. Code generation was mentioned by 31.1% of respondents, and plan creation by 28.4%. Creative functions are not frequently used: image creation is mentioned by 15.3% of respondents, and video creation by only 2.7%.

Regarding the frequency of use, most respondents (34.2%) reported using GAI for multiple projects, while 24.8% use GAI for almost every school project. A slightly smaller number of students (21.6%) use GAI for all tasks, while the fewest respondents (19.4%) reported having only used GAI a few times. No student reported using GAI only once.

Table 5 examines the GAI tools used according to two indicators. The first column shows the number of students who use a given tool (each student could list any number of them). The second column tracks how often they recommend a given tool to others. At first glance, there is a clear correlation between the two indicators (only the tool "Sourcely" has a much lower number of recommendations compared to the number of users). The Spearman's rank correlation coefficient between these two variables is very high ($r = 0.92$).

Tab. 5: *Mostly used and recommended GAI tools by students*

Tools	Used GAI tools	Recommended to others
ChatGPT	218	192
DeepSeek	60	39
Copilot	56	28
Gemini	51	20
DeepL Write	45	23
Perplexity	38	21
Claude	24	15
Notion	19	9
Sourcely	19	2
DALL-E	13	5
MidJourney	13	4
Gamma	10	4

Source: Own

The authors also asked students about problems with using GAI tools. More than half of the students (56.4%) reported complications (the percentages refer to this subset of students). Students cited the unreliability of the information provided as the most common problem (60.6%). GAI tools often did not understand questions (58.3%), and therefore almost half of the students (49.6%) had to rephrase their request. Also, the answer did not meet their expectations (46.5%).

According to 37.8% of respondents, GAI tools provide unreliable sources. 15% of students considered the answer too long. Several students wrote various other comments, often providing detailed information. For example, one student stated:

“When asked a more complex question, AI does not provide the correct answer at all, which I tested on all OpenAI models. Additionally, AI struggles to write program code that exceeds 50 lines reliably. It is always necessary to rigorously check the answers for hallucinations.”

Although students reported many problems, most rated their experience with GAI positively. When asked to give an overall rating on a scale of 1 to 5 (as in school), almost two-thirds of students (65.7%) rated their general experience with a grade of 1 or 2 (excellent or very good). The complete results from students using at least one GAI tool are shown in Table 6.

Tab. 6: *General ratings of GAI experience*

Grade	Number of respondents	Percentage [%]
1 excellent	70	31.5
2 very good	76	34.2
3 good	42	18.9
4 bad	25	11.3
5 very bad	9	4.1
Total	222	100.0

Source: Own

The authors also asked students whether they had learned anything new while using GAI. The vast majority (91.5% of students) answered yes. A follow-up question then asked what new knowledge or skills students had acquired.

Most students (79.5%) gained new information about the topic. The development of critical thinking through the analysis of GAI responses was mentioned by 43.5% of respondents. An

improvement in technological skills was reported by 36.5% of respondents, and the adoption of new techniques for working with GAI was mentioned by 31% of respondents. The development of creativity was mentioned by 29% of students, and 24.5% of respondents learned new language structures. Students provided other individual answers, for example, one respondent stated that GAI helps to identify knowledge gaps or to learn new methods of solving equations, while another student uses AI to verify their own results.

Respondents were also asked to evaluate the work they created using GAI. Half of the students (49.5%) reported giving excellent grades to GAI. An average grade was reported by 41.9% of respondents, and 8.6% of students reported that they do not grade their work at all. Not a single respondent graded the work created with the help of GAI poorly.

Students also evaluated whether and how GAI affected their studies. Almost two-thirds of students (65.8%) reported an exclusively positive impact, 18.9% of respondents reported both positive and negative impacts, 9.1% of students were unsure, and 4.1% of respondents reported no impact. Only 1.8% of students reported that the impact was strictly negative.

Among students who reported exclusively positive effects of GAI, the most frequently cited benefits were easier and faster studying (81.8% and 79.7% of students in this group). 35.1% of respondents in this group reported more interesting education, and 22.3% of students reported increased motivation. Students also mentioned their own formulations of benefits, such as improved time management and automation of routine tasks.

Among students who reported strictly negative effects of GAI, the following responses were given (it is necessary to consider the minimal number of respondents in this group, which was only 4): laziness, finding studying more boring, and having one's thinking replaced by AI-generated answers. However, no student in this group reported a decrease in motivation or an increase in study difficulty.

Among students who reported both positive and negative effects of GAI, the following responses were given (again, without percentages due to the small size of the group). The most frequent positive benefits are again faster and easier studying. The most frequent negative impacts (in this order) are laziness and decreased motivation. Other responses were rare. No one chose the option that GAI would slow down the learning process.

3.3 Ordinal Regression Model

An ordinal regression model was estimated to examine how study field, university, study level, and number of tools used predict the frequency of GAI use. Assumptions of the proportional-odds model were evaluated and found to be satisfied (Pearson $p = 0.808$; Deviance $p = 1.000$), indicating an excellent fit and supporting the use of a single cumulative logit function across thresholds.

The overall model was significant:

- Model $\chi^2(19) = 47.45, p < 0.001$.
- Nagelkerke $R^2 = 0.200$.
- Pearson GOF: $p = 0.808$.
- Deviance GOF: $p = 1.000$.

These results demonstrate that the model accounts for a significant portion of the variability in GAI use and provides a good fit to the data.

Two predictors were statistically significant across all thresholds:

- Number of GAI tools used: A greater number of tools was associated with significantly higher frequency of GAI use ($p < 0.001$); supports H4₁.
- Level of study (Bachelor's vs. Master's): Bachelor's students were significantly more likely to use GAI frequently ($p = 0.001$); supports H3₁.

Other predictors (field of study and university) with the use of the likelihood-ratio tests for the full variables indicated the following facts about H1 and H2:

- Field of study: $p = 0.182 \rightarrow H1_0$ is not rejected.
- University: $p = 0.213 \rightarrow H2_0$ is not rejected.

Some individual categories within these variables differed significantly from their reference groups (e.g., IT, Economy and finance, Social sciences), as well as several universities, including Škoda Auto University and Charles University. However, these local effects do not imply that the variables as a whole significantly improve the model.

To summarize the findings, the main results suggest that:

- The breadth of engagement with GAI tools (i.e., the number of tools used) is the strongest determinant of frequent use.
- The academic degree (Bachelor's vs. Master's) also shapes GAI behavior.
- Discipline and institution exert limited overall influence.
- All model assumptions were met, supporting the robustness of the findings.

4 Discussion

This research has shown that GAI has become a standard part of the academic life of Czech university students. The most used tool is ChatGPT (98.2% of respondents who use some form of GAI). Students use it primarily to explain topics, prepare for tests, write seminar papers, and generate text. This trend confirms the high degree of GAI integration into the everyday educational process.

In terms of benefits, students cited faster learning, easier access to information, and the development of critical thinking and technological skills. GAI helps them organize their work better, increasing efficiency and motivation.

Although more than half of the respondents encountered problems (most commonly unreliable information, misunderstanding of the query, or the need to reformulate the request), the overall assessment was very positive. Almost two-thirds of students (65.7%) rated their overall experience with GAI as excellent or very good, while only 4.1% rated it as very bad. Work created with the help of AI was mostly rated as good or excellent, suggesting that GAI can be an effective tool for improving academic performance.

An interesting finding is that when working with GAI, students not only acquire new information but also develop skills such as formulating high-quality prompts, verifying information, and fostering independent thinking. GAI, therefore, functions not only as a tool but also as a means of developing competencies essential for modern education.

Regarding the ordinal regression model, the main results are: At a significance level of 0.001, two predictors were statistically significant across all thresholds. A greater number of tools was associated with a significantly higher frequency of GAI use which supports H4₁. Bachelor's students were significantly more likely to use GAI frequently which supports H3₁.

The second result of the statistical analysis (Bachelor's vs. Master's students) may seem surprising at a first glance, but it has a simple logical explanation. GAI tools only began to be used more widely in 2023 (after ChatGPT was launched). Lower-year students, therefore, began their university studies at a time when GAI tools were widely available. In contrast, upper-year students were initially unable to use them and did not change their habits as much in their upper years.

Regarding comparisons with other studies, the authors first compared their results with those of Chan & Hu (2023). The number of respondents in that study is slightly higher, but comparable (399 respondents). The structure of students differs more; for example, art students account for 14.8%, and pedagogy students account for 7.5%. However, given the ability of AI tools to handle a wide range of tasks, comparison is not only possible but also practical.

The basic use of GAI tools (in terms of tasks) is similar in both studies. However, Chan & Hu (2023) place greater emphasis on the ability to process large amounts of information in a matter of seconds. Additionally, the use of GAI for creating images and videos is more prevalent, which can be attributed to the larger representation of students in the arts. More attention is being paid to tools such as DALL-E and Stable Diffusion. (Chan & Hu, 2023)

The frequency of GAI tool usage differs significantly. Chan & Hu (2023) report that only 66.7% of respondents had used GAI tools at least once (and not necessarily in education). Only 9.8% of respondents reported using GAI frequently, and only 6% use it consistently. The significantly higher frequency of GAI tool usage in Czech universities can be attributed to the time difference. It is worth noting that ChatGPT (by far the most widely used tool among students) was only made available to the public by the end of 2022. Over time, more people, including students, have become accustomed to the presence of GAI in their everyday lives and are gradually using it more frequently.

The studies are very similar in terms of students' positive assessment of the benefits of GAI tools. Students appreciate the benefits of GAI as a tool that helps them complete various tasks, generate new ideas, and provide quick answers. At the same time, students report that their experience with GAI has contributed to increased motivation and academic performance, including better results in some subjects. (Chan & Hu, 2023)

In a study by Almassaad et al. (2024) the number of respondents was significantly higher, totaling 859 participants. 40.3% of respondents were students of natural sciences, 30% studied at humanities-oriented schools, and 13.5% were medical students. According to this research, 78.7% of students utilize some form of AI tool. By far the most popular is again ChatGPT, which is used by 86.2% of respondents. It is followed by Gemini (21.9%), Socratic (16.9%), Copilot (16.4%), and QuillBot (15.4%). MidJourney and Chat Sonic also appeared among the tools mentioned, with shares of 5.8% and 4%.

Based on the results of their research, Almassaad et al. (2024) list the five most common ways of using GAI tools. The most popular use is to define and clarify concepts (69.2%), second was generating ideas when writing texts (53.3% of students). Translation functions are used by 50.7% of respondents, and 47.5% of students are using GAI tools to support team and individual project activities. The fifth function is summarizing professional literature (45.9%).

In the study of Almassaad et al. (2024) most respondents also reported a predominantly positive impact of GAI tools. 92% of respondents agree with the statement that GAI saves time when completing tasks. 65% of respondents emphasize the positive impact of GAI engagement in the learning process. GAI has also increased respondent's self-confidence (64.1% of students).

On the other hand, the research of Almassaad et al. (2024) also examined the negative consequences of using GAI tools: reduction of the frequency of interpersonal communication

(46.4% of respondents), spread of plagiarism and cheating (42.6%), negative impact on the education process in the future (35.9%), threat to users' personal data (29%). Respondents also mentioned another group of negative or problematic consequences: unreliable information (41.4%), and 42.3% of students mentioned inaccurate or false sources provided.

A very large-scale study by Malmström et al. (2023) is somewhat older, but it is interesting not only for its results but also for its country of origin. The research was conducted in many universities throughout Sweden, a country that is culturally and otherwise closer to the Czech Republic. Almost all the respondents (about 95%) are familiar with ChatGPT (but typically not with other chatbots). Approximately 35% of students use ChatGPT regularly. Among other tools, language translation tools are widely used. (Malmström et al., 2023)

ChatGPT is by far the best-known and most widely used tool in all foreign studies, as well as in research on Czech students. The lower proportion of students in Sweden using these tools regularly and the smaller range of tools can again be attributed to the year of the survey, which is the same as that of the survey conducted by Chan & Hu (2023). Overall, most students in Sweden are positive towards the use of chatbots and other GAI tools in education. Many claim that GAI makes them more effective as learners. (Malmström et al., 2023)

The generally positive attitude of students is again common to all papers examined. On the other hand, 54% of students in Sweden expressed concerns regarding the potential impact of chatbots on education in the future (Malmström et al., 2023).

Regarding ethical issues, 62% of students at Swedish universities agree that the use of chatbots in assignments and exams is a form of cheating. Interestingly, at the same time, an almost equal number of students (60%) are against the prohibition of chatbots in education. Most students are unsure whether their educational institutions have established guidelines for the responsible use of GAI. One in four (26% precisely) explicitly says that their institution lacks such rules or guidelines. (Malmström et al., 2023)

Almost 29% of respondents in the study of Malmström et al. (2023) also provided individual comments (open-ended answers), adding thoughts and reflections about the practical and ethical use of GAI in higher education. Thematic analysis of comments was conducted. Three major topics were found:

- The adaptation of education systems to integrate GAI in teaching and learning.
- Legitimate functions of GAI and its significant applications in higher education.
- Ethical considerations, especially in assignments and exams.

Based on the authors' findings, the answers to the research questions (RQ) formulated in Section 2 can be summarized as follows.

RQ1: The most frequently used tool is ChatGPT, mentioned by 218 out of 228 respondents (i.e. 98.2% of GAI users). Students primarily use it to explain topics, prepare for exams, write seminar papers, and generate text. Other commonly used tools include DeepSeek, Copilot, Gemini, and DeepL Write.

RQ2: Most students report positive experiences with GAI. They highlight benefits such as faster learning, easier access to information, and the development of critical thinking and technological skills. However, more than half of the respondents encountered issues, most commonly unreliable information, misunderstanding of queries, or the need to rephrase prompts.

RQ3: ChatGPT is the most recommended tool (192 recommendations). Students consider it a versatile assistant suitable for a wide range of academic tasks. Other recommended tools

include DeepSeek, Copilot, DeepL Write, and Perplexity. Some students also suggested specialized tools for presentations or programming.

RQ4: Statistical analysis revealed that the frequency of GAI use is positively influenced by the number of tools used and negatively influenced by the degree of study—bachelor's students use GAI more frequently than master's students. Differences between fields of study and universities were not statistically significant.

Although the research from the Czech Republic has yielded valuable insight, several limitations should be noted. The first limitation is the structure and size of the sample, which may restrict the generalizability of the results and fail to adequately represent the diversity of opinions and the overall structure of the Czech university population. This is also related to the anonymous completion of the questionnaire via Google Forms, where the authors did not forget to check the received data for possible duplicates.

Most students are from four schools, although they are relatively diverse: the Prague University of Economics and Business (economics and computer science), the Czech Technical University (technical fields), Charles University (a wide range of fields), and the Czech University of Life Sciences (agricultural fields).

Another limitation is the subjective nature of the responses. Students may have responded under the influence of social desirability or personal preferences, which may skew the results. The research also relies on self-assessment of the impact of GAI, rather than objective measurements of academic performance. This means that the impact of GAI on academic performance has not been verified, for example, by comparing students' grades or outputs.

A regression model revealed some significant relationships, for example, the positive influence of the number of tools used on the frequency of GAI use and the negative influence of higher degrees of study. However, a task type, motivation, or teacher approach was not included.

Conclusion

This study confirms that GAI tools have become an integral part of academic life for Czech university students. ChatGPT is the most widely used tool, primarily for explaining topics, preparing for exams, and generating academic content. Students report mostly positive experiences, including improved learning efficiency, better organization, and enhanced motivation. Despite encountering issues such as unreliable information or misunderstood queries, the overall perception of GAI tools remains favorable.

In practice, universities should consider integrating GAI literacy into their curricula, promoting critical thinking and the ethical use of GAI. Educators are encouraged to guide students in using these tools effectively while maintaining academic integrity. Institutions may also explore the development of their own GAI tools tailored to specific educational needs, ensuring alignment with pedagogical goals and data privacy standards.

Future research should focus on the long-term impacts of GAI on academic performance, including experimental studies that compare student outcomes over time. It would also be beneficial to explore how different teaching approaches and institutional policies influence the responsible use of GAI in education. Additionally, future studies could investigate the role of GAI in developing soft skills such as creativity, collaboration, and digital literacy, as well as its potential integration into personalized learning systems. For a deeper understanding, it would be helpful to conduct long-term research, ideally combined with an experimental design that allows changes over time to be monitored and enables comparisons between students with different approaches to GAI.

Acknowledgement

The research was supported by project IP 400040 as part of institutional support for science at the Faculty of Informatics and Statistics, Prague University of Economics and Business.

References

- Adiguzel, T., Kaya, M. H., & Cansu, F. K. (2023). Revolutionizing education with AI: Exploring the transformative potential of ChatGPT. *Contemporary Educational Technology*, 15(3), ep429. <https://doi.org/10.30935/cedtech/13152>
- Almassaad, A., Alajlan, H., & Alebaikan, R. (2024). Student Perceptions of Generative Artificial Intelligence: Investigating Utilization, Benefits, and Challenges in Higher Education. *Systems*, 12(10), 385. <https://doi.org/10.3390/systems12100385>
- Baidoo-Anu, D., & Ansah, L. O. (2023). Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning. *SSRN*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4337484>
- Bender, E. M., Gebru, T., McMillan-Major, A., & Shmitchell, S. (2021). On the Dangers of Stochastic Parrots: Can Language Models Be Too Big? In *Proceedings of the 2021 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency (FAccT '21)* (pp. 610–623). Association for Computing Machinery (ACM), New York, NY, USA. <https://doi.org/10.1145/3442188.3445922>
- Berg, C. (2023). The Case for Generative AI in Scholarly Practice. *SSRN*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4407587>
- Chan, C. K. Y., & Hu, W. (2023). Students' voices on generative AI: perceptions, benefits, and challenges in higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20, 43. <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00411-8>
- Chan, C. K. Y., & Lee, K. K. W. (2023). The AI generation gap: Are Gen Z students more interested in adopting generative AI such as ChatGPT in teaching and learning than their Gen X and Millennial Generation teachers? *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2305.02878>
- Crompton, H., & Burke, D. (2023). Artificial intelligence in higher education: the state of the field. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20, 22. <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00392-8>
- Curry, D. (2025). *ChatGPT Revenue and Usage Statistics (2025)*. Business of Apps. <https://www.businessofapps.com/data/chatgpt-statistics/>
- Dehouche, N., & Dehouche, K. (2023). What is in a Text-to-Image Prompt: The Potential of Stable Diffusion in Visual Arts Education. *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2301.01902>
- Giray, L. (2023). Prompt Engineering with ChatGPT: A Guide for Academic Writers. *Annals of Biomedical Engineering*, 51, 2629–2633. <https://doi.org/10.1007/s10439-023-03272-4>
- Harrer, S. (2023). Attention is not all you need: the complicated case of ethically using large language models in healthcare and medicine. *eBioMedicine*, 90, 104512. <https://doi.org/10.1016/j.ebiom.2023.104512>

- Malmström, H.; Stöhr, C.; Ou, A. W. (2023). *Chatbots and other AI for learning: A survey of use and views among university students in Sweden*. Chalmers University of Technology: Göteborg, Sweden.
https://research.chalmers.se/publication/535715/file/535715_Fulltext.pdf
- Maerten, A.-S., & Soydaner, D. (2023). From paintbrush to pixel: A review of deep neural networks in AI-generated art. *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2302.10913>
- Mizumoto, A., & Eguchi, M. (2023). Exploring the Potential of Using an Ai Language Model for Automated Essay Scoring. *SSRN*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4373111>
- Murphy Kelly, S. (2023). *Microsoft is bringing ChatGPT technology to Word, Excel and Outlook*. CNN Business. <https://edition.cnn.com/2023/03/16/tech/openai-gpt-microsoft-365/index.html>
- Peres, R., Schreier, M., Schweidel, D., & Sorescu, A. 2023. On ChatGPT and beyond: How generative artificial intelligence may affect research, teaching, and practice. *International Journal of Research in Marketing*, 40(2), 269–275.
<https://doi.org/10.1016/j.ijresmar.2023.03.001>
- Safi, R. (2025). Detecting Plagiarism in the Age of Generative AI: An Exploratory Experiment. *Communications of the Association for Information Systems*, 56, 594–612.
<https://doi.org/10.17705/1CAIS.05624>
- Turing, A. M. (1950). Computing Machinery and Intelligence. *Mind*, 59(236), 433–460.
<https://doi.org/10.1093/mind/LIX.236.433>
- UNESCO. (2023) *Guidance for generative AI in education and research*. ISBN 978-92-3-100612-8. <https://doi.org/10.54675/EWZM9535>
- Warschauer, M., Tseng, W., Yim, S., Webster, T., Jacob, S., Du, Q., & Tate, T. (2023). The Affordances and Contradictions of AI-Generated Text for Writers of English as a Second or Foreign Language. *SSRN*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4404380>

JAK STUDENTI VYUŽÍVAJÍ GENERATIVNÍ UMĚLOU INTELIGENCI: POZNATKY Z ČESKÉHO PRŮZKUMU

Tento článek zkoumá využití nástrojů generativní umělé inteligence (GAI) mezi studenty českých vysokých škol v různých oborech studia. Na základě kvantitativního průzkumu (únor až květen 2025) mezi 228 respondenty studie identifikuje nejčastěji používané nástroje GAI a zkoumá zkušenosti, výhody a obavy studentů. Pomocí deskriptivní statistiky výsledky u studentů informačních technologií (IT) odhalují vysokou míru přijetí a zdůrazňují jak pozitivní dopady na učení a motivaci, tak obavy ohledně spolehlivosti a etických otázek. Analýza odhalila, že počet nástrojů GAI má pozitivní vliv na frekvenci používání nástrojů GAI, a že stupeň studia má na tento vztah negativní vliv.

WIE STUDIERENDE DIE GENERATIVE KÜNSTLICHE INTELLIGENZ NUTZEN: ERKENNTNISSE AUS EINER TSCHECHISCHEN UMFRAGE

Der Artikel analysiert die Toolsnutzung der generativen künstlichen Intelligenz (GAI) unter Studierenden verschiedener Fachrichtungen an tschechischen Hochschulen. Auf der Grundlage einer quantitativen Umfrage unter 228 Befragten identifiziert die Studie die am häufigsten verwendeten Tools wie ChatGPT und untersucht die Erfahrungen, Vorteile und Bedenken der Studierenden. Die Ergebnisse zeigen eine hohe Akzeptanz, v.a. unter IT-Studierenden, und heben sowohl die positiven Auswirkungen auf das Lernen und die Motivation als auch die Bedenken hinsichtlich der Zuverlässigkeit und ethischer Fragen hervor. Die statistische Analyse ergab, dass die Häufigkeit der Nutzung generativer KI-Tools positiv durch die Anzahl der verwendeten GAI-Tools und negativ durch das Studienniveau beeinflusst wird.

JAK STUDENCI WYKORZYSTUJĄ GENERATYWNĄ SZTUCZNĄ INTELIGENCJĘ: WNIOSKI Z CZESKICH BADAŃ

W niniejszym artykule badaniem objęto wykorzystanie narzędzi generatywnej sztucznej inteligencji (GAI) wśród studentów czeskich uczelni wyższych na różnych kierunkach studiów. Na podstawie badań ilościowych przeprowadzonych (luty-maj 2025) wśród 228 respondentów zidentyfikowano najczęściej używane narzędzia GAI i zbadano doświadczenia, korzyści i obawy studentów. Za pomocą statystyki opisowej wyniki uzyskane wśród studentów technologii informacyjnych (IT) wskazują na wysoki poziom akceptacji i podkreślają zarówno pozytywny wpływ na uczenie się i motywację, jak i obawy dotyczące niezawodności i kwestii etycznych. Analiza wykazała, że liczba narzędzi GAI ma pozytywny wpływ na częstotliwość stosowania narzędzi GAI, a poziom studiów ma negatywny na tę zależność.

POHLEDY NA VÝVOJ PŘÍSTUPU K BEZPEČNOSTI NA ŠKOLÁCH A VZDĚLÁVÁNÍ V BEZPEČNOSTNÍ PROBLEMATICE

 Miroslava Kovaříková

Technická univerzita v Liberci,
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, Katedra pedagogiky a psychologie,
Studentská 1402/2, 461 17 Liberec 1, Česká republika

e-mail: miroslava.kovarikova@tul.cz

Abstrakt

Přehledová studie analyzuje a shrnuje teoretické přístupy k otázce zajištění bezpečnosti na školách a vzdělávání v bezpečnostní problematice. Zvolena byla přehledová studie, která představuje dosavadní pohledy a přístupy k bezpečnostní problematice ve školách, jejich silné i slabé stránky. Využito bylo metod kvalitativní obsahové analýzy a komparace vybraných textů. Pro interpretaci výsledků bylo použito integrující kategorizace a vytvoření čtyř základních teoretických přístupů k bezpečnosti na školách. Diskutovány jsou dosavadní teoretické přístupy a vývojové trendy v dané problematice. Pohled na vymezení problému bezpečné školy je ovlivněn nejenom v čase, historicky, ale i aktuální bezpečnostní situací, sdílenou kulturní normou a lze ji proto nahlížet i jako sociální konstrukt.

Keywords

Safe school; Safety issues; Theoretical approaches.

Úvod

Téma bezpečnosti na školách se pravidelně dostává do centra pozornosti veřejnosti po případových událostech šikany, školního násilí, aktivního střelce ve škole, kterým média věnují krátkodobě velkou pozornost. Hledání optimálního přístupu k zajištění bezpečné školy¹, tj. školy, která svým prostředím zajišťuje fyzickou, psychickou i sociální bezpečnost všech žáků a zaměstnanců (MŠMT, 2024), je ovlivněno aktuální bezpečnostní situací, historickými a kulturními vlivy, ale lze na ni nahlížet i jako na sociální konstrukt (Furedi, 2023; Bauman, 2022). V zahraniční literatuře je bezpečná škola definována jako „škola (místo) bez újmy a nebezpečí“ (Mayer & Jimerson, 2019, s. 24).

Pojem nebezpečí představuje objektivní perspektivu bezpečné školy, stav, ve kterém je eliminováno nebezpečí a újma-stav subjektivní perspektivy. Bezpečnost školy má vždy objektivní a subjektivní perspektivu (Benbenishty & Astor, 2005; Sladký & Brečka, 2022).

Počátky diskuze o bezpečné škole se odvíjejí od počátků sledování výskytu školního násilí a šikany jako zvláštního druhu násilí, tedy ohrožení plynoucí z vnitřního prostředí a ohrožení z vnějšího prostředí jako jsou úmyslné útoky na školy, havárie, přírodní katastrofy. Problematika ohrožení přírodního původu a havárií v textu samostatně řešena není.

¹ Pojem *bezpečná škola* je používán v dokumentech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Pojem vystihuje charakteristiku bezpečné školy a je používán jako naplnění vize MŠMT v oblasti bezpečnosti na školách.

Přehledová studie shrnuje teoretické přístupy k uchopení zajištění bezpečnosti na školách na základě analýzy dostupných zdrojů, domácích a zahraničních monografií a výzkumných studií z oblasti bezpečné školy (Mareš, 2013). V České republice je k dispozici výzkumná studie (MŠMT, 2021), která je zaměřena pouze na dílčí část problematiky bezpečí na školách, konkrétně na bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. Tato studie referuje o šetřeních České školní inspekce v dané problematice. Dále jsou k dispozici originální výzkumné studie (Brečka, 2024; Vegrichtová et al., 2022) na dílčí problémy bezpečnosti na školách. Nicméně, přehledová studie s využitím domácích a zahraničních autorů v České republice doposud nebyla k dispozici a předkládaný přehled se snaží tuto mezeru zaplnit.

Pro analýzu zahraničních zdrojů literatury zkoumané oblasti je třeba vysvětlit terminologické odlišnosti. Pojem bezpečnost je jako obecný pojem používám v řadě oborů. V technických oborech a pojišťovnictví je důležitá odlišnost pojmu bezpečí ve smyslu ochrany před úmyslným zaviněním, kdy je používán termín z anglického jazyka *security* (ve smyslu zabezpečení) a termín *safety* (ve smyslu bezpečnost) ochrany před neúmyslným zaviněním. Ve francouzském jazyce se setkáváme s pojmy *sécurité* a *sûreté* ve smyslu bezpečnost. Tato distinkce se v českém jazyce nevyskytuje. V zahraniční literatuře je pro školní prostředí používán termín *school safety* pro školní bezpečnost a *school security*, který je do českého jazyka také překládán jako školní bezpečnost. Termín *school safety* je využíván ve smyslu možného ohrožení jedince nedbalostí, předpokládá náhodné, neintencionální ohrožení, selhání lidského faktoru (Mayer & Jimerson, 2019; Hanáková & Urbanovská 2023). Termín *school security* je používán v bezpečnostních studiích, které se zaměřují na ochranu před úmyslným narušením bezpečí, ozbrojený útok ve školách, školní násilí, šikana, kybernetické útoky apod.

V textu je pracováno se zdroji, které pracují s oběma přístupy k narušení školního bezpečí (úmyslné a neúmyslné), ale i se zdroji, které se zaměřují jen na jeden z vybraných přístupů s důrazem na práce publikované v posledních pěti letech. Pokud jsou citovány starší práce, jedná se o zásadní monografie řešené problematiky, případně práce, které představují teoretický rámec důležitý pro vývoj pohledu na problematiku bezpečí na školách.

Kapitola 1 je věnována metodologii tvorby přehledové studie. V kapitole 2 jsou představeny jednotlivé koncepty přístupu k bezpečné škole na základě literární rešerše. Kapitola 3 ukazuje zjištěné výsledky a vytvořené kategorie teoretických přístupů z analyzovaných zdrojů. Kapitola 4 předkládá srovnání výsledků s dalšími autory a omezení studie. Následuje kapitola „Závěr“ shrnující zjištění této studie.

1 Metodologie

Prvním krokem pro tvorbu teoretické přehledové studie byla formulace výzkumné otázky a výběr zdrojů. Druhým krokem byla práce se zdroji.

Byla stanovena jedna hlavní výzkumná otázka pro tvorbu přehledové studie: *Jaké teoretické přístupy k zajištění bezpečnosti na školách a vzdělávání v bezpečnostní problematice jsou využívány v domácích a zahraničních vybraných odborných publikacích?*

Pro výběr zdrojů byla použita následující kritéria:

1. relevance k tématu,
2. typ publikace a časové omezení a
3. systematizace zdrojů do skupin podle převládajícího přístupu k dané problematice.

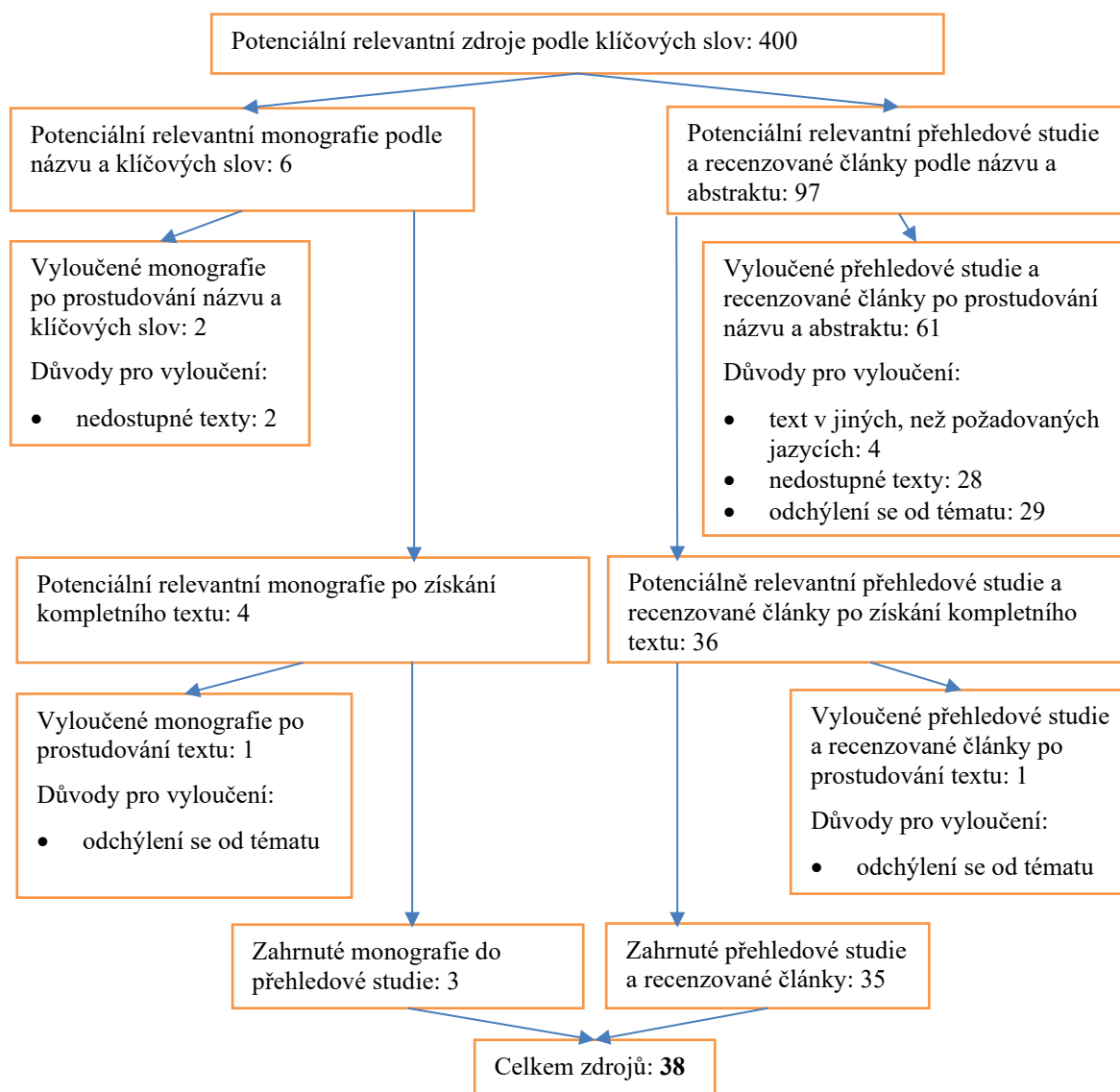
Kritérium č. 1 spočívá v tom, že byly vybrány zdroje přímo související s problematikou bezpečnosti na školách. Literární rešerše byla provedena s využitím služeb Ústřední knihovny ČVUT v Praze, jelikož knihovna jako jediná disponovala možností prezenční výpůjčky

vybraných titulů k bezpečnosti v anglickém jazyce vzhledem ke studijnímu oboru „Bezpečnost a ochrana obyvatelstva“ na Fakultě biomedicínského inženýrství ČVUT v Praze.

Byla vybrána následující klíčová slova pro rešerši v českém, anglickém a španělském jazyce: *bezpečnost na školách; bezpečná škola; zabezpečení školy; školní bezpečnost; krizové situace ve škole; vzdělávání v oblasti bezpečnosti, school safety; safe school; school security; school violence; violence prevention in schools; safety education; seguridad escolar; escuela segura; seguridad en las escuelas; protección escolar; violencia escolar; educación en seguridad.*

Výběr jazyků byl ovlivněn dostupností textů (většina je psána v angličtině) a možnosti získání širšího přístupu ke zdrojům. Školy ve španělsky mluvících zemích čelí unikátním výzvám v oblasti bezpečnosti. Z toho hlediska použití španělštiny umožňuje lépe pochopit specifika, jako jsou lokalizované bezpečnostní politiky, sociální faktory, nebo vzdělávací systémy. Z důvodu geografického omezení studie byly texty vztahující se k Latinské Americe z této studie vyřazeny a ponechány pro další výzkum.

Přehled selekce zdrojů přináší vývojový diagram na Obrázku 1 (Fig. 1).

Zdroj: Vlastní

Fig. 1: Vývojový diagram postupu výběru zdrojů

Kritérium č. 2 spočívá v tom, že byly preferovány odborné články, recenzované studie, monografie a přehledové články vydané za posledních 5 let. Citovány jsou ale i práce starší, pokud na ně bylo odkazováno ve stěžejních monografiích. Z geografického hlediska byly vybírány práce z euroamerického kulturního okruhu vzhledem k odlišnostem hrozeb a rizik na školách v jiných kulturních oblastech. Sběr podkladů a práce se zdroji probíhala v období od ledna 2023 do května 2025. Pro kompletní texty článků bylo využíváno zejména databází Review of Educational Research a EBSCO. Databáze Review of Educational Research byla zvolena jako relevantní pro pedagogický výzkum, protože se specializuje na kritické integrativní přehledy výzkumné literatury týkající se vzdělávání a publikuje syntézy a interpretace výzkumu z různých disciplín, což je klíčové pro získání hlubšího, interdisciplinárního a široce založeného přehledu o aktuálních trendech a teoriích. Zároveň zvolená databáze má vysoký impakt faktor, což zvyšuje důvěryhodnost získaných zdrojů. Mezinárodní elektronická databáze EBSCO byla vybrána z důvodu, že zahrnuje většinu vědních oborů a shromažďuje převážně anglicky psané publikace ze Spojených států amerických, Kanady, Austrálie a Velké Británie.

2 Koncepty a klíčové kategorie přístupu k bezpečné škole

Obsah přehledové studie je následně strukturován podle konceptů a klíčových kategorií přístupů k bezpečné škole ve vybraných zdrojích. Na základě analýzy vybraných zdrojů byly rozlišeny čtyři teoretické přístupy k pojetí zajištění bezpečné školy. Postupně jsou v textu představeny následující přístupy: technický, zaměřený na význam technických prostředků k zabezpečení školy; legislativní, zdůrazňující význam nastavení klíčových dokumentů pro školskou politiku a praxi; psychosociální, diskutující rozvoj pozitivních vztahů a práci se školním klimatem a komplexní přístup zahrnující vyvážené prvky předchozích přístupů a vzdělávání v bezpečnosti.

2.1 Technický přístup, od bezpečnostních kamer k virtuální realitě a eye-trackingu

Od počátku 90. let dvacátého století dochází v České republice k postupné demokratizaci společnosti a k „otvírání“ školy rodičů, veřejnosti. Školy se neotevřely pouze v komunikaci, ale i fyzicky. Přesto od roku 1991 až do roku 1997 neprobíhalo v oblasti bezpečnostní problematiky žádné vzdělávání. Teprve na základě pokynu (MŠMT, 1999) došlo k uložení povinnosti pro všechny školy poskytující základní a střední vzdělávání začlenit od 1. 9. 1999 bezpečnostní problematiku do výuky.

S přibývajícími mimořádnými a krizovými událostmi ve školských zařízeních a ve školách² dochází k zavedení zvýšených bezpečnostních opatření při provozu školy, zejména v zabezpečení vstupu školy. V odborné literatuře je diskutován vliv technických opatření a úprav prostředí ve školách pro zajištění především fyzického bezpečí (Farrell & Tilley, 2020). Diskutován je vliv především bezpečnostních kamer a digitálních čipů pro vstup do školy na bezpečnost škol. Příkladem je izraelská studie (Birnhack & Perry-Hazan, 2020) z 39 škol v Tel Avivu, která hledá odpověď na otázku, zda je dohled zásadní pro formování celkového pohledu studentů na školu, nebo zda a jak se do vnímání školního klimatu studenty propisuje přítomnost kamerových systémů. Autoři dokládají, že tyto dva prvky jsou vzájemně propojené a vzájemně se posilují. Neúčelně aplikovaná technická opatření dohledu nad žáky mohou být vnímána jako projev nedůvěry v žáky nebo vedou k pocitům možného strachu.

² Za možný milník v pohledu na otevřenost škol lze považovat tragickou událost ze 14. října 2014, kdy do střední školy ve Žďáru nad Sázavou vtrhla šestadvacetiletá žena a pobodala několik studentů. Šestnáctiletý mladík zemřel.

Využití technických prostředků nikdy nenahradí lidský faktor ve školním prostředí. Technika, by měla být využívána s přihlédnutím ke všem kontextovým aspektům týkajícím se konkrétní školy. Zveřejňování údajů o technických bezpečnostních prvcích ve školách ovlivňuje veřejné mínění o bezpečnosti škol. Americká studie (Hailey, 2025) o souvislosti mezi výběrem střední školy a hodnocením její bezpečnosti na základě výzkumu ve 400 středních školách v New Yorku přináší následující závěry k hodnocení technických prostředků k bezpečnosti, zejména detektorů kovů ve školách. Rodiny studentů s vyššími studijními výsledky (bez ohledu na rasový původ) se více vyhýbají školám s detektory kovů. Tyto rodiny mají tendenci stigmatizovat školy s přísnými bezpečnostními opatřeními jako nebezpečné. Pro tyto rodiny je důležitější, zda se škola nachází v bezpečné oblasti z hlediska bezpečnostních incidentů mimo školu. Naopak studenti s nižšími studijními výsledky více oceňují zajištění bezpečí ve škole s využitím technických prostředků a méně významně hodnotí umístění školy z pohledu bezpečí lokality. Shodné závěry přinesla i další studie ze Spojených států amerických (Billingham et al., 2020). Výsledky ukazují, že rodiče označují školy se zvýšenými bezpečnostními opatřeními za méně bezpečné a jsou méně ochotni zapisovat své děti do škol se zvýšenou ostrahou vnímaných jako nebezpečné.

V rámci konceptu technických prostředků je v literatuře diskutováno využití technologie eye trackingu (sledování pohybu očí), jejíž aplikace je častěji spjata s kognitivním učením (Soares et al., 2024; Dostálová & Plch, 2023). Pro zvýšení bezpečnosti je tato technologie využívána k monitorování pozornosti žáků v reálném čase, například během laboratorních prací nebo při pohybu po škole. Učitelé nebo bezpečnostní služba mohou včas odhalit, kdy je žák rozptýlený nebo přehlíží důležité bezpečnostní pokyny, a předejít tak nehodám (Cavalari & Romanczyk, 2015). Technické a technologické školní postupy, tradičně používané k prevenci a ochraně žáků a studentů, jsou-li využívány účelně v kontextu dalších opatření přispívají ke zvýšení bezpečnosti na školách. Kamerové systémy, detektory kovů a ozbrojení policisté, na druhé straně často negativně ovlivňují akademickou a socio-emoční pohodu studentů, mohou neúmyslně signalizovat nejistotu pro potenciální žáky a rodiče (Billingham et al., 2020; Hailey, 2025) a mohly by odradit právě ty studenty, které školy chtějí přilákat (Posey-Maddox et al., 2021). V úvahu je třeba brát i možné omezení svobody a volnosti, ale i zneužití, zejména v autokratických režimech (Wallace, 2020). Nabídka produktů se neustále rozšiřuje (sledovací kamery se schopností rozpoznávání obličeje, automatické dveřní zámky, senzory detekce střelby a software, který skenuje platformy sociálních médií při hledání dalšího střelce). Nebezpečím dominance tohoto přístupu je atmosféra strachu, která se posiluje s každým dalším případem střelby na školách. Pokud by bezpečnostní průmysl dominoval politické reakci na střelbu ve školách, přehlušuje se tím prostor pro rozhovory o otázkách sahajících od duševního zdraví po podpurné klima ve školách, ve prospěch přijetí nákladných a do značné míry nevyzkoušených metod k posílení bezpečí škol (Keierleber, 2018).

2.2 Přístup legislativní – od nulové tolerance k inkluzivnímu přístupu

Další teoretický přístup k problematice bezpečí na školách vychází z významu legislativních dokumentů pro zajištění bezpečí ve školách. Kromě právních předpisů typu zákonů, nařízení vlády a ministerstev jsou zahrnuty i dokumenty na úrovni mezinárodních smluv. Tento koncept v přístupu k bezpečnosti na školách je postaven na kombinaci zákonných povinností, minimálních standardů, metodických doporučení a důrazu na prevenci i připravenost na krizové situace. Legislativní opatření reagovala a reagují na nové hrozby, společenské změny i zkušenosti z tragických událostí. Následující přehled shrnuje hlavní trendy a milníky v legislativních dokumentech ve vybraných zemích a na globální úrovni.

Již v roce 2004 vydala Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj dokument (OECD, 2004), který srovnává zajištění bezpečnosti škol prostřednictvím účinných školských politik a

konkrétních postupů ve vybraných zemích. Výstupem tohoto dokumentu je i doporučení pro tvorbu školské legislativy. V současnosti legislativa v České republice vyhovuje doporučením OECD svým komplexním přístupem, který zahrnuje prevenci, ochranu, vzdělávání, odpovědnost, spolupráci a kontrolu, přičemž klíčovým principem je systematické a proaktivní řízení rizik v souladu s aktuálními hrozbami a potřebami školního prostředí. Tento koncept se promítá do zákonů, vyhlášek, metodických pokynů a standardů, které určují povinnosti škol, pravomoci ředitelů i práva a povinnosti žáků a zaměstnanců. Jedná se o prevenci a minimalizaci rizik a identifikace a řízení rizik: Školy jsou povinny aktivně identifikovat možná rizika a přijímat opatření k jejich minimalizaci, a to jak v oblasti fyzické bezpečnosti, tak prevence sociálně patologických jevů (šikana, násilí, kyberšikana).

Dále legislativa vymezuje povinnosti situační prevence, která zahrnuje architektonická, technická a organizační opatření, která snižují možnost vzniku krizových situací (např. zabezpečení vstupů, kamerové systémy, kontrola pohybu osob). Dále právní povinnost školy podle § 29 školského zákona (Zákon č. 561/2004 Sb., 2004) ukládá při vzdělávání a souvisejících činnostech zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků, přihlížet k jejich fyziologickým potřebám a vytvářet podmínky pro zdravý vývoj. Školy mají povinnost vést záznamy o úrazech a dalších bezpečnostních incidentech a hlásit je příslušným orgánům. Legislativa se dále zaměřuje na oblast vzdělávání a informovanosti zaměstnanců a žáků. Novela školského zákona z roku 2025 výrazně posiluje odpovědnost ředitelů za bezpečnostní politiku školy, včetně tvorby krizových plánů a bezpečnostních auditů. Každá škola musí mít zpracované vnitřní směrnice a krizové plány, které stanovují konkrétní postupy pro různé typy ohrožení. Legislativa také podporuje úzkou spolupráci škol s integrovaným záchranným systémem (policie, hasiči, zdravotníci) pro efektivní zvládání krizových situací.

Velkým posunem je i nový Minimální standard bezpečnosti v regionálním školství (MŠMT, 2024), který stanovuje povinná i doporučená opatření pro všechny školy. Plnění bezpečnostních opatření je pravidelně vyhodnocováno a reportováno Radě vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci a dalším orgánům. Z dalších legislativních dokumentů mezinárodní úrovně je bezpečnosti škol věnována mezinárodní úmluva „The Safe Schools Declaration“ (GCPEA, 2025). Jedná se o mezinárodní politický závazek, ke kterému se připojilo přes 120 států, který zavazuje chránit školy, studenty a učitele během ozbrojených konfliktů. Cílem deklarace je bránit vojenskému využití škol a podporovat obnovu bezpečného vzdělávání po útocích. Deklarace stanovuje doporučení pro legislativní a praktická opatření na ochranu škol. Česká republika se k deklaraci (GCPEA, 2025) připojila v roce 2019. Doporučení pro propojení legislativy, politik a praxe v oblasti prevence rizik, připravenosti na mimořádné události a ochrany práv dětí ve školách přináší globální rámec (GADRRRES, 2022) podporovaný organizací UNESCO³.

Z prostudovaných zahraničních zdrojů vyplývá posun v legislativě bezpečnosti škol od dílčích reakcí na nárůst násilí na školách od 90. let k preventivnímu a integrativnímu přístupu legislativy pro školy. Politika nulové tolerance násilí ve školách nevedla ke zlepšení bezpečnostní situace na školách. Vyloučení žáků ze školy mělo jiné negativní společenské důsledky (Duffy et al., 2024). Existuje dostatek výzkumů, které prokazují nevhodnost nulové tolerance a souvisejících přísných disciplinárních opatření a nadměrné spoléhání se na bezpečnostní opatření ve školách (Mayer et al., 2021). Příklad nevhodného dopadu legislativy na pocit bezpečí ve školách uvádí studie (Kirksey & Sattin-Bajaj, 2021) zkoumající vliv

³ Zkratka GADRRRES znamená *Global Alliance for Disaster Risk Reduction and Resilience in the Education Sector*. Jde o mezinárodní alianci, která se zaměřuje na snižování rizika katastrof a posilování odolnosti ve vzdělávacím sektoru. Zkratka bývá používána zejména v oblasti krizové připravenosti, bezpečnosti škol a vzdělávacích politik spojených s ochranou před katastrofami, ve volném překladu: „Globální aliance pro snižování rizik katastrof a odolnost ve vzdělávacím sektoru.“

činnosti ICE⁴, konkrétně souvislost mezi četností zatýkání imigrantů v jednotlivých okresech Kalifornie a školními výsledky, docházkou, klimatem a bezpečností na školách. Zvýšená četnost zatýkání ICE korelovala s poklesem studijních výsledků, vyšší mírou absence a zhoršením klimatu a pocitu bezpečí ve škole, což se nejvýrazněji projevovalo u latinskoamerických žáků a latinskoamerických žáků s angličtinou jako druhým jazykem. I žáci se speciálními vzdělávacími potřebami zaznamenali malé, avšak statisticky významné zhoršení ve vnímání klimatu a bezpečnosti ve škole. Negativní dopad se soustředil převážně na žáky z prostředí přistěhovalců, anglicky *learners*, a děti z nízkopříjmových domácností (Kirksey & Sattin-Bajaj, 2021). Od ledna 2025 platí zrušení politiky chráněných míst⁵ a ICE může na školách více zasahovat. Studie (Burton et al., 2020) ze Spojených států amerických dokládá souhlas veřejného mínění s posunem od represe reprezentované např. přítomností policistů ve školách k inkluzivnímu přístupu a práci se studenty a školními pravidly.

Dlouhodobě se výzkumu v oblasti podpory a tvorby vzdělávací politiky založené na důkazech v oblasti rovného přístupu a spravedlivého vzdělávání pro všechny děti, věnuje nezávislá organizace (think tank) Learning Policy Institute, která pravidelně zveřejňuje výzkumy v oblasti efektivity zaváděných opatření pro podporu bezpečí na školách s cílem zlepšovat vzdělávací politiku a praxi ve Spojených státech amerických (DePaoli & McCombs, 2023). Současná legislativa reaguje na témata kyberbezpečnosti, duševního zdraví žáků a na participace žáků a rodičů na školním bezpečí (Paci-Green et al., 2020). Na základě analyzovaných zdrojů lze konstatovat posun legislativy v čase od reaktivních a technických opatření k preventivnímu, komplexnímu a participativnímu přístupu, který reflektuje jak tradiční, tak nové hrozby a klade důraz na ochranu všech aspektů bezpečí ve školním prostředí.

2.3 Psychosociální přístup k bezpečné škole – od mikroagresí ke klimatu školy

Další analyzované zdroje pohlíží na bezpečnou školu především z pohledu podpory pozitivních vztahů ve škole a rozvíjení klimatu školy. Problematika školního klimatu a školního bezpečí je úzce propojena. Hodnocení bezpečí ve škole je jednou ze součástí hodnocení školního klimatu (Viano & Truong, 2022) a zároveň je některými autory školní bezpečí považováno za výsledek pozitivního školního klimatu (Phillips & Rowley, 2015). Literatura o školním násilí a šikaně často zdůrazňuje význam školního klimatu při snižování násilí a vytváření bezpečného školního prostředí (Radu et al., 2022; Espelage & Hong, 2019). Pocity bezpečí tvoří jednu ze složek školního klimatu, který je úzce propojen s ostatními složkami školního klimatu. Pocit bezpečí vyjadřuje individuální hodnocení studentů o tom, zda je škola emocionálně a/nebo fyzicky bezpečným prostředím.

Sledované dimenze školního klimatu se v odborné literatuře odlišují v počtu sledovaných kritérií. V zahraniční literatuře (Thapa et al., 2013) se v měření školního klimatu objevují i další dimenze (pořádek, bezpečnost a kázeň, akademické výsledky, vrstevnické a sociální vztahy, vybavenost školy, školní propojenost). Vždy jsou ve sledování školního klimatu zahrnuty materiální a sociální aspekty. Z rozboru více jak dvou set studií školního klimatu (Thapa et al., 2013) vyplynuly čtyři hlavní složky školního klimatu (Espelage & Hong, 2019): bezpečnost;

⁴ Zkratka ICE znamená *United States Immigration and Customs Enforcement* (Imigrační a celní úřad Spojených států amerických). Federální agentura spadající pod Ministerstvo vnitřní bezpečnosti Spojených států amerických, která se zabývá zejména prosazováním imigračních zákonů, vyhledáváním, zadržením a deportací osob, které jsou v zemi neoprávněně, potíráním obchodování s lidmi, pašování zboží a dalšími souvisejícími trestnými činy.

⁵ Chráněné místo (*protected site*) je právně či administrativně definovaná oblast, typicky školy, ale i kostely a nemocnice, kde jsou omezeny nebo zakázány zákrokové aktivity imigračních nebo jiných vládních složek bez speciálního povolení, aby se zajistilo bezpečné a nerušené vzdělávací prostředí. Tato zavedená praxe byla zrušena ihned v druhém funkčním období prezidenta Spojených států amerických Donalda Trumpa.

vztahy; výuka a učení; institucionální prostředí. Hodnocená složka bezpečnosti ve škole je tedy nedílnou součástí klimatu školy. Pozitivní školní klima kladně ovlivňuje chování žáků, jejich sebevědomí a sebepojetí, přispívá k formování jejich identity a ovlivňuje míru zapojení do školních aktivit (Espelage & Hong, 2019).

I další práce hledají souvislosti mezi klimatem školy a školním bezpečím, sledují navíc i výskyt mikroagresí ve školních vztazích (Burdick-Will et al., 2020). Mikroagrese jsou stručně verbální, behaviorální nebo kontextové nepřímé urážky, ať už úmyslné nebo neúmyslné, které komunikují nepřátelské, hanlivé nebo negativní předsudky a necitelnosti vůči jedincům či jakékoli skupině (Fisher et al., 2017). Na výskyt mikroagresí spjatých s genderem upozorňuje studie Darcy Leigh (2024) z Univerzity v Sussexu. Pocit nebezpečí ve škole není vázán na případy extrémního násilí, ale právě na výskyt mikroagresí zejména u žáků rasově odlišných (BIPOC)⁶, jak ukazuje studie autorek Viano & Truong (2022) z George Mason University ve Spojených státech amerických.

Na zdůraznění významu kulturního kontextu a genderu při tvorbě preventivních programů věnovaných bezpečí na školách, upozorňovaly již v roce 2018 a dále v roce 2005 monografie izraelského výzkumníka Rami Benbenisthty a výzkumníka z University of Southern California Rona Avi Astora (Astor & Benbenisthty, 2018; Benbenisthty & Astor, 2005), kteří srovnávali vnímání školního násilí a strach z docházky do školy u izraelských žáků druhého stupně, dívek a chlapců, židovského a arabského původu. Strach z docházky do školy a hodnocení závažnosti školního násilí jsou dvě odlišné oblasti, ovlivněné různými faktory. Strach z docházky je přímo spojen s vlastním prožitkem viktimizace – tedy osobním útokem nebo obětí násilí ze strany spolužáků nebo učitelů a hodnocení závažnosti školního násilí je ovlivněno širším školním klimatem, chováním vrstevníků a zkušenostmi s rizikovými situacemi ve škole. Oba autoři se dlouhodobě věnují výzkumu školního klimatu a pocitu bezpečí žáků a studentů ve školách. Ministerstvo školství Spojených států amerických prostřednictvím úřadu OSHS (Office of Safe and Healthy Students) realizuje pravidelný sběr dat v oblasti bezpečného a zdravého prostředí na školách⁷. Podle tohoto úřadu se školní klima skládá ze tří širokých oblastí:

1. zapojení a angažovanost v životě školy (vztahy mezi studenty, učiteli, rodinami a komunitou),
2. bezpečnost, emocionální a fyzické složky bezpečnosti,
3. prostředí školy fyzické a akademické, dostupnost podpory.

V České republice se sběru dat v oblasti péče o klima školy a budování dobrých vztahů mezi žáky pravidelně věnuje Česká školní inspekce (ČŠI). Její studie (ČŠI, 2023) uvádí, že třetina žáků základních škol se podle svého vyjádření necítí v prostorách školy bezpečně a přibližně třetina žáků středních škol nemá ve škole dospělou osobu, které by se v případě potřeby mohla se svými problémy svěřit. Ze zjištění ČŠI vyplývá vysoká korelace mezi důvěrou k učitelům a pocitem férovosti a bezpečí ve škole. Pocit bezpečí také koreluje s mírou kooperace a dobrými vztahy mezi spolužáky, naopak soutěživost má k pocitu bezpečí a férovosti negativní vztah, i když jeho síla je spíše nižší. (ČŠI, 2023)

Se strategií zlepšení bezpečnosti na školách prostřednictvím práce se školním klimatem a nastavenými pravidly pracuje program ze Spojených států amerických „Podpora pozitivního chování“ (*Positive Behavior Intervention and Support*, PBIS), kterou v českých školách

⁶ BIPOC je zkratka v angličtině pro *Black, Indigenous, and People of Color*, tedy černošští obyvatelé, původní obyvatelé (domorodci) a lidé jiné barvy pleti než bílé. Ve výzkumech citované studie rozhoduje pro zařazení do vyjmenovaných skupin vždy vlastní identifikace s příslušnou skupinou.

⁷ Spojené státy americké byly vybrány jako příklad zahraniční praxe z důvodu častého výskytu problému školního násilí a z důvodu dlouhodobého zaměření na prevenci a sledování bezpečnosti na školách.

implementuje společnost SOFA (SOciety For All) od roku 2021 (SOFA, 2023). PBIS je implementační rámec intervenčních postupů poskytovaných v oblasti chování. Jeho cílem je nastavit podmínky a procesy ve škole tak, aby se účinně předcházelo problémovému chování žáků. Dopad intervencí je ale mnohem širší a výzkumy (Kubíčková & Felcmanová, 2021; Lloyd et al., 2022) potvrzují, že ve školách, které PBIS implementují, je spokojenost učitelů vyšší. Díky snížení psychické i časové zátěže spojené s chováním žáků mají učitelé více času a energie na výuku.

Pohled na bezpečnost školy prostřednictvím zlepšování klimatu škol je založen na spolupráci všech zainteresovaných subjektů školní komunity, především žáků, učitelů a rodičů. Zohledňování názorů různých skupin respondentů je předpokladem objektivních zjištění o školním klimatu. Každá škola má své specifické klima, ale v určitých rysech si mohou být jednotlivé školy z pohledu klimatu velmi podobné. Hodnocení subjektivně prožívaného pocitu bezpečí ovšem může být odlišné od hodnocení školy jako celku. Kanadská studie (Tesolin et al., 2024) ukazuje na pozitivní souvislost mezi vnímáním pocitu bezpečí ve škole a přijetím školní diverzity mezi vrstevníky a mezi dospělými (učiteli a dalším školním personálem). Školní klima vytváří důležitý mikrosystém, ve kterém klíčovou roli hrají dospělí. Pozitivní přijímání různosti, ve školním prostředí především učitelé, pozitivně ovlivňuje klima mezi žáky a individuální vnímání pocitu bezpečí ve školním prostředí. Pozitivní školní klima prospívá nejen žákům, ale působí rovněž na psychické rozpoložení učitelů a vedení školy a na jejich pracovní spokojenost.

2.4 Bezpečná škola v komplexním přístupu

Další skupinu analyzovaných zdrojů představují práce, které pohlíží na problematiku zajištění bezpečné školy v komplexním, celoškolním (angl. whole-school) přístupu. Strategie, které využívají tento přístup, uznávají školu, rodinu a komunitu jako propojené subjekty ekosystému, který má dopad na studenta. Komplexní přístup zahrnuje nejen technická a organizační opatření, ale i systematickou prevenci, vzdělávání v bezpečnosti, rozvoj vztahů, péči o duševní zdraví a spolupráci s rodinami a komunitou. Z domácí literatury se jedná zejména o výzkumné práce (Vegrichtová et al., 2022; Brečka, 2024; Sladký & Brečka, 2022). V zahraniční literatuře je významná monografie (Mayer & Jimerson, 2019).

Komplexní přístup stojí na sedmi vzájemně se doplňujících prvcích:

1. **Celoškolní strategie** – Prevence a reakce na rizika nejsou vázány na jednotlivce, ale na zapojení všech aktérů (vedení školy, učitelé, žáci, rodiče, komunita). Plán zahrnuje management rizik, monitoring a pravidelné vyhodnocování zranitelnosti školy.
2. **Organizační a režimová opatření** – jasně definovaná pravidla vstupů a pohybu v budově, kontrolovaný hlavní vchod, návštěvní režim, dohled nad žáky, krizové a evakuační plány, pravidelný nácvik postupů v mimořádných situacích
3. **Technická opatření** – využití kamerových systémů, zabezpečení vchodů, elektronických zámků, osvětlení kritických míst, přehledné uspořádání prostoru školy v souladu s normou ČSN 73 4400 (Sladký & Brečka, 2022)
4. **Podpora psychické a sociální bezpečnosti**, která zahrnuje systematické budování dobrých vztahů mezi žáky i učiteli, rozvoj socio-emočních kompetencí, školní poradenské a preventivní programy a včasnou identifikaci ohrožených dětí (Mayer & Jimerson, 2019; Zhu & Reed, 2023)
5. **Vzdělávání a školení**, které zahrnuje jak žáky, tak pedagogy a další pracovníky školy zaměřené na prevenci rizikového chování, krizové intervence a zvládání mimořádných situací

6. **Spolupráce s externisty**, především s policií, hasiči a zdravotníky

7. **Zapojení rodiny a komunity** – zapojení do preventivních aktivit a otevřená komunikace při řešení problémů

Komplexní přístup také zdůrazňuje význam výzkumu v oblasti bezpečí na školách z důvodu zasazení rizikových faktorů do vyvíjejících se kontextů a změn uvnitř i mimo školu, které by měly být systematicky monitorovány a vyhodnocovány a na tomto základě zavádět nová opatření (Vegrichtová et al., 2022; Zhu & Reed, 2023).

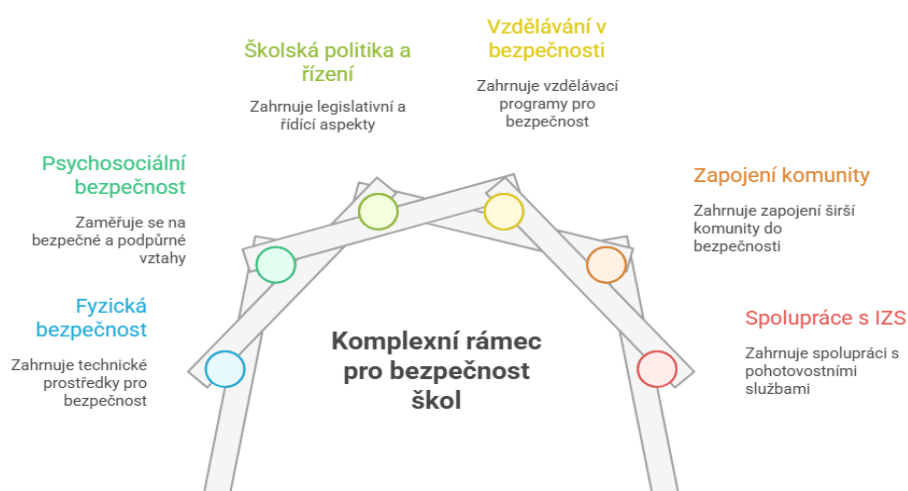
Kromě celoškolského přístupu jsou v evropském odborném diskurzu patrné i další trendy. Trend prevence před represí založený na důrazu na systematické práci s klimatem školy a včasné odhalování rizikových skupin, rozvoj duševního zdraví a kontinuální práci s třídními kolektivy (Brečka, 2024).

Trend systematické podpory duševního zdraví dětí a zaměstnanců škol včetně prevence násilí a sebevraždy prosazuje ve svých dokumentech také Evropská komise. Klíčová doporučení a dokumenty se zaměřují na blahobyt všech aktérů ve školství a integrují opatření prevence rizikového chování, zvláště v digitálním prostředí (European Union, 2024).

3 Výsledky

Přehled teoretických přístupů k bezpečnosti školy byl využit pro návrh komplexního modelu bezpečné školy.

Model uvedený na Obrázku 2 (Fig. 2) je pro praxi využitelný pouze s respektem k individuálním potřebám a požadavkům každé školy.

Zdroj: Vlastní

Fig. 2: Komplexní rámec pro bezpečnost škol

Vytvořené kategorie teoretických přístupů z analyzovaných zdrojů předkládá Tabulka 1.

Tab. 1: Přehled teoretických přístupů k problematice bezpečné školy

Přístup	Charakteristika	Příklady opatření	Autoři a rok vydání
Technický (fyzická bezpečnost) 12 zdrojů	Úpravy prostředí, technická opatření	Bezpečnostní kamery, údržba budov, technologie virtuální reality, eye-tracking	Birnhack & Perry-Hazan, 2020; Billingham et al., 2020; Billingham et al., 2024; Cavalari & Romanczyk, 2015; Dostálová & Plch, 2023; Farrell & Tilley, 2020; Hailey, 2025; Keierleber, 2018; Posey-Maddox et al., 2021; Sladký & Brečka, 2022; Soares et al., 2024; Wallace, 2020.
Legislativní (školská politika a řízení školy) 8 zdrojů	Bezpečnostní a krizové plány, školení, spolupráce s institucemi	Krizové plány, školení zaměstnanců	GADRRRES, 2022; MŠMT, 2024; GCPEA, 2025; Burton et al., 2020; DePaoli & McCombs, 2023; Kirksey & Sattin-Bajaj, 2021; Duffy et al., 2024; Paci-Green et al., 2020.
Psychosociální (bezpečné vztahy) 13 zdrojů	Podpora vztahů, prevence šikany, pozitivní klima	Podpora pozitivního očekávaného chování	Astor & Benbenishty, 2018; Burdick-Will et al., 2020; ČŠI, 2023; Espelage & Hong, 2019; Fisher et al., 2017; Leigh, 2024; Lloyd et al., 2022; Kubíčková & Felcmanová, 2021; Phillips & Rowley, 2015; Radu et al., 2022; Tesolin et al., 2024; Thapa et al., 2013; Viano & Truong, 2022
Komplexní (celostní) 5 zdrojů	Prevence, intervence, reakce, zapojení komunity a žáků	Preventivní programy rizikového chování, vzdělávání	Brečka, 2024; Mayer & Jimerson, 2019; Mayer et al., 2021; Vegrichtová et al., 2022; Zhu & Reed, 2023.

Zdroj: Vlastní

4 Diskuze

Účelem této přehledové studie je provést systematickou komparativní analýzu teoretických přístupů v oblasti bezpečnosti na školách a předložit kategorizaci teoretických přístupů k bezpečné škole na základě práce s 38 odbornými texty. Jsou identifikovány klíčové shody a rozdíly v teoretických modelech, které vycházejí z empirických zjištění a doporučení pro praxi. Byly odvozeny čtyři teoretické přístupy k bezpečnosti na školách: technický, legislativní, psychosociální a komplexní. Zajištění fyzické bezpečnosti technickými prvky jako dílčího

řešení s možnými negativními dopady na psychickou pohodu, je ve shodě se závěry přehledové studie (Fisher & Petrosino, 2022). Autoři dále odhalují paradox přítomnosti školních policistů, který vede ke zvýšení disciplinárních trestů, aniž by se zlepšila bezpečnost. Přítomnost školních policejních hlídek je příkladem reaktivního řešení po útocích ozbrojených útočníků na školy na konci 90. let ve Spojených státech amerických. Jako protiklad reaktivních opatření jsou uváděny proaktivní opatření zaměřená na další teoretický přístup, přístup psychosociální zaměřený na školní klima a sociálně-emoční učení. Tyto strategie jsou považovány za strategie s nejsilnější důkazní bází jejich fungování v praxi (National Center for School Safety, 2025).

Ačkoli se bezpečnostní a kulturní kontext i ve vymezeném kulturním okruhu liší, školy a školská zařízení čelí podobným výzvám, a to od šikany a násilí až po závažné mimořádné události. Analýza a komparace uvedených zdrojů poskytuje cenný pohled na to, jak je problematika chápána a jaké strategie jsou považovány za účinné. Na základě provedené analýzy zdrojů lze dále konstatovat, že tradiční přístup a výzkum byl zaměřen na reaktivní a kárná opatření, novější teoretické přístupy a empirická zjištění ukazují na posun a podporu preventivního a psychosociálního přístupu ke komplexnímu rámci bezpečnosti škol.

Studie má svá omezení. První řešerše zahrnovala více zdrojů a jejím cílem bylo využít maximum relevantních zdrojů. Aktualizovaná vyhledávání byla užší kvůli omezením přístupu k některým nalezeným zdrojům. I přes tato omezení studie přináší aktuální a relevantní přehled publikovaných odborných textů k bezpečnostní problematice na školách. Mezi jednotlivými vymezenými přístupy nejsou ostré hranice, někteří autoři (Brečka, 2024; Sladký & Brečka, 2022; Mayer & Jimerson, 2019) se vzhledem k dlouhodobému zaměření na téma bezpečné školy a postupně se věnovali dílčím, v textu uvedeným pohledům a bylo by nutné je zařadit do více vymezených skupin. O zařazení autora do skupiny „komplexní přístup“ rozhodly především nejnovější práce autorů.

Další omezení je dáno výběrem jazyka, s jehož volbou úzce souvisí skutečnost, že získané výsledky jsou determinovány sociokulturními zvláštnostmi vymezeného kulturního okruhu a školskými systémy. Proto je třeba se zobecněním v podobě komplexního modelu, pracovat velmi obezřetně, neaplikovat ho mechanicky v odlišných sociokulturních podmínkách. I když je v Evropské unii patrný trend na sjednocování přístupu k zajištění bezpečnosti na školách nelze podceňovat vliv historie, kultury, politiky jednotlivých států (Nyman, 2023).

Závěr

Na základě analyzovaných teoretických zdrojů, které vycházely z exaktních dat lze říci, že existují dva běžné přístupy ke zlepšení bezpečnosti škol: zvyšování bezpečnosti škol a budování podpůrných školních komunit. Oba přístupy se částečně dotýkají a oba lze v utváření bezpečné školy využívat s ohledem na společenskou a kulturní situaci školy, socioekonomické zázemí žáků a širší aspekt sociálního života dané komunity, společnosti. Budoucí výzkum bezpečnosti na školách v České republice by měl směřovat k systematickému sběru dat efektivity zavedených reaktivních a proaktivních opatření ke zvýšení bezpečnosti na školách, zaměřit se na výzkum přístupu k bezpečnosti na školách i v kulturně odlišných oblastech a v neposlední řadě i vlivu médií v dané problematice (anglicky *copycat effect*) a jak odstranit symbolické nebo sociální odměny spojené s pácháním rizikového chování ve školním prostředí (sociální status, moc mediální pozornost), což je aspekt, který je dosud opomíjen. Jak z analyzovaných studií vyplývá, je podstatné být obeznámen se základními pohledy a přístupy k bezpečí školy a adekvátně a citlivě je využívat v rozvoji bezpečí na školách.

Literatura

- Astor, R. A., & Benbenishty, R. (2018). *Bullying, School Violence, and Climate in Evolving Contexts: Culture, Organization, and Time*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190663049.001.0001>
- Bauman, Z. (2022). *Tekutý strach*. Pulchra. ISBN 978-80-7564-073-4.
- Benbenishty, R., & Astor, R. A. (2005). *School Violence in Context: Culture, Neighborhood, Family, School, and Gender*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195157802.001.0001>
- Billingham, C. M., Kimelberg, S. M., Faude, S., & Hunt, M. O. (2020). In Search of a Safe School: Racialized Perceptions of Security and the School Choice Process. *The Sociological Quarterly*, 61(3), 474–499. <https://doi.org/10.1080/00380253.2019.1711257>
- Billingham, C. M., Kimelberg, S. M., & Hunt, M. O. (2024). “More About the Neighborhood Than the School”: Leveraging “Don’t Know” Survey Responses to Probe Parental Evaluations of School Safety. *AERA Open*, 10. <https://doi.org/10.1177/23328584241253562>
- Birnhack, M., & Perry-Hazan, L. (2020). School Surveillance in Context: High School Students’ Perspectives on CCTV, Privacy, and Security. *Youth & Society*, 52(7), 1312–1330. <https://doi.org/10.1177/0044118X20916617>
- Brečka, T. A. (2024). *Agrese ve školním prostředí: Varovné signály, prevence a řešení*. Leges. ISBN 978-80-7502-764-1.
- Burdick-Will, J., Nerenberg, K. M., Grigg, J. A., & Connolly, F. (2020). Student Mobility and Violent Crime Exposure at Baltimore City Public Elementary Schools. *American Educational Research Journal*, 58(3), 602–634. <https://doi.org/10.3102/0002831220963908>
- Burton, A. L., Pickett, J. T., Jonson, C. L., Cullen, F. T., & Burton, V. S. Jr. (2020). Public Support for Policies to Reduce School Shootings: A Moral-Altruistic Model. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 58(3), 269–305. <https://doi.org/10.1177/0022427820953202>
- Cavalari, R. N. S., & Romanczyk, R. G. (2015). Quantifying Supervisory Decision Making: Eye-Tracking Technology Applications for the Promotion of Child Safety. *Journal of Behavioral Decision Making*, 28(4), 360–368. <https://doi.org/10.1002/bdm.1857>
- ČŠI. (2023). *Hodnocení rizikového chování žáků základních a středních škol se zaměřením na oblast kyberšikany*. Česká školní inspekce, Praha. ISBN 978-80-88492-22-1. https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2023_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ-Hodnoceni-rizikoveho-chovani_FINAL.pdf
- DePaoli, J., & McCombs, J. (2023). *Safe Schools, Thriving Students: What We Know About Creating Safe and Supportive Schools*. Report. Learning Policy Institute. <https://doi.org/10.54300/701.445>
- Dostálová, N., & Plch, L. (2023). A Scoping Review of Webcam Eye Tracking in Learning and Education. *Studia paedagogica*, 28(3), 113–131. <https://doi.org/10.5817/sp2023-3-5>
- Duffy, G., Robinson, G., & Templeton, M. (2024). An analysis of the policy drivers and legal frameworks associated with school exclusion in Northern Ireland. *Policy Futures in Education*, 23(1), 48–66. <https://doi.org/10.1177/14782103241227484>

- Espelage, D. L., & Hong, J. S. (2019). School climate, bullying, and school violence. In M. J. Mayer, & S. R. Jimerson (Eds.), *School safety and violence prevention: Science, practice, policy* (pp. 45–69). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000106-003>
- European Union. (2024). *Wellbeing and mental health at school – Guidelines for school leaders, teachers and educators*. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/760136>
- Farrell, G., & Tilley, N. (2020). Elegant security: Concept, evidence and implications. *European Journal of Criminology*, 19(5), 932–953. <https://doi.org/10.1177/1477370820932107>
- Fisher, B. W., Viano, S., Curran, F. C., Pearman, F. A., & Gardella, J. H. (2017). Students' Feelings of Safety, Exposure to Violence and Victimization, and Authoritative School Climate. *American Journal of Criminal Justice*, 43, 6–25. <https://doi.org/10.1007/s12103-017-9406-6>
- Fisher, B., & Petrosino, A. (2022). *What a Systematic Review of 32 Evaluations Says About the Impact of School-Based Law Enforcement*. WestEd. <https://www.wested.org/resource/impact-of-school-based-law-enforcement-systematic-review/>
- Furedi, F. (2023). *Jak funguje strach: Kultura strachu v 21. století*. Academia. ISBN 978-80-200-3405-2.
- GADRRRES. (2022). *Comprehensive School Safety Framework 2022-2030*. <https://gadrrres.net/wp-content/uploads/2022/08/Comprehensive-School-Safety-Framework-2022-2030.pdf>
- GCPEA. (2025). *The Safe Schools Declaration*. Global Coalition to Protect Education from Attack. <https://ssd.protectingeducation.org>
- Hailey, C. A. (2025). Choosing Schools, Choosing Safety: How Multiple Dimensions of Safety Shape School Choices. *AERA Open*, 11. <https://doi.org/10.1177/23328584251329899>
- Hanáková, A., & Urbanovská, E. a kol. (2023). *Bezpečnost v kontextu osob se specifickými potřebami*. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-6336-0.
- Keierleber, M. (2018). *Inside the \$3 Billion School Security Industry: Companies Market Sophisticated Technology to 'Harden' Campuses, but Will It Make Us Safe?* The 74. <https://www.the74million.org/article/inside-the-3-billion-school-security-industry-companies-market-sophisticated-technology-to-harden-campuses-but-will-it-make-us-safe/>
- Kirksey, J. J., & Sattin-Bajaj, C. (2021). Immigration Arrests and Educational Impacts: Linking ICE Arrests to Declines in Achievement, Attendance, and School Climate and Safety in California. *AERA Open*, 7. <https://doi.org/10.1177/23328584211039787>
- Kubíčková, A., & Felcmanová, L. (2021). Možnosti podpory duševního zdraví žáků. *Pedagogická orientace*, 31(1), 70–96. <https://doi.org/10.5817/pedor2021-1-70>
- Leigh, D. (2024). Transness as insecurity: Anti-trans movements and the security politics of reproduction. *Security Dialogue*, 56(1), 3–20. <https://doi.org/10.1177/09670106241283282>

- Lloyd, B. P., Carter, E. W., Hine, M. C., Davis, A. D., Lanchak, E. R., Ferrell, M. A., Axelroth, T. L., Shuster, B. C., Haynes, R. L., Higgs, J., & Chauvin, C. B. (2022). Student Perspectives on Implementation and Impact of Positive Behavioral Interventions and Supports (PBIS) in Their Middle Schools. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 25(2), 131–144. <https://doi.org/10.1177/10983007221082961>
- Mareš, J. (2013). Přehledové studie: jejich typologie, funkce a způsob vytváření. *Pedagogická orientace*, 23(4), 427–445. <https://doi.org/10.5817/PedOr2013-4-427>
- Mayer, M. J., & Jimerson, S. R. (Eds.). (2019). *School Safety and Violence Prevention: Science, Practice, Policy*. American Psychological Association. ISBN 978-1-4338-2941-3. <https://www.jstor.org/stable/j.ctv18phhg3>
- Mayer, M. J., Nickerson, A. B., & Jimerson, S. R. (2021). Preventing School Violence and Promoting School Safety: Contemporary Scholarship Advancing Science, Practice, and Policy. *School Psychology Review*, 50(2-3), 131–142. <https://doi.org/10.1080/2372966x.2021.1949933>
- MŠMT. (1999). *Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů, č. j. 34 776/98-22, ze dne 4. května 1999*. <https://www.vzdelavacisluzby.cz/dokumenty/vestniky/komplet/99-06.pdf>
- MŠMT. (2021). *Koncepce přístupu MŠMT k bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních v regionálním školství ČR*. <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/02/Koncepce-BOZ-1.pdf>
- MŠMT. (2024). *Minimální standard bezpečnosti v regionálním školství*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. <https://edu.gov.cz/methodology/minimalni-standard-bezpecnosti-v-regionalnim-skolstvi-metodicke-doporuceni/>
- National Center for School Safety. (2025). *School Safety at a Glance*. nc2s.org. <https://www.nc2s.org/wp-content/uploads/2025/02/School-Safety-at-a-Glance.pdf>
- Nyman, J. (2023). Towards a global security studies: what can looking at China tell us about the concept of security? *European Journal of International Relations*, 29(3), 673–697. <https://doi.org/10.1177/13540661231176990>
- OECD. (2004). *Lessons in Danger*. Report. https://www.oecd.org/en/publications/lessons-in-danger_9789264017412-en.html
- Paci-Green, R., Varchetta, A., McFarlane, K., Iyer, P., & Goyeneche, M. (2020). Comprehensive school safety policy: A global baseline survey. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 44, 101399. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2019.101399>
- Phillips, S. F., & Rowley, J. F. S. (2015). The Tripod School Climate Index: An Invariant Measure of School Safety and Relationships. *Social Work Research*, 40(1), 31–39. <https://doi.org/10.1093/swr/svv036>
- Posey-Maddox, L., McKinney de Royston, M., Holman, A. R., Rall, R. M., & Johnson, R. A. (2021). No Choice Is the “Right” Choice: Black Parents’ Educational Decision-Making in Their Search for a “Good” School. *Harvard Educational Review*, 91(1), 38–61. <https://doi.org/10.17763/1943-5045-91.1.38>
- Radu, M. B., Sobba, K. N., Kuborn, S. A., & Prochaska, B. (2022). Building Stronger Connections Among Students, Families, and Schools to Promote School Safety. In G. A. Crews (Ed.), *Impact of School Shootings on Classroom Culture, Curriculum, and Learning* (pp. 1–14). IGI Global Scientific Publishing. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-5200-1.ch001>

- Sladký, L., & Brečka, T. A. et al. (2022). *Manuál bezpečné školy: Bezpečná škola a školské zařízení v kontextu ČSN 73 4400*. Asociace bezpečná škola. ISBN 978-80-908515-2-8. <https://prevencekriminality.cz/wp-content/uploads/2023/01/manual-bezpecne-skoly.pdf>
- Soares, R. da S. Jr., Pinheiro, E. D., Oku, A. Y. A., Rizzo, M. B., Vieira, C. das N., & Sato, J. R. (2024). Integrating Students' Real-Time Gaze in Teacher–Student Interactions: Case Studies on the Benefits and Challenges of Eye Tracking in Primary Education. *Applied Sciences*, 14(23), 11007. <https://doi.org/10.3390/app142311007>
- SOFA. (2023). *PBIS - podpora pozitivního chování dětí a žáků*. Society for All, z.s. <https://www.societyforall.cz/pbis-podpora-pozitivniho-chovani-deti-a-zaku>
- Tesolin, J., Lyu, H., Konishi, C., MacLeod, B., & Marshall, S. (2024). Examining the relationship between acceptance of diversity and school safety: The roles of peers and teachers in a Canadian context. *School Psychology International*, 46(2), 135–152. <https://doi.org/10.1177/01430343241305366>
- Thapa, A., Cohen, J., Guffey, S., & Higgins-D'Alessandro, A. (2013). A Review of School Climate Research. *Review of Educational Research*, 83(3), 357–385. <https://doi.org/10.3102/0034654313483907>
- Vegrichtová, B. et al. (2022). *Terorismus a radikalizace v České republice: Možnosti detekce rizikových osob*. Grada. ISBN 978-80-271-3126-6.
- Viano, S., & Truong, N. (2022). Black, Indigenous, People of Color and Feelings of Safety in School: Decomposing Variation and Ecological Assets. *AERA Open*, 8. <https://doi.org/10.1177/23328584221138484>
- Wallace, L. N. (2020). What will make my child's school safer? Parent perceptions of active shooter preparedness. *Safer Communities*, 19(3), 145–159. <https://doi.org/10.1108/sc-03-2020-0010>
- Zákon č. 561/2004 Sb. (2004). *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
- Zhu, R., & Reed, E. (2023). School Safety: What Effective Strategies are Elementary Schools Currently Using to Ensure Student Safety? In Vol. 17 of *Inquiry@Queen's Undergraduate Research Conference Proceedings*. <https://doi.org/10.24908/iqurcp16322>

PERSPECTIVES ON THE DEVELOPMENT OF AN APPROACH TO SECURITY IN SCHOOLS AND SECURITY EDUCATION

The review article analyzes and summarizes theoretical approaches to the issue of school safety and safety education. An overview study has been chosen to present current views and approaches to school safety, along with their strengths and weaknesses. Methods of qualitative content analysis and text comparison were employed. An integrative categorization and the formation of four basic theoretical approaches to school safety were used to interpret the results. The current theoretical approaches and developmental trends in this area are discussed. The perspectives on defining a safe school problem are influenced not only by historical time but also by the current safety situation and shared cultural norms and can therefore be seen as a social construct.

EINBLICK IN DIE ENTWICKLUNG DES SICHERHEITSANSATZES AN SCHULEN UND IN DER SICHERHEITSERZIEHUNG

Die Übersichtsstudie analysiert und fasst theoretische Ansätze zur Frage der Gewährleistung der Sicherheit an Schulen und der Ausbildung in Sicherheitsfragen zusammen. Es wurde eine Übersichtsstudie gewählt, die die bisherigen Sichtweisen und Ansätze zu Sicherheitsfragen an Schulen sowie deren Stärken und Schwächen darstellt. Es wurden Methoden der qualitativen Inhaltsanalyse und des Vergleichs ausgewählter Texte verwendet. Zur Interpretation der Ergebnisse wurden integrative Kategorisierungen und die Bildung von vier grundlegenden theoretischen Ansätzen zur Sicherheit an Schulen verwendet. Es werden die bisherigen theoretischen Ansätze und Entwicklungstrends in diesem Bereich diskutiert. Die Sichtweise auf die Definition des Problems der Sicherheit in Schulen wird nicht nur zeitlich und historisch beeinflusst, sondern auch durch die aktuelle Sicherheitslage und gemeinsame kulturelle Normen, sodass sie auch als soziales Konstrukt betrachtet werden kann.

SPOJRZENIA NA ROZWÓJ PODEJŚCIA DO BEZPIECZEŃSTWA W SZKOŁACH I EDUKACJI W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA

Praca przeglądowa analizuje i podsumowuje teoretyczne podejścia do kwestii zapewnienia bezpieczeństwa w szkołach i edukacji w zakresie bezpieczeństwa. Wybrano pracę przeglądową, które przedstawia dotychczasowe spojrzenia i podejścia do kwestii bezpieczeństwa w szkołach, ich mocne i słabe strony. Wykorzystano metody jakościowej analizy treści i porównania wybranych tekstów. Do interpretacji wyników zastosowano kategoryzację integracyjną i stworzono cztery podstawowe teoretyczne podejścia do bezpieczeństwa w szkołach. Omówiono dotychczasowe podejścia teoretyczne i trendy rozwojowe w danej dziedzinie. Spojrzenie na zdefiniowanie problemu bezpiecznej szkoły jest kształtowane nie tylko przez czas, historię, ale także aktualną sytuację bezpieczeństwa, wspólną normę kulturową, dlatego można ją postrzegać także jako konstrukt społeczny.

A SEMANTIC AND POLITICAL EVOLUTION OF ROYAL TITLE IN FRANCE (680–1790)

 Jérôme Boyon

Technical University of Liberec, Faculty of Economics, Department of Foreign Languages,
Studentská 1402/2, 461 17 Liberec 1, Czech Republic

e-mail: jerome.boyon@tul.cz

Abstract

This article investigates the semantic and political evolution of royal titles in France from the Merovingian period to the French Revolution. By analyzing original royal seals and avoiding interpretative distortions from later copies and translations, the study identifies the first monarch to adopt the title “roi de France” in vernacular French. It argues that title changes reflect shifts in political regimes rather than linguistic trends. The article proposes 24 April 1617, the day of Louis XIII’s Coup de Majesté, as the symbolic birth of the modern French State.

Keywords

Royal titlature; Rex Francorum; Roi de France; Louis XIII; Political symbolism; French monarchy.

Introduction

This study addresses the historical ambiguity surrounding the transition from Latin royal titles to vernacular French in the titlature of French monarchs. It aims to identify the first sovereign to adopt the title *roi de France* in French, challenging the traditional “*national narrative*”¹ that conflates dynastic categories with linguistic evolution.

To achieve this primary objective, the core of the method consists principally of examining seal inventories by Natalis de Wailly, Louis Claude Douët d’Arcq, and the SIGILLA (2025) database, and constructing a typological table to compare the legends on the seals, thereby gaining a better understanding of the historical context of their emergence.

The article fills a historiographical gap by revisiting an observation that has largely disappeared from scientific literature since 1874: Alfred Maury’s (1874, p. 925) statement that “*the legend, which continued to be written in Latin during the reign of Henry IV, is composed in French from the reign of Louis XIII onward.*” Alfred Maury’s formulation is reiterated here with greater precision, building on and refining earlier accounts by Natalis de Wailly (1843) and Douët d’Arcq (1863). The article argues that changes in titlature correspond to shifts in political regimes and concludes by proposing 24 April 1617 as the symbolic date marking the emergence of the modern French State.

¹ “Our national narrative may be fictionalized, exaggerated, or fantasized, but it is our national narrative” (Sarkozy, 2021).

1 Literature Review

The article “Roi des Français” (2025) illustrates the imprecision of the national narrative attempting to differentiate between sovereign titles: the title *King of the French* recalls that of *King of the Franks* (in Latin *rex Francorum*), which was the official Latin titulature of the Kings of France before the adoption of *rex Franciae* (Latin for *King of France*). The passive construction *was adopted* allows the author to omit the agent of the action. No date is given, nor is a monarch named. The article relies on vague analogies, suggesting one title *recalls* another. As a result, sovereign titles are stripped of precise meaning.

The article “Royaumes Francs” (2025) correlates styles of sovereignty with dynastic succession: the Merovingians and Carolingians are listed as *Kings of the Franks*, with Hugh Capet (987–996) closing the list. In this categorization, also used by the SIGILLA (2025) database, Hugh Capet’s descendants form the lineage of *Kings of France*, and Robert II becomes de facto the first of that line. However, to the best of knowledge of the author of this article, no historian explicitly attributes the primacy of the title to him.

Another widely accepted thesis presents Philip II, the seventh king of the Capetian dynasty, as the first *King of France*, although he still used Latin. As the article “Liste des monarques de France” (2025) puts it, the title *rex Franciae* is said to appear from 1190 onward, competing with *rex Francorum* until the Revolution. To substantiate this title change, scholars cite a document referred to as the *Ordonnance-testament* of 1190. Considered by Baldwin (2010, p. 96) as “*the first written constitution of the Capetian monarchy*”, Marc Smith (2015, p. 26) explains that “*this ordinance was issued by the king before departing on crusade, organizing governance in his absence*”. The article “Style of the French Sovereign” (2025) explicitly describes this title change, as shown in Table 1.

Tab. 1 Titles of Philip II Augustus according to the national narrative

Period	Title	Monarch
1180–1190	By the Grace of God, King of the Franks, Count of Artois	Philip II
1190–1223	By the Grace of God, King of France	Philip II

Source: (“Style of the French Sovereign”, 2025)

However, original documents never confirm this persistent legend of *rex Franciae* appearing under Philip II. The work of Berger & Delaborde (1916) or Charles Petit-Dutaillis (1938) easily verified it. While all documents consistently mention the title *Francorum rex*, commentators continue to refer only to *King of France*.

Although many authors agree in recognizing Philip II as the first *rex Franciae*, Colette Beaune attributes the first use of the title *King of France* to Saint-Louis (Louis IX): “*It was in 1254 that Rex Francorum gave way to Rex Franciae*” (Beaune, 1985, p. 419). Beyond the Latin title, it may even be possible to identify Louis IX as the first original *roy de France*. A remark by Louis Carolus-Barré explains the increasing appearance of this term from the 13th century onward. At the time of Louis IX, a few administrative acts and diplomatic treaties addressed to the Plantagenets were written in the vernacular. The term *roy de France* appears only as a translation of *Francorum rex*:

“Étienne Pasquier had already observed this in his *Recherches de la France*, writing: ‘The ordinance of King Saint Louis, from the year 1254 was made in Latin (as was the common usage in France at the time and before) and later translated by various pens, each adapting its version to the common language of its time’” (Carolus-Barré, 1976, p. 149).

In his article Julien Havet (1885, p. 149) expressed deep skepticism toward erroneous copies:

“I believe these words (rex Francorum vir inluster, instead of viris inlustribus), when found in a Merovingian text, were introduced by a copying error and should be corrected.”

If sovereign titles are subject to stylistic variations introduced by commentators and copyists, and if original documents are transcribed according to the fashions of the time, then it must be admitted that a copy is only evidence of itself. In 1884 Élie Berger (1884, p. 305) summarized this fundamental principle, noting (regarding the Acts of Louis VII):

“these letters, which we no longer possess in their original form, prove nothing against the authentic acts.”

2 Methodology

To avoid the pitfalls of this *principle of uncertainty*, which assumes systematic error in copies and translations, deciphering the legend inscribed on royal seals—under the protective scrutiny of the Keeper of the Seals—provides reliable information capable of revealing the exact form of the sovereign’s title. The document, authenticated by the seal, can thus specify the date of the first appearance of the *King of France* using vernacular French.

This study focuses exclusively on the legends inscribed on royal seals to develop the *Typological table of sovereign titles* in Table 2. Counter-seals may provide additional detail, but when multiple seals exist for a single sovereign, only the earliest is considered.

For a given sovereign, titles may vary depending on the type of document. Élie Berger (1884, p. 305), for instance, notes that

“Louis VII is referred to as Francorum rex on his Great Seal, while other documents and copies designate him as rex Francorum or dux Aquitanorum.”

To avoid this difficulty, from the Capetian period onward, the analysis is restricted to the so-called *Great Seals* or *Seals of Majesty*, which depict the monarch seated frontally, holding royal attributes such as the sceptre, orb, or staff of justice.

The description of seal legends does not account for orthographic variations. Abbreviations are systematically reconstructed in uppercase within the commentary, where the distinction between [U] and [V] is preserved, although modern spelling conventions are used in Table 2. No attention is paid to font style. In accordance with the methodological principle formulated by Natalis de Wailly (1843, p. 447), “*only the semantic level is retained*”.

Crosses or the *chrismon* (Chi-Rho symbol) in Table 2 are indicated by [+] or XPE.

Titles in Table 2 are classified chronologically. When no date is associated with the appearance of a seal, the beginning of the sovereign’s reign is used instead. If the dates differ between inventories, this issue is addressed later in the commentary.

Kings only reputed of *Lorraine* (*Zventeboltus*), as well as those for whom no seal is extant, whose original seal has been lost, or whose existence is not confirmed by all three primary sources simultaneously, are excluded from Table 2.

3 Results

Compiling the inscriptions on royal seals into a chronological table in Table 2 provides a rapid overview of variations and changes in titles, facilitating the association of each title with a specific date and the name of the reigning sovereign. This will facilitate the swift identification

of the first sovereign to bear the title of *King of France*, which is highlighted in bold in Table 2.

Tab. 2 *Typological table of sovereign titles*

Reconstructed seals legend	Name of the reigning sovereign	Date of appearance or start of the reign
Theudericus Rex Francorum	Theuderic (Thierry III)	680
Anepigraphic	Pepin the Short, Carloman, Charlemagne	752, 769, 779
+ XPE Christe Protege Carolum Regem Francorum	Charlemagne	774
+ XPE Christe Protege Hlvdovicvm Imperatorem	Louis the Pious	816
+ XPE Christe Adjuva Hlothariv.MP. Avg. / + XPE Christe Adjuva Hlotharivm Imperatorem	Lothair I	840 / 843
+ Karolus Gratia Dei Rex	Charles the Bald	843
Hludovicus Misericordia Dei Rex	Louis II the Stammerer	878
+ Karolus Gratia Dei Rex	Charles the Simple	911
Rodulfus Gratia Dei Rex	Rodolphe/Raoul	932
+ Robertus Gratia Dei Francorum Rex	Robert II the Pious	997
(+) / Heinricus Dei Gratia Francorum Rex	Henry I / (+) reappears for Philip III	1031 / 1271
Ludovicus Dei Gratia Francorum Et Navarre Rex	Philip IV the Fair (on counter-seal: et Navarre) / Louis X the Quarrelsome	1288 / 1315
Philippus Dei Gratia Francorum Rex	Philip VI	1328
Karolus Dei Gratia Francorum Rex Octavus	Charles VIII	1495
Franciscus et Maria Dei Gratia Reges Reges Francorum, Scotorum, Angliae et Hyberniae	Françis II and Mary Stuart	1559
Ludovicus XIII Dei Gratia Francorum Rex / Louis XIII Roy de France et de Navarre – Par la Grâce de Dieu	Louis XIII the Just	1610 / 1617
P.L.G.D. Dieu et la Loy constitutionnelle de l'État Roy des Français	Louis XVI	1790

Source: Own with the use of Natalis de Wailly (1843); Douët d'Arcq (1863); SIGILLA (2025)

The results presented in Table 2 are likely to surprise readers accustomed to the “national narrative”; therefore, it is essential to contextualize these findings within their historical background to enhance their comprehensibility.

3.1 The Absentees: Clovis and the Early Merovingians, and the Elusive *rex Franciae*

Carlrichard Brühl (1996, p. 219) notes that no authentic acts survive from the reign of Clovis that could shed light on his rule:

“This unfortunate reality extends to the entire sixth-century Merovingian period, during which neither the Frankish kings nor their Lombard counterparts left behind a single document that is not a forgery.”

According to Nielen and Prévost (2013), the oldest document preserved in the French National Archives dates back to 625 and mentions Clotaire II, but no seal is attached. Consequently, the earliest Merovingians are absent from all the inventories due to a lack of reliable documentation.

Although the title *rex Franciae* would suggest a natural transition from *Francorum rex* to *King of France*, no trace of it appears in the seal collections of French monarchs. According to modern nationalist criteria, Edward III Plantagenet—grandson of Philip IV the Fair, son of Isabella of France and Edward II—still spoke French, yet is now considered “English.” In the feudal context, which excluded the concept of nationhood, rival cousins did not forget their familial ties. Jean-Marie Moeglin (2012, p. 889) explains that in a parliamentary address from January 1338, Edward referred to the Pope’s request for peace with “*our consanguineous relative in France*”.²

Edward III responded to the aggressive policies of his cousin Philip VI, who had confiscated Guyenne in August 1337. On October 7 of that year, Edward officially claimed the French crown. He leveraged a commercial alliance with the County of Flanders to support his dynastic claim to the French throne. According to Kervyn de Lettenhove (1886, p. 480) “*on January 23, 1340, in Ghent, he adopted the title Rex Angliae et Franciae et Dominus Hiberniae et Dux Aquitaniae*”. Artevelle (1786, p. 428) notes that “*this move was advised to remove any scruples the Flemish might have about fighting their suzerain, the King of France—regardless of who held the title*”.

More than a strategic alliance, Edward III’s claim sought to circumvent the obstacle posed by the Salic Law. In her critical apparatus to the translation of Francis Bacon’s *New Atlantis*, Michèle Le Doeuff summarizes the controversy surrounding this law: since the 14th century, the English argued that the law—*in terram salicam mulieres non succedant* (women shall not inherit the Salic land)—applied only to specific regions in Germany, not to France. If the law was geographically limited, “*then the English claim to the French crown was legitimate*” (Le Doeuff, 1997, p. 139). By renouncing the title *King of the Franks*, Edward III freed himself from the traditions binding the Salian Franks. If the Salic Law applied to the *Francorum rex*, it did not extend to the *rex Franciae*.

According to Alison Weir (1996, p. 286), “*Edward’s successors retained the title King of France until 1801*”. Juliet Barker (2010, p. 24) notes that Edward “*adopted the motto Dieu et mon droit, for God and my right, the right being his claim to the French crown*”.

3.2 The First Dynasty of *Rex Francorum*

According to the corpus examined, the first monarch to bear the title *King of the Franks* was Thierry III, son of Clovis II, who reigned over all the Franks from 679 to 691:

THEVDERICVS REX FRANCORVM

Beyond the disagreements over the ordinal number in his name, it is worth noting the difficulty in distinguishing the Frankish *Thierry* from the Gothic *Theodoric*. Although the Latin versions differ slightly (*Theudericus* vs. *Theodericus*), the article “Reconstruction:Proto-Germanic/Þeudōrīks” (2025) explains that both names are believed to derive from a single

² “*Tractatum de Pace cum Consanguineo nostro Franciae habere*” (Rymer, 1739, p. 200).

Proto-Germanic form *Peudōrīks*, meaning *ruler of the people*. The ethnic identity—Frankish or Gothic—is thus determined by later ideological transcriptions.³

Regardless of his ethnicity, King Thierry stands as the first sovereign in the series of *rex Francorum*, a title remarkable for its consistency. As Douët d’Arcq (1863, p. XCIV) observed:

“The legend on the seals of our kings from the first dynasty is constant and uniform. It always consists of the king’s name in the nominative, accompanied by the title King of the Franks.”

3.3 Carolingian Instability: *Rex, Imperator, Augustus*

During the initial phase of the Carolingian dynasty (752, 769, 779), no legends were engraved on royal seals. The title *rex* reappears in a transformed form on Charlemagne’s second seal (774). Charles remains *King of the Franks*, but now under divine protection, with the title functioning grammatically as an accusative:

XPE PROTEGE CAROLUM REGEM FRANCORUM

This grammatical shift reflects the emergence of a divine instance—symbolized by the *chrismon*—that confers sovereignty upon the king.

Although Jean Lafaurie (1978, p. 160) reports the inscription reading “*KAROLUS IMP AVG*”, numismatic evidence confirms Charlemagne’s imperial title, yet the corpus examined does not show him bearing it on seals. The title *Imperator* appears under his successor, Louis the Pious (816–839), whose seal legend differs from Charles’s only in the imperial designation, which remains in the accusative and still bears the reference to divine protection. Unlike Charlemagne, however, Louis no longer reigns over the Franks:

+ XPE PROTEGE HLVDVICVM IMPERATOREM

Lothair I’s seal (840) retains the general structure of the *chrismon* legend. The new emperor no longer receives *divine protection* (*protege*), but *divine assistance* (*adjuva*), which allows him, according to Natalis de Wailly (1843), to augment his title with *Augustus*:

+ XPE ADJUVA HLOTHARIVM IMPERATOREM (AUGUSTUM)

In 843, Charles the Bald introduced the formula *gratia Dei* for the first time, though he retained only the title of king:

KAROLUS, GRATIA DEI, REX

By 877, he replaces *gratia Dei* with *misericordia Dei* and assumes the imperial title:

KAROLUS, MISERICORDIA DEI IMPERATOR AUGUSTUS

Even though the cross preceding the name is not always consistent, or if *mercy* alternates with *divine grace*, Louis II the Stammerer, Charles the Simple, and Rodolphe/Raoul (878, 911, 932) continue the usage inaugurated by Charles the Bald in 843:

(+) KAROLUS GRATIA DEI REX

³ At the head of the chapter, he devotes to the first Thierry, Mézeray (1643, p. 104) translates the title “*THEVDERICUS Francorum rex* [sic]” as “*THEODORIC I Roy de France*”. The name of the second Thierry, whose Latin spelling varies: “*THEODORICUS Francorum rex* [sic]” is rendered only as “*THIERRY II Roy de France*” (Mézeray, 1643, p. 124) and is no longer confused with “*THEODORIC Roy des Goths*” (Mézeray, 1643, p. 142).

3.4 3.4 The Capetian Dynasty

3.4.1 Founders: Robert II and Henry I

Robert II and Henry I occupy a pivotal position as founders of the Capetian dynasty. As Douët d'Arcq (1863, p. XXXIX) notes “*the first Capetian seal preserved in the Archives is that of King Robert*”:

+ ROBERTUS GRATIA DEI FRANCORUM REX

Robert II reintroduces the mention of *Francorum*, which had been absent since Charlemagne. Some sources even refer to a *renovatio regni Francorum* under Charles the Bald. Robert is the first to associate *Gratia Dei* with the modernized form *Francorum rex*, in which the word *rex* is postposed, unlike the Merovingian style *rex Francorum*.

Robert is also credited with being the first monarch to use a Seal of Majesty. As Lecoy de la Marche (1889, p. 170) explains

“the great seal of our kings, known as the seal of majesty, was invented at the accession of Robert in 996. This new observation is supported by comparing wax impressions with the formulas of the attached documents”.

Douët d'Arcq (1863, p. 270) describes the seal as depicting

“a king seen frontally, half-length, with a crown of three fleurons and a long beard. The mantle, fastened on the right shoulder, falls to a point on the chest. He holds a sceptre in his right hand and an orb in his left”.

However, Robert II's seal lacks one element required to meet Douët d'Arcq's definition of a *Seal of Majesty*. Although the king is shown frontally and holds royal attributes, the half-length framing does not allow us to determine whether he is seated or standing. According to Douët d'Arcq (1863, p. XXXIX), it is only with the next generation that the *Seal of Majesty* fully emerges:

“it is his son, Henry I, who provides the first example of a true seal of majesty. It is a round seal approximately 76 millimeters in diameter. The king is seen frontally, seated on a two-tiered architectural throne with a footstool. His crown, with three fleurons, resembles that of his father. He wears a long beard and is dressed in a tunic and mantle, fastened on the right shoulder and falling to a point on the chest. His arms are raised to head level. He holds, in his right hand, a three-lobed fleuron, and in his left, a staff or sceptre.”

In the legend of his title, Henry I retains the *Francorum rex* structure established by his father, but places the genitive of divine grace before it, establishing the canonical order of the legend:

HENRICUS DEI GRATIA FRANCORUM REX

This order would persist, sometimes expanded but never fundamentally altered, until the reign of Charles VIII: “*this final form is used consistently by all his successors until Charles VIII, who is the first to add the ordinal number to the royal legend*” (Douët d'Arcq, 1863, p. XCXV):

KAROLUS DEI GRATIA FRANCORUM REX OCTAVUS

Charles VIII completes the legend at the end of his reign (1495); his earlier seals omit the ordinal. This change was overlooked by Natalis de Wailly (1843), who presents a seal from 1494 and attributes the appearance of the ordinal to Charles's successor, Louis XII (1499):

LUDOVICUS DEI GRATIA FRANCORUM REX DUODECIMUS

3.4.2 Kings of the Franks and of Navarre

Douët d'Arcq's observation must be amended. Before the change introduced by Charles VIII, Philip IV *the Fair* had already modified the canonical legend. In 1286, on his counter-seal, he added the words *et Navarre*, reflecting his possession of the Kingdom of Navarre through his marriage to Joan of Navarre, Countess of Champagne, in 1284 (Douët d'Arcq, 1863, p. XCIV). All sons of Philip IV and Joan of Navarre inherited their mother's title. Thus, the three brothers and last direct Capetians—Louis X, Philip V, and Charles IV—each enriched the royal title with the crown of Navarre:

DEI GRATIA FRANCORUM ET NAVARRE REX

However, the two kingdoms remained distinct and governed by different laws. Since the Salic Law did not apply in Navarre, upon Charles IV's death, his niece Joan II, daughter of Louis X and granddaughter of Joan of Navarre, reclaimed the crown after considerable political turmoil. Following her father's death, Joan II was successively excluded from the throne by her uncles, the regents Philip V and Charles IV. As the Valois line, beginning with Philip VI, had no legitimate claim to the Navarrese throne, they reverted to the canonical title established by Henry I.

3.4.3 Francis II and Mary Stuart

Upon the death of her father, James V, in 1542, Mary Stuart became Queen of Scots. Daughter of Mary of Guise, the young queen was sent at age six to the court of Henry II of France, where she was raised alongside the Dauphin Francis. Their marriage was celebrated in 1558, and Francis assumed the title *King of Scots*. After the tragic death of Henry II in 1559, the young couple jointly held the titles *King and Queen (rex et regina) of the Franks and the Scots*. They also claimed sovereignty over England and Ireland:

REX ET REGINA FRANCORUM, SCOTORUM, ANGLIAE ET HIBERNIAE

Since the divorce between Henry VIII and Catherine of Aragon had not been sanctioned by the Pope, Catholic factions refused to recognize Elizabeth I as a legitimate monarch. Mary Stuart, granddaughter of Margaret Tudor and great-niece of Henry VIII, claimed the English throne, encouraged by the Guise family, who rejected Elizabeth's authority.

Given that English monarchs had claimed the title *rex Franciae* since Edward III, Durot (2007, p. 10) interprets Francis II's assertion as diplomatic reciprocity: "*The Queen of Scots may well bear the arms of England, since Queen Elizabeth has not renounced her ancestors' claim to those of France.*"

3.4.4 The First Bourbons and the Last *Francorum rex*

Brother of Francis II and the last reigning Valois, Henry III of France was assassinated by the monk Jacques Clément in 1589. He had designated Henry III of Navarre as his successor. Henry of Navarre ascended the French throne as Henry IV:

HENRICUS QUARTUS DEI GRATIA FRANCORUM REX

Although the emblem of Navarre appeared alongside the fleur-de-lis on the royal arms of France, the canonical title *King of the Franks* remained unchanged. Henry IV thus stood as the legitimate heir of Henry I, despite orthographic variations in the Latin rendering of his name (*HEINRICUS* vs. *HENRICUS*).

Journal Le Mercure françois (1611, p. 417) reports that upon Henry IV's assassination by Ravailiac on May 14, 1610, the Keeper of the Seals, Sillery, consoled the grieving Queen Marie de' Medici with the words: "*Your Majesty must forgive me—kings do not die in France*". From

that moment, although Henry had passed away, the title was immediately passed on to his heir. Douët d'Arcq (1863, p. 281) confirms the existence of a seal dated 1610:

“First Great Seal (1610): Seal of majesty beneath a canopy held open by two angels

LUDOVICUS XIII DEI GRATIA FRANCORUM REX

Attached to a parchment charter uniting the abbey of Le Val with the monastery of the Feuillants in Paris, 1616. The Imperial Archives possess another example of this seal, bearing the date 1610.”

3.4.5 King of France and Navarre

Douët d'Arcq (1863, p. XCXV) observes that “*Louis XIII was the first to inscribe his legend in French, in 1617*”:

LOUIS XIII PAR LA GRÂCE DE DIEU ROI DE FRANCE ET DE NAVARRE

Natalis de Wailly (1843, p. 485)⁴ does not contradict this, but suggests the date 1618, noting that

“only a few letters of the legend survive, proving it was in French and that Louis XIII used the title King of France and Navarre. On the counter-seal, the arms of France are crowned and supported by two standing angels.”

4 Discussion

4.1 Title Changes in Historical Context

To explain the emergence of the title *roi de France*, historical examples suggest that shifts in titulature are primarily driven by power dynamics between political actors and reflect changes in the regime. For instance, the Merovingian dynasty ended when Childeric III, the last *rex Francorum*, was confined to the Abbey of Saint-Bertin in 751 and symbolically shorn of his hair to signify his removal from power.

Jean Dhondt, distinguishing between symbolic *power* and effective *force*, argues that legal and legislative principles are fragile bulwarks against the reality of political strength. He explains that royal elections by the kingdom's magnates allowed powerful princes like Pepin and Hugh Capet to convert their *force* into *power*:

“Whether by heredity or election, these were mere formulas at the time. What mattered was the force that enabled one to impose power. The elimination of the Merovingians in favor of Pepin is proof of this. The succession of Carloman, Charlemagne's brother, is another.” (Dhondt, 1939, p. 918)

Although the Carolingian dynasty is often said to have ended naturally with the death of the childless Louis V in 987, Dhondt (1939, p. 930) emphasizes that Robert II's accession was not a simple election but a dynastic overthrow: “*This was no mere election, but a revolt against the reigning king, aimed at dethroning him.*”. Thus, even if Louis V's death was accidental, the rise of the Capetian *Francorum rex* marked a regime change.

This same logic explains why the title *King of France* was replaced by *King of the French* on November 9, 1789, by decree of the Constituent Assembly, as explained by Duvergier (1834, p. 57): “*The expression King of France shall be changed to King of the French, and nothing shall be added to this title.*”. The principle was reaffirmed during the founding of the Republic,

⁴ (Darricau, 2022a) website gives the date 1613, but (Darricau, 2022b) website shows that it bases its estimate on the study of an “*anepigraphic*” seal.

which symbolically destroyed the title *King of France*. Guillaume (2006) explains that after the abolition of the monarchy and the establishment of the Republic on September 26, 1792, the end of the *Ancien Régime* was symbolized by the breaking of the State Seals and their return to the Mint by decree of October 6 and 8, 1792. The fall of Napoleon and the Restoration restored the title *King of France and of Navarre*, although it was stripped of its divine connotations. The July Revolution of 1830 reinstated the title *King of the French* in the person of Louis-Philippe, Duke of Orléans.

The date April 24, 1617, thus marks a sudden rupture, inaugurating a new political era in which the young king could fully assert his sovereign identity.

4.2 April 24, 1617, as a Moment of National Liberation

To assert his authority, Louis XIII orchestrated the *Coup de Majesté* on April 24, 1617. He ordered the assassination of his first minister, Concini (Conchine). The king also banished his mother, the regent, from court and exiled her to Blois. In his biography, Jean-Christian Petitfils describes the widespread jubilation that followed Concini's execution and Louis XIII's rise to power:

"Cries of 'Long live the king!' erupted from all sides." (Petitfils, 2008, p. 231)

"Joyful, confused, but growing clamors came from the Henri II staircase, up which a noisy horde of guards and courtiers rushed. Surrounded, jostled, and cheered, Louis opened the window. In the courtyard, packed with people, a wave of acclamations rose to him, illuminating his face and freeing his heart... He was finally liberated from Concini's tyranny! 'Thank you, thank you all. At this moment, I am king!'" (Petitfils, 2008, p. 232)

"Then, standing on a billiard table, he received the crowd's congratulations. 'Now I am king... Serve me well, and I shall be a good king to you!'" (Petitfils, 2008, p. 234)

After receiving widespread approval, Louis XIII went to the Parliament of Paris. As André Tosel (1988, p. 21) put it, even when led by the king himself, *"revolution is always illegal"*; therefore, Louis XIII had to legitimize his coup through the kingdom's legal institutions retroactively. He addressed the Attorney Generals Servin and Lebret, awaiting the arrival of other members of Parliament:

"I am king now, I am your king; I have been, but I am and shall be⁵, God willing, more than ever. Tell my Parliament that this villain sought to harm my person and usurp my State." (Petitfils, 2008, p. 234)

The rebels—Nevers, Mayenne, Vendôme, and others who had risen in January—rallied to the king. Petitfils (2008, p. 237) writes:

*"All of France welcomed the news of the king's seizure of power with joyful and unanimous celebration. Louis XIII was praised as 'the greatest king on earth,' the glorious 'liberator of the French republic'."*⁶

Since the appearance of the *chrismon* in royal legends, Frankish and French sovereigns had consistently placed themselves under divine protection. This divine justification was the first basis for royal legitimacy. Thanks to the work of Chartier and Nagle (1973, p. 1489) it is known

⁵ The king *has* maintained a relationship of opposition (*but*) the king *he is and shall be*.

⁶ François Eudes Mézeray (1643, Dédicace) sees in Louis XIII the "very powerful liberator of the oppressed who took up arms to free Europe".

that the principle of the *Vox Dei*—*the voice of God* calling the king to reign—was universally accepted, as shown in the 1614 *cahiers de doléances*:

“As he is recognized as sovereign in his State, holding his crown from God alone, no earthly power, spiritual or temporal, has any right over his kingdom, nor may it relieve his subjects of the fidelity and obedience they owe him, for any reason or pretext whatsoever.”

From this point forward, in addition to traditional principles—divine right, dynastic succession, and primogeniture—and the support of the Parliament of Paris acting as a constitutional court, and the backing of the rebellious nobility, the new *King of France* drew his legitimacy above all from popular acclamation. The *Vox Populi* of an entire nation recognized in its king the hero of liberation.

Under the regency of Marie de’ Medici, diplomacy had fostered a sense of foreign domination—if not of the entire country, at least of its government. According to Michel Carmona (1985, p. 10) “*the regent had admitted the papal nuncio and the Spanish ambassador to the royal council*”. Entrusting governance to Concini, the Florentine, Pierre Matthieu (1618, p. 10) depicted France as a state “*abandoned to the tyranny of the foreigner*”. Thus, Concini’s murder was interpreted by contemporary authors as a symbolic act of national liberation. To oppose the Florentine was to resist foreign domination. Pierre Matthieu (1618, p. 3) expressed this sentiment clearly, presenting himself as a patriot “*ready to suffer all things courageously for the defense of truth and the liberty of France*”.

4.3 Absolutism as the Political Project of the New King of France

Although the journal *Le Mercure françois*, Pierre Matthieu, and François Mézeray naturally paint a laudatory portrait of the young king—likely exaggerating the spontaneity of widespread acclaim—Louis XIII nonetheless earned his title of *the Just*. Conceived as a response to the grievances expressed in the 1614 *cahiers de doléances*, the political project initiated by the 1617 coup, later known as absolutism, represented a radical transformation of the state. It was the first attempt to abolish the feudal system, which was widely perceived as archaic and unjust due to its functional disparities and local tyrannies.

To realize this project, the king first sought to deprive the feudal lords of their power by establishing a public monopoly on the use of force. Charles Tilly (2000, p. 103) precised that

“Louis XIII systematically destroyed the castles of rebellious great lords, both Protestant and Catholic, against whom his troops fought incessantly. He began condemning duels, the possession of weapons, and the maintenance of private armies.”

Secondly, the king weakened the authority of the nobility by becoming the direct suzerain of all subjects in the realm. All were rendered absolutely equal in their submission to royal power. This new relationship was termed the universal direct lordship of the king. Lauriane Kadlec (2012) explains in footnote 26 that

“article 383 became famous as the first legislative document in France to articulate the theory of universal royal direct lordship clearly. [...] In allodial regions, a distinction was introduced: against a subordinate lord, allodial status was presumed; but against the king, it now had to be proven by title, as any land without a lord was presumed to fall under royal authority. The effect of Article 383 of the Code Michau was thus to extend to all allodial regions the rule: ‘no freehold without title, when it concerns the king’.”

Although the *Code Michau* of 1629 met with widespread resistance, it constituted the first legislative expression of absolutism and the first attempt to dismantle feudalism. It established a direct link between the king and the entirety of his subjects, now conceived as a nation.

By executing his *Coup de Majesté* and liberating the country from what was perceived as foreign influence, Louis XIII set in motion a process that meets the criteria for the emergence of national consciousness described by Roger Martelli (2006, p. 13): “*the phase of proto-nations generally centers around a centralized state*”. Rather than a gradual emergence, as holistic historical models propose—supposing a *rex Franciae* as an intermediate step between *rex Francorum* and *roi de France*—the symbolic date of the *Coup de Majesté* can be understood, following Dubost (2017, p. 420), not merely as “*a palace revolution*” but as the birth of a nation, rallying a people around the political project of the first King of France.

4.4 Limitation of the Study

The three primary sources agree that Louis XIII abandoned the title of *Francorum rex*. Richelieu (1823, p. 420) refers to April 24, 1617, as a “*great change*”, while authors like Pierre Matthieu (1618) and the journal *Le Mercure françois* (1617, pp. 1–16) provide extensive coverage of the “*Trial of Conchine*”. Contemporary historians, such as Fabrice Hoarau (2017, p. 439), emphasize the significance of April 24, 1617, considering it the “*birth certificate of Louis XIII*” and the beginning of an absolutist policy. However, this date remains hypothetical and symbolic, as no textual source studied for this article describes the appearance of the new Majesty seal bearing the inscription *King of France and Navarre* in vernacular French.

Conclusion

Aiming to determine the first king of France to use a vernacular French title, the study analyzes the legends inscribed on royal seals, excluding translations and copies. The titles are arranged chronologically in Table 2, which shows a consistent use of *rex Francorum* among the Merovingians but a more erratic pattern under the Carolingians. The Capetians introduced *Francorum rex* with Robert II, and Henry I established the title’s traditional fixed form *Dei Gratia Francorum rex*.

The change in royal titlature corresponds to shifts in political regimes rather than linear linguistic evolution; accordingly, the study rejects a teleological narrative and emphasizes diachronic variations in titlature as reflections of political transformation and changing royal self-identification. Searching for the first example in the “*roi de France*” category further reveals limits in the historiographical record: as the academic SIGILLA database manifestly demonstrates, a “*knowledge depreciation*” defined by Yan & Huang (2025, p. 166) as “*the knowledge that is rendered obsolete or lost due to aging*”. Knudsen & Lien (2023, p. 3) explain that “*the most fundamental form of the knowledge depreciation process is forgetting, which occurs at both the individual and organizational levels*”. Knudsen & Lien (2023, p. 3) assume that “*individuals and organizations forget due to an inability to retrieve existing knowledge*”. It helps explain why this question has been neglected in recent scholarship.

Until more detailed research more precisely reconstructs the event, it remains plausible to consider 24 April 1617 as the symbolic date marking the rise of the *roi de France* as a national figure embodied by Louis XIII, initiating a project of state centralization and national identity that continues to resonate in contemporary France.

References

Artevelle. (1786). *Encyclopédie méthodique. Histoire, Tome premier*.
<https://books.google.cz/books?id=zokPAAAAQAAJ>

- Baldwin, J. W. (2010). *Paris, 1200*. Stanford University Press. ISBN 978-0-8047-6271-7.
- Barker, J. (2010). *Agincourt: The King, the Campaign, the Battle*. Abacus. ISBN 978-0-7481-2219-6. <https://books.google.cz/books?id=QDVTKcmqHjcC>
- Beaune, C. (1985). *Naissance de la nation France*. Gallimard. ISBN 978-2070703890.
- Berger, É. (1884). La formule “rex Francorum et dux Aquitanorum” dans les actes de Louis VII. *Bibliothèque de l'École des chartes*, 45, 305–313. <https://doi.org/10.3406/bec.1884.447246>
- Berger, É., & Delaborde, H.-F. (1916). *Recueil des actes de Philippe-Auguste, roi de France, Tome I, Années de règne I à XV (1er novembre 1179-31 octobre 1194)*. Paris: Imprimerie nationale. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k114540f/f1.item>
- Brühl, C. (1996). Clovis chez les faussaires. *Bibliothèque de l'École des chartes*, 154(1), 219–240. <http://www.jstor.org/stable/43013434>
- Carmona, M. (1985). *La France de Richelieu*. Paris: Editions Complexe. ISBN 2-87027-170-5.
- Carolus-Barré, L. (1976). L'apparition de la langue française dans les actes de l'administration royale. *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 120(1), 148–155. <https://doi.org/10.3406/crai.1976.13222>
- Chartier, R., & Nagle, J. (1973). Les Cahiers de doléances de 1614. Un échantillon : châtellenies et paroisses du bailliage de Troyes. *Annales Histoire, Sciences Sociales*, 28(6), 1484–1494. <https://doi.org/10.3406/ahess.1973.293437>
- Darricau, M. (2022a). *ACTE Louis XIII de France - Am Dijon - Trésor G liasse 15 c. 19 (II)*. <https://sigilla.irht.cnrs.fr/A.php/103551>
- Darricau, M. (2022b). *EMPREINTE Louis XIII de France - Am Dijon - Trésor G liasse 15 c. 19 (II)*. <https://sigilla.irht.cnrs.fr/app.php/194231>
- Dhondt, J. (1939). Élection et hérédité sous les Carolingiens et les premiers Capétiens. *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, 18(4), 913–953. <https://doi.org/10.3406/rbph.1939.1318>
- Douët d'Arcq, L. C. (1863). *Collection de sceaux, Première partie, Tome I*. Paris: Henri Plon. https://openlibrary.org/works/OL24936902W/Collection_de_sceaux
- Dubost, J.-F. (2017). Rendre compte d'un assassinat politique: la mort du maréchal d'Ancre ou l'inversion dans l'ordre des raisons. *Dix-septième siècle*, 2017/3 n° 276, 399–428. <https://doi.org/10.3917/dss.173.0399>
- Durot, É. (2007). Le crépuscule de l'Auld Alliance : la légitimité du pouvoir en question entre Écosse, France et Angleterre (1558-1561). *Histoire, économie & société*, 2007/1 26e année, 3–46. <https://doi.org/10.3917/hes.071.0003>
- Duvergier, J. B. (1834). *Collection complète des lois, décrets, ordonnances, réglemens, avis du Conseil-d'État, Tome premier* (2nd ed.). Paris: Chez A. Guyot et scribe, libraires-éditeurs. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k65102508/f83.item.texteImage>
- Guillaume, M. (2006). *Le Sceau de France, titre nobiliaire et changement de nom*. <https://academiesciencesmoralesetpolitiques.fr/2006/07/03/le-sceau-de-france-titre-nobiliaire-et-changement-de-nom/>
- Havet, J. (1885). Questions mérovingiennes. I. La formule : N. rex Francorum v. inl. *Bibliothèque de l'École des chartes*. 46, 138–149. <https://doi.org/10.3406/bec.1885.447336>

- Hoarau, F. (2017). Le 24 avril, acte de naissance de Louis XIII? *Dix-septième siècle*, 2017/3 n° 276, 429–440. <https://doi.org/10.3917/dss.173.0429>
- Kadlec, L. (2012). Le « Code Michau » : la réformation selon le garde des Sceaux Michel de Marillac. *Les Dossiers du Grihl*, 2022(6). <https://doi.org/10.4000/dossiersgrihl.5317>
- Knudsen, E. S., & Lien, L. B. (2023). The half-life of knowledge and strategic human capital. *Human Resource Management Review*, 33(4), Article 100989. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2023.100989>
- Lafaurie, J. (1978). Les monnaies impériales de Charlemagne. *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 122(1), 154–176. <https://doi.org/10.3406/crai.1978.13455>
- Le Doeuff, M. (Editor, Translator). (1997). *Bacon: La Nouvelle Atlantide*. Flammarion. ISBN 978-2080707703.
- Le Mercure françois. (1611). 1610. Paroles du Chancelier à la Royné. *Le Mercure françois, Tome 1*, p. 417. <http://mercurefrancois.ehess.fr/picture.php?/1821/category/31>
- Le Mercure françois. (1617). Chapitre du procès fait à la mémoire de Conchino Conchine, n'agueres Mareschal de France, et à Léonora Galigai sa vefve. *Le Mercure françois, Tome 4*, pp. 1–16. <http://mercurefrancois.ehess.fr/index.php?/category/49>
- Lecoy de la Marche, A. (1889). L'invention du sceau de majesté en 996. *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 33(3), p. 170. <https://doi.org/10.3406/crai.1889.69632>
- Lettenhove (de), J. C. M. B. K. (1866). Artvelde, Jacques D'. *Biographie nationale de Belgique, Tome 1*, pp. 479–480. https://fr.wikisource.org/w/index.php?title=Biographie_nationale_de_Belgique/Tome_1/ARTEVELDE,_Jacques_D%E2%80%99&oldid=3465496
- Liste des monarques de France. (2025, October 5). In *Wikipedia*. https://fr.wikipedia.org/wiki/Liste_des_monarques_de_France
- Martelli, R. (2006). Émergence du phénomène national. *Raison présente*, 159, 13–18. <https://doi.org/10.3406/raipr.2006.3973>
- Matthieu, P. (1618). *La conjuration de Conchine*. Paris: Pierre Rocolet. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bd6t5751046j>
- Maury, A. (1874). Une nouvelle science auxiliaire de l'histoire: La sigillographie ou science des sceaux. *Revue des Deux Mondes (1829-1971)*, 5(4), 889–928. <http://www.jstor.org/stable/44751273>
- Mézeray (de), F.-E. (1643). *Histoire de France depuis Faramond jusqu'à maintenant, Tome premier*. Paris: Mathieu Guillemot. <https://books.google.fr/books?id=8p4-AAAaAAJ&hl=fr&pg=PP9#v=onepage&q&f=false>
- Moeglin, J.-M. (2012). Récrire l'histoire de la Guerre de Cent Ans. Une relecture historique et historiographique du traité de Troyes (21 mai 1420). *Revue historique*, 2012/4 n° 664, 887–919. <https://doi.org/10.3917/rhis.124.0887>
- Nielen, M-A, & Prévost, A. (2013). La découverte de poils ou cheveux humains dans les sceaux Valeurs symboliques des matériaux constitutifs des premiers sceaux royaux. In *Proceedings from conference "Apposer sa marque : Le sceau et son usage autour de l'espace anglo-normand"* (pp. 233–244). <https://hal.science/hal-01945219/>

- Petitfils, J.-C. (2008). *Louis XIII*. Perrin. ISBN 978-2-262-02385-0.
- Petit-Dutaillis, C. (1938). Études sur le « Registrum Veterius » et la date de quelques actes de Philippe-Auguste. *Bibliothèque de l'École des chartes*, 99, 42–66. <https://doi.org/10.3406/bec.1938.452453>
- Reconstruction:Proto-Germanic/Peudōriks. (2025, July 17). In *Wiktionary*. <https://en.wiktionary.org/wiki/Reconstruction:Proto-Germanic/Peudōriks>
- Richelieu (de), A. J. du P. (1823). *Mémoires du cardinal de Richelieu, Livre VIII., Tome I*. https://fr.wikisource.org/wiki/M%C3%A9moires_du_cardinal_de_Richelieu/Livre_08
- Roi des Français. (2025, July 18). In *Wikipedia*. https://fr.wikipedia.org/wiki/Roi_des_Fran%C3%A7ais
- Royaumes Francs. (2025, September 7). In *Wikipedia*. https://fr.wikipedia.org/wiki/Royaumes_francs
- Rymer, T. (1739). *Foedera, conventiones, litterae et cujuscumque generis acta publica inter reges Angliae et alios quosvis imperatores, reges, pontifices, principes vel communitates, Tome 2* (3rd ed.), p. 200. Hague: Joannem Neaulme. <https://archive.org/details/fderaconvention02ryme/page/n647/mode/2up>
- Sarkozy, N. [@NicolasSarkozy]. (2021, May 13). « *Our national narrative may be fictionalized, exaggerated, or fantasized, but it is our national narrative.* » @LePoint [Tweet]. X. <https://x.com/NicolasSarkozy/status/1390335709890875397/>
- SIGILLA. (2025). *Base numérique des sceaux conservés en France*. <https://sigilla.irht.cnrs.fr/>
- Smith, M. (2015). Le testament de Philippe Auguste (septembre 1222), de la paléographie à l'histoire. *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 159(1), 19–52. <https://doi.org/10.3406/crai.2015.95479>
- Style of the French Sovereign. (2025, October 4). In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Style_of_the_French_sovereign
- Tilly, C. (2000). La guerre et la construction de l'Etat en tant que crime organisé. *Politix. Revue des sciences sociales du politique*, 13(49), 97–117. <https://doi.org/10.3406/polix.2000.1075>
- Tosel, A. (1988). *Kant révolutionnaire: droit et politique*. Paris: Presses universitaires de France. ISBN 2-13-043229-8.
- Yan, Z., & Huang, Y. (2025). The Impact of Regional Industry-Education Integration Knowledge Flow System: A System Dynamics Approach. *Frontiers in Economics and Management*, 6(8), 153–187. [https://doi.org/10.6981/FEM.202508_6\(8\).0015](https://doi.org/10.6981/FEM.202508_6(8).0015)
- Wailly (de), N. (1843). Sur une collection de sceaux des rois et des reines de France. *Bibliothèque de l'École des chartes*, 4, 476–485. <https://doi.org/10.3406/bec.1843.451718>
- Weir, A. (1996). *Britain's Royal Families: The Complete Genealogy* (Revised ed.). Kent: Pimlico. ISBN 0-7126-7448-9.

SÉMANTICKÝ A POLITICKÝ VÝVOJ KRÁLOVSKÉHO TITULU VE FRANCII (680–1790)

Tento článek zkoumá sémantický a politický vývoj královských titulů ve Francii od merovejské doby až po francouzskou revoluci. Na základě analýzy originálních královských pečetí a bez interpretativních zkreslení vyplývajících z pozdějších kopií a překladů studie identifikuje prvního panovníka, který přijal titul „roi de France” v lidové francouzštině. Tvrdí, že změny titulů odrážejí spíše posuny v politických režimech než jazykové trendy. Článek navrhuje datum 24. dubna 1617, den Coup de Majesté Ludvíka XIII., jako symbolické zrození moderního francouzského státu.

SEMANTISCHE UND POLITISCHE ENTWICKLUNG DES KÖNIGLICHEN TITELS IN FRANKREICH (680–1790)

Dieser Artikel untersucht die semantische und politische Entwicklung der Königstitel in Frankreich von der Merowingerzeit bis zur Französischen Revolution. Auf der Grundlage einer Analyse der originalen Königssiegel und ohne interpretative Verzerrungen durch spätere Kopien und Übersetzungen identifiziert die Studie den ersten Herrscher, der den Titel „roi de France” im französischen Volksmund annahm. Sie behauptet, dass die Änderungen der Titel eher Verschiebungen in den politischen Regimes als sprachliche Trends widerspiegeln. Der Artikel schlägt den 24. April 1617, den Tag des Coup de Majesté Ludwigs XIII., als symbolische Geburtsstunde des modernen französischen Staates vor.

SEMANTYCZNY I POLITYCZNY ROZWÓJ TYTUŁU KRÓLEWSKIEGO WE FRANCJI (680–1790)

Niniejszy artykuł analizuje semantyczny i polityczny rozwój tytułów królewskich we Francji od czasów merowińskich do rewolucji francuskiej. Na podstawie analizy oryginalnych pieczęci królewskich i bez interpretacyjnych zniekształceń wynikających z późniejszych kopií i tłumaczeń, badanie identyfikuje pierwszego władcę, który przyjął tytuł „roi de France” w potocznym języku francuskim. Wskazuje, że zmiany tytułów odzwierciedlają raczej zmiany w systemach politycznych niż trendy językowe. Artykuł proponuje datę 24 kwietnia 1617 roku, dzień Coup de Majesté Ludwika XIII, jako symboliczne narodziny nowoczesnego państwa francuskiego.

PROMĚNY FUNKCE ČESKY TIŠTĚNÝCH PERIODIK V USA **Alena Jaklová**

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
Filozofická fakulta, Ústav česko-německých areálových studií a germanistiky,
Branišovská 31a, 370 05 České Budějovice, Česká republika

e-mail: jaklova@ff.jcu.cz

Abstrakt

Cílem příspěvku je postihnout funkci periodickém tisku (nejčastěji novin) českých imigrantů ve Spojených státech amerických a její proměny. Česká imigrantská periodika a jejich funkce jsou charakterizovány od samého počátku jejich existence, tj. od šedesátých let 19. století, až do začátku 21. století, kdy český tisk v USA zaniká, tzn. po dobu cca sto padesát let. Aplikovanou metodou je především široce pojatá formální a obsahová analýza textu. Tato rozsáhlá analýza dokládá, že funkce česky tištěných periodik, jež vydávali krajané ve Spojených státech amerických, se proměňovala v těsné závislosti na jejich asimilaci. Jiná jsou ale periodika exilová. Ta vydávali čeští exulanti v letech 1948-1989 a jejich funkce byla ještě i v té době z důvodů politických a kulturních etnický identifikační.

Keywords

Czechs after arriving in the USA; Czech-American periodicals; Function of Czech immigrant press in the USA.

Úvod

Periodický tisk začali Češi ve Spojených státech amerických vydávat na samém počátku šedesátých let 19. století. Bylo to zhruba po deseti letech od doby, kdy se v USA začali usazovat první čeští přistěhovalci (Oyolola & Batalova, 2024; Jaklová, 2022a; Jaklová, 2022b). Vydávali hlavně noviny, méně často časopisy, dále kalendáře, zpravodajské bulletiny, zpravodaje a věstníky. Vystěhovalectví do Spojených států amerických probíhalo zejména v době masové emigrace, v Čechách a na Moravě to bylo především v letech 1848-1914.

Češi však odcházeli do USA v několika vlnách v období dlouhém zhruba sto padesát let. Celkový počet Čechů, kteří za tu dobu do USA emigrovali, představuje 450 000 až 500 000 osob. Dnes žije podle sčítání lidu ve Spojených státech amerických asi 1,5 milionu občanů, kteří se hlásí k českému původu (Jaklová, 2014b).

Češi se po příchodu do Ameriky nacházeli ve složité životní situaci. Spojené státy americké byly v té době multietnickým a vícejazyčným společenstvím, které bylo vůči přistěhovalcům vyhraněně anglokonformní. Anglokonformita vyžadovala od imigrantů úplné vzdání se původní kultury ve prospěch modelu chování a hodnotových postojů anglosaského jádra (Šatava, 1989; Jaklová, 2022b). Češi však byli formováni kulturou starého světa, neuměli anglicky a angličtině ani nerozuměli (Jaklová, 2014c).

Češi se i v Americe cítili být Čechy a pod vlivem atmosféry národního obrození, z které přicházeli, své češství vědomě pěstovali. A právě bohatá produkce česky tištěných periodik byla vrcholným projevem jejich etnicity.

Stanovit zcela přesný počet čechoamerických novin a časopisů není možné, protože české tiskoviny existovaly mnohdy tak krátce, že je obtížné, ne-li nemožné jejich existenci vůbec zaznamenat. Celkově lze však doložit, že od počátku existence českého tisku v USA, tzn. od šedesátých let 19. století po současnost, vydali čeští imigranti v USA prokazatelně 712 periodických titulů tištěných česky a 116 periodik tištěných anglicky (Jaklová, 2010a; Jaklová, 2022b).

Prvním periodikem vydávaným Čechy v USA byl týdeník *Slowan Amerikánský*, který začal vycházet v roce 1860 ve státě Wisconsin, a dále týdeník *Národní noviny*, vydávaný v tomtéž roce v St. Louisu. V létě roku 1861 se oba tyto týdeníky spojily a vzniklo nové periodikum, rovněž týdeník, pod jménem *Slávie*.¹ Tento list se podle Josepha Chady (Chada, 1981) stal vzorem pro českou imigrantskou žurnalistiku.

Řeč a jazyk zrcadlí nitro člověka, v případě českých imigrantů ve Spojených státech amerických i jejich postupnou asimilaci, a proto se téma češtiny a její měnící se podoby stalo základním úkolem výzkumu autorky tohoto článku. Čím hlouběji však autorka do tématu pronikala, s čím větším počtem periodik se seznamovala, tím více si uvědomovala potřebu komplexního posouzení života českých imigrantů v USA. Postupně se totiž začala měnit identita přistěhovalců, jejich ideová a později i politická orientace, ekonomické zázemí, sociální příslušnost i kulturní zájmy. A v souvislosti s tím vším se měnila i funkce jejich tiskovin.

Důležitou motivací ke splnění výzkumného **zadání** řešeného v tomto článku, kterým je **zkoumání proměn funkce česky tištěných periodik v USA**, však byla i skutečnost, že žádná podobná komplexní práce o čechoamerických periodikách dosud nevyšla.

Je samozřejmé, že v závislosti na vyvíjejícím se tématu výzkumu bylo nutno aplikovat další a další výzkumné metody popsané v kapitole 1. Jen tak bylo možno základní úkol výzkumu splnit. V kapitolách následujících kapitolu 1 se autorka zamýšlí nad funkcí česky tištěného tisku v USA v různých obdobích historie až do současnosti.

1 Aplikovaná metodologie a materiálový korpus

Předpokladem pro napsání toho příspěvku bylo dlouhodobé studium českého imigrantského tisku ve Spojených státech amerických. Přestože se autorka zabývá tímto studiem již déle než patnáct let, nebyla tvorba vlastního materiálového korpusu nikterak snadná. Jak bylo uvedeno výše, bylo v USA vydáno přes sedm set periodických titulů tištěných česky a více než sto titulů čechoamerických periodik tištěných anglicky. Ne všechny tyto tiskoviny měla autorka možnost prostudovat osobně. Řada z nich se nedochovala a nelze je nalézt ani v českých, ani v amerických knihovnách či archivech. Přesto však velké množství těchto tiskovin stále existuje.

V České republice jsou archivovány hlavně v knihovně Vojtěcha Náprstka v Praze, jež je součástí Náprstkova muzea. Harvardská encyklopedie (Freeze, 1980, s. 262) hodnotí tuto knihovnu jako místo, „kde je dnes uložen nejrozsáhlejší – a z větší části dosud nevyužitý – archiv čechoamerických publikací, dopisů a jiných dokumentů“. Zde je tedy možno formou prezenčního studia poznat stará i novější čechoamerická periodika v jejich originální podobě.

¹ Nejvýznamnější česká periodika vycházející na začátku existence české žurnalistické produkce v USA, tzn. v 60. a 70. letech 19. století, jsou: *Slowan Amerikánský*, *Národní noviny*, *Slávie*, *Pozor*, *Pokrok*, *Slowan Amerikánský (II)*, *Pokrok Západu*, *Svornost*, *Dennice novověku* a *Národní noviny II* (Čapek, 1911; Jaklová, 2022a; Jaklová, 2022b).

Podobně je tomu i v Národní knihovně v Praze, v oddělení časopisů Knihovny Národního muzea v Praze, jednotlivá čísla a ročníky pocházející z 19. století, hlavně ale periodika z 20. století obsahují i fondy knihovny samizdatové a exilové literatury Libri prohibiti v Praze (Jaklová, 2022a).

Velmi často je ale nutno pracovat s digitalizovanou podobou periodik. V té jsou tyto dnes již historické české tiskoviny dostupné přes webové stránky amerických univerzitních knihoven, například Encyclopedia of Milwaukee (2016), a také přes webovou stránku knihovny Kongresu Spojených států amerických (Library of Congress, 2025).

Při studiu jednotlivých periodik českých imigrantů v USA byla aplikována celá řada metod. V popředí odborného autorčina zájmu byla **metoda lingvistická s přístupem stratifikačním** (rekonstrukce systému jazykových prostředků chápaného ve smyslu klasického language) **a komparativním** (americká čeština se vyznačovala specifickými znaky, jež bylo možno postihnout komparací s němčinou, později s angličtinou a samozřejmě i s češtinou užívanou v dobově odpovídajících periodikách českých (Jaklová, 2021). Aplikován byl i **přístup komunikativní**. Ten je založen na předpokladu, že komunikace je formou lidského jednání, a tak bylo zapotřebí zaměřit se i na postižení některých sémantických a pragmatických rysů analyzovaných textů.

Pro postižení funkce a podob české žurnalistiky v USA bylo nutno rovněž aplikovat široce pojatou **formální a obsahovou analýzu textů** nejvýznamnějších titulů reprezentujících českou žurnalistickou produkci v jednotlivých etapách její existence. Celkově jde o období, které začíná šedesátými lety 19. století a končí roky 2010-2020. Tehdy již doba česky tištěných periodik v USA končí² a většina listů editovaných Čechy nebo Američany s českými kořeny vychází v angličtině.³

2 Funkce česky tištěného tisku ve druhé polovině 19. století

Funkce imigrantské žurnalistiky v přistěhovalecké zemi je velmi komplexní. Hned zpočátku je značně jednotná, a přitom velice rozmanitá. Ani český imigrantský tisk nebyl jiný; byl komunikačním médiem, které vedle toho, že existovalo v mnoha variantních podobách, plnilo mezi imigranty i řadu různých funkcí. Hlavní z těchto funkcí však zpočátku nebyla funkce komunikační a informační, ale funkce etnický integrační a identifikační. Ta měla české imigranty v cizí zemi propojovat a tím posilovat jejich národní identitu. Funkce etnický integrační a identifikační byla nejsilnější ve druhé polovině 19. století. Projevovala se nejnapadněji tím, že všechna česká imigrantská periodika byla po dlouhá léta tištěna mateřským jazykem.⁴

Jazyk, čeština, byl doma ve vlasti v první polovině 19. století, v období českého národního obrození, považován nejen za prostředek komunikace, ale také za identifikační kód, za nástroj mobilizace. Užívání českého jazyka se tehdy stalo vlasteneckým argumentem, který směřoval především do řad příslušníků vlastní etnické skupiny. Ti byli vyzýváni, aby milovali svůj

² Poslední významné česky tištěné listy, které zanikly na začátku 21. století, jsou *Našinec (II)*, *Nedělní hlasatel*, *Československé noviny (II)*, *Americké listy (II)*, *Hospodář – Čechoslovák* a *Zprávy SVU*.

³ Autorka tohoto článku o výsledcích svého bádání zatím publikovala celou řadu článků a studií a také čtyři monografie (Jaklová, 2006a, 2006b, 2010a, 2014a).

⁴ První periodikum vydávané českými imigranty v angličtině se objevilo až v září roku 1892. Byl to měsíčník s názvem „*The Bohemian Voice: Organ of the Bohemian-Americans in the United States*“, jehož funkcí bylo informovat Američany o životě českých přistěhovalců. Tento list však existoval pouze dva roky, 1. listopadu 1894 zanikl (Čapek, 1918).

materšský jazyk jako jednu ze základních vazeb, která je zárukou národní existence (Hroch, 2009).

Tato myšlenka byla v šedesátých a sedmdesátých letech 19. století pěstována také v českém imigrantském tisku v USA. Tisk v emigraci tak měl vedle funkce etnický integrační a identifikační ještě další poslání a smysl: byl orgánem vlasteneckého a národního uvědomování českých imigrantů. (Jaklová, 2022b)

Jako doklad zde uvedme například článek, který vyšel ve *Slowanu Amerikánském* v roce 1861. V textu s názvem *Cena národního jazyka* se píše:

[...] *Protož bratři Slowane!⁵ hled' me sse sstarati o rozšiřowáni a wzdělávání naši krásne a ušlechtilé a libozwučne mluwi, která jesst našim jedynym bohatym dědictwim po chrabrych předkách našich nám dochowanym, by náš Slowanssky národ bidně nezahynul, nýbrž sslawny pokrok činiti mohl, obzwlášť zde w Americe sse o to sstarati a pečowati mužeme a máme něco pro náš národ učiniti; - zde je ta druhá naše wasst, zde je ta země, w ktore sse Slowanssky národ sspojiti muže.* (*Slowan Amerikánský* (II), 1861, č. 5, s. 3)

Vnímání vlastní etnicity českými imigranty dokládá i tato reklama publikovaná ve *Slowanu Amerikánském*:

Čessky hosspodssky odporučuje česskemu obecensstwu swuj hostinec [...]. (*Slowan Amerikánský* (II), 1861, č. 24, s. 1)

První česky tištěná periodika, která začala být v USA vydávána na začátku druhé poloviny 19. století, především signalizovala a posilovala etnickou identitu Čechů. V té době to byla jejich hlavní a nejdůležitější funkce. Zároveň ale noviny české imigranty informovaly, vedly, poučovaly, vzdělávaly a v jinoetnickém prostředí celkově orientovaly. Další z důležitých funkcí českého tisku tedy byla funkce informativní, často propojená s funkcí persvazivní. Noviny měly od samého počátku své existence také funkci zábavnou (kreslené vtipy, krátké vtipné příběhy, anekdoty). Je samozřejmé, že funkce informativní a persvazivní jsou i pro současná média charakteristické. V případě českého imigrantského tisku v USA však tyto základní mediální funkce nebyly vždy funkcemi dominantními (Jaklová, 2022b).

V této době, tedy ve druhé polovině 19. století, lze informativní funkci česky tištěných periodik nejčastěji spojovat s dvojím typem zpravodajství. Jednak šlo o zprávy z Čech, z Rakouska-Uherska a z dalších evropských zemí a jednak to bylo zpravodajství z USA. Speciální rubriku představovalo i zpravodajství lokální.

V šedesátých a v sedmdesátých letech 19. století informoval imigrantský tisk⁶ (zejména *Slowan Amerikánský*, *Národní noviny*, *Slávie*, *Pozor*, *Pokrok*, *Slovan Amerikánský* (II), *Pokrok Západu*, *Svornost*, *Dennice novověku* a další) o situaci v Čechách a Rakousku pravidelně, podrobně a značně obsírně. Převažovalo politické zpravodajství, domácí politická situace byla sledována pečlivě a detailně.

Na konci 19. století informoval český tisk v emigraci o událostech za mořem podstatně méně často, redaktoři se s obsahem zpráv už neztotožňovali, a přestože pozitivní zájem o dění doma

⁵ Český národní charakter byl daleko od Evropy často zaměňován za rys všeslovanský, který byl v jinoetnickém prostředí širší a silnější. Navíc někteří redaktoři z domova již s myšlenkami panslavismu do Ameriky přicházeli. Pro ně pak bylo vše české zároveň slovanské a naopak. Proto se v imigrantském tisku 19. století často setkáme s texty určenými sice Čechům, ale obracejícími se na Slovany.

⁶ V názvech periodik stejně jako v citacích dokladů převzatých z žurnalistických textů je zachován ve shodě s originálním tiskem původní pravopis a původní interpunkce včetně dobových zvláštností, nedůsledností, kolísání i chyb.

trval, byly mnohé zprávy vystavěny na principu konfrontačním. Ten zdůrazňoval hlavně difference mezi životem Čechů žijících v USA a životem Čechů v původní vlasti. (Jaklová, 2022b)

Amerika byla dalším důležitým tématem českého imigrantského tisku, a to od samého počátku jeho existence. Celkově převažovaly texty čistě zpravodajského charakteru týkající se aktuálního dění v USA. Počet zpráv s americkou tematikou už od šedesátých let 19. století narůstal, a to především v souvislosti s občanskou válkou Severu proti Jihu (1861-1865), jejíž průběh imigrantský tisk bedlivě sledoval. (Jaklová, 2022a; Jaklová, 2022b)

Ani český jazyk, ani texty o české historii a české kultuře však nenacházely odezvu u příslušníků druhé generace, která už mluvila anglicky. Imigrantský tisk je však vždy určen především generaci první, té, která do cizí země přichází. A Češi do USA emigrovali až do dvacátých let 20. století (takže český tisk měl své předplatitele stále). Mnozí z těchto nových přistěhovalců dokonce působili i v redakcích periodik. Přesto se obsah těchto listů začal koncem 19. století proměňovat, funkce etnicky integrační a identifikační se z tisku postupně vytrácela. Důvodem byla postupující a nezadržitelná asimilace českých imigrantů v nové zemi (Jaklová, 2022b).

3 Funkce česky tištěného periodického tisku v USA na začátku 20. století

Na začátku 20. století již byla česká společnost v USA celkově stabilizovaná, její příslušníci měli své domovy na celém území Spojených států amerických. Zhruba dvě třetiny Čechů žily ve městech, z měst také pocházela první vlna české inteligence. České etnikum se v té době již plně začlenilo do života a struktury americké společnosti.

Třebaže vědomí českého původu u českých imigrantů dosud nezaniklo, byl v té době díky dalším generacím potomků proces transformace a rozpadu české etnické jednoty jasně zřetelný. Nejnapadnější formu reprezentující přítomnost českého etnika v americkém prostředí tak i na začátku 20. století představovala česky tištěná periodika.

V období prvních dvou desetiletí na počátku 20. století rozvoj české kultury v USA vrcholil, vrcholné fáze své existence dosahoval také periodický tisk. Většina imigrantské žurnalistické produkce byla stále ještě tištěna českým jazykem, obsahově však už byly jednotlivé listy pevně zakotveny v americké realitě (Jaklová, 2022b; Jaklová, 2011).

Krátce poté nastal postupný obrat způsobený změnami v americké společnosti. Spojené státy začaly měnit svou politiku a v letech 1921 a 1924 zavedly přísné přistěhovalecké kvóty. Počet nových přistěhovalců se tak začal výrazně snižovat. Vláda také dál vyvíjela tlak na imigranty, jejichž život byl ztížen i tím, že koncem dvacátých let došlo v USA k hospodářské krizi. Důsledky těchto změn se projeví i v tisku.

Už v průběhu třicátých let 20. století se produkce české žurnalistiky snížila a význam i počet jednotlivých periodik začal postupně klesat. Protože v té době byl proces asimilace českých přistěhovalců většinou ukončen, došlo i ke změně funkce periodik. Imigrantská periodika přestala být orgánem etnického uvědomování českých imigrantů a obsahově i formálně se začala podobat tisku americkému. Této změně odpovídala i tematika žurnalistických textů.

Další důležitá změna česky tištěných listů se týkala jeho stránky verbální. V prvních dvou desetiletích 20. století byla většina z 258 českých žurnalistických titulů v USA tištěna stále ještě česky, na jejich stránky však už začínala pronikat angličtina (Jaklová, 2011).

Dělo se tak několikerým způsobem. Prvním z nich byl stav, kdy čeština převažovala a pouze část textů byla publikována v angličtině. V některých periodikách ale už angličtina převažovala

nad češtinou. Například hlavním jazykem listu *The Taylor Journal* (1906) byla angličtina a české texty tvořily pouze část vydání.

Na trhu se v té době začaly objevovat také imigrantské listy vydávané jenom v angličtině. Nejčastěji byly anglicky tištěny měsíčníky, např. *Bohemian American Union* (1913-1939), *Bohemian review* (únor 1917- konec roku 1917), *Národ (II) - The Nation* (1912) nebo dvouměsíčník *Bohemian bi-monthly* (1915).

Další specifickou funkci získal český imigrantský tisk v době první světové války a o dvacet let později také v době druhé světové války. Tehdy se stal koordinátorem českého veřejného mínění v USA a podle historika Josepha Chady (Chada, 1981, s. 136) vedl imigrantskou komunitu ke dvěma vzájemně se doplňujícím snahám: ke střežení americké demokracie a k ochraně demokracie československé. Tím korunoval svou dosavadní funkci hlavního média komunikace a řízení české Ameriky. (Jaklová, 2010b)

Po roce 1918 se proces proměny identity českých imigrantů v USA definitivně završil. Proměnu myšlení Čechů v Americe zřetelně dokumentuje fakt, že úspěch osvobozené akce, který spočíval v mohutné podpoře imigrantů Masarykovi a jeho politice, byl budován nikoliv na romantické představě o staré vlasti, ale na uplatňování zásad amerických ideálů demokratismu a svobody. Po vzniku Československa se už Čechoameričané neupínali k původní domovině, ale zdůrazňovali svou příslušnost k Americe jakožto nositelce svobody. Válečné dění v Evropě tak i díky informacím publikovaným v českém imigrantském tisku uzavřelo sebeidentifikaci amerických Čechů jakožto Američanů českého původu. (Jaklová, 2010b)

4 Funkce česky tištěného periodického tisku v USA v polovině 20. století

Počátkem padesátých let 20. století se již čechoamerická diaspora integrovala do americké společnosti a její členové přijali novou etnickou identitu. Čechoameričané se v té době stejně jako ostatní etnické skupiny ztotožnili s novými hodnotami a myšlenkami a stali se americkými občany.

Období po druhé světové válce je významné také tím, že je považováno za definitivní konec etnické uzavřenosti a relativní kompaktnosti českých městských komunit a tím i uzavřeného etnického života amerických Čechů. Čechoamerická společnost byla v té době již výrazně proměněná, klesl počet příslušníků první generace, „starý“ čechoamerický svět založený na pěstování národního povědomí, mateřského jazyka a českých kulturních tradic přestal existovat.⁷

Tuto situaci nezměnili ani noví přistěhovalci, kteří do USA přicházeli ve třech vlnách: po druhé světové válce v roce 1945, po komunistickém převratu v únoru 1948 a po invazi do Československa vedené Sovětským svazem v roce 1968. Česká imigrantská komunita v USA, která v té době již byla bohatě diferencovaná, se v důsledku těchto skutečností strukturovala ve velmi složitý a pro nezasvěcence jen těžko přehledný a srozumitelný celek.

Na komplikovanou situaci v české imigrantské společnosti reagoval ve druhé polovině 20. století i český imigrantský tisk. Nové žurnalistické tituly vznikaly jen sporadicky, redakce četných listů se začaly rozpadat. Médium, které do té doby českou společnost v Americe prezentovalo a reprezentovalo, začalo od konce padesátých let pozvolna zanikat.

Přesto však ve druhé polovině 20. století vycházela ve Spojených státech amerických ještě celá řada česky tištěných periodik. Lze je rozdělit do dvou základních typů: byla to jednak periodika krajanská a jednak periodika exilová.

⁷ Podrobněji Leoš Šatava (1996) a Alena Jaklová (2010b, 2012).

Jako krajanská periodika bývají označována ta, která byla založena ve svobodném světě mimo uvedené období, a dále i ta, která vydávala česká menšina v zemích východního bloku. Existuje ovšem i několik periodik založených během kritického období 1948-1989, která mají prokazatelně krajanský původ a charakter.

Za exilová periodika jsou obvykle považována ta, která byla vydávána či redigována českými exulanty v letech 1948-1989.⁸

Obě skupiny českých imigrantských periodik se lišily svou funkcí. Pokud jde o krajanská periodika, jako příklady uveďme *Denní hlasatel*, *Hlasy národa*, *Hospodář-Čechoslovák*, *Sokol americký* nebo *Našinec (II)*, mohl tento tisk vydávaný v češtině pouze jazykově signalizovat původní etnicitu přistěhovalců, obsahově se však orientoval jenom na informace o jejich běžném americkém životě. Celkově se tedy obsah krajanských tiskovin velmi zjednodušil. Také jejich funkce se zúžila. Jednoznačně převažovala funkce informační.

Z významných českých exilových periodik vydávaných v USA uveďme jako příklad politický měsíčník „*Zpravodaj Rady svobodného Československa - Bulletin published by the Council of Free Czechoslovakia*“ (vydavatel: centrální exilová organizace *Rada svobodného Československa / Council of Free Czechoslovakia*), politický měsíčník „*Hlas Československa*“ (vydavatel: *Rada svobodného Československa*), týdeník (později čtrnáctideník) „*Československý zpravodaj – News from Czechoslovakia*“ (vydavatel: *Výbor pro Svobodnou Evropu v New Yorku*), „*Svědectví: Čtvrtletník pro politiku a kulturu*“ (zakladatel Pavel Tigrid) nebo čtvrtletník „*Zprávy SVU*“ (vydavatel: *Czechoslovak Society of Arts & Sciences / Společnost pro vědy a umění*).

Důležitou funkcí exilových periodik byla i ve druhé polovině 20. století funkce etnické identifikační. Etnická a kulturní identita československých emigrantů, kteří do USA přicházeli po roce 1945 a později, byla v těchto listech prezentována častěji než v periodikách krajanských. Důvodem byla skutečnost, že vydavateli byli emigranti z kulturní sféry a také exilové politické organizace, jejichž záměrem bylo mediálně reprezentovat československý politický a kulturní exil, a to nejen v USA, ale ve světě vůbec. Navíc mnozí autoři, třebaže se považovali za exulanty, věřili, že se jednou vrátí zpět domů do vlasti. Zachování jejich původní etnicity tak pro ně bylo stále aktuální.

Ještě častěji, než etnická příslušnost však byla v těchto listech prezentována československá státnost a politická situace v Československu.

5 Diskuse

Zbývá odpovědět na otázku, zda i na začátku 21. století vycházely ve Spojených státech amerických česky tištěné listy, a pokud ano, jakou funkci tyto listy měly.

Na základě autorčina studia, osobních kontaktů s některými vydavateli krajanských listů i na základě účasti na kongresech Společnosti pro vědy a umění (SVU) lze říci, že ano, i na začátku 21. století vycházely v USA česky tištěné imigrantské listy. Jejich čeština však již byla silně ovlivněna angličtinou. Navíc všechny listy publikovaly alespoň některé články pouze v angličtině.

Klasifikovat současná česká imigrantská periodika na krajanská, exilová, případně postexilová není jednoduché. Existují pro to dva důvody:

- 1) V redakcích původně krajanských listů dnes mnohdy působí exulanti z druhé poloviny 20. století.

⁸ Podrobněji Michal Příbání (1995).

2) Redaktoři původně exilových listů se v USA asimilovali a pokládají se spíše za krajany.

Druhou otázkou, na niž se soustředil zčásti omezený výzkum autorky předcházející napsání tohoto článku, bylo postihnout, **kdy se funkce českých tiskovin proměňovala a proč**. Odpověď je zřejmá: ke změně funkce čechoamerického tiskou docházelo z několika důvodů:

- postupující asimilace Čechoameričanů,
- měnící se sociální, materiální, vzdělanostní a politická orientace Čechů v USA (Janská et al., 2024) a
- účast ve druhé světové válce v řadách americké armády a vznik Československé socialistické republiky.

Zaznamenat všechny tyto proměny v životě Čechoameričanů bylo náročné. Autorka aplikovala proto formální a obsahovou analýzu textů, jež se soustředí na systematické a objektivní zkoumání obsahu textu s cílem odhalit jeho významové struktury. Nejdříve bylo zapotřebí vytipovat dostatečně velký vzorek reprezentativních listů a jejich textů v jednotlivých etapách života Čechů v USA, dále určit hlavní kategorie sloužící analýzám textu (např. jak často se v novinách tematizují výrazy *vlast*, *národ*, *Amerika*, *domov*, *asimilace* a další, jaký vztah mají články českých tiskovin k USA a k původní vlasti) a konečně nebylo možno přehlédnout ani proměňující se češtinu. Nejdříve do ní pronikaly občasné lexikální anglicismy, postupně se měnila i gramatická, zejména syntaktická struktura vět, a nakonec byly v českém tisku uveřejňovány celé anglicky psané texty.

Dnes, na začátku 21. století je zřejmé, že čeština v tisku vydávaném Američany s českými kořeny postupně ztratila svou funkci komunikativní a zůstala jí jen funkce etnicky symbolická. U všech periodik tištěných česky proto dnes dominuje funkce etnicky reprezentativní (Jaklová, 2010b, 2011). Většina imigrantských periodik je však už tištěna anglicky.⁹

Závěr

V současnosti se etnická a kulturní identita českých přistěhovalců ve Spojených státech amerických již plně proměnila. Z angažovaných Čechů, kteří i v USA chránili a vědomě prezentovali své češtví, se přistěhovalci z Čech a Moravy v uplynulých 150 letech stali přesvědčenými Američany. Zároveň se změnou jejich identity přestal vycházet i česky vydávaný periodický tisk. I poslední významné tituly, např. *Našinec (II)*, *Nedělní hlasatel*, *Československé noviny (II)*, *Americké listy (II)*, *Hospodář – Čechoslovák*, *Zprávy SVU* a další, v posledních letech zanikly, viz též poznámka pod čarou č. 2.

Končí tak éra existence významného fenoménu, který imigrantům pomáhal orientovat se v nové zemi a cizí, jim neznámé společnosti, fenoménu, který dokumentoval a etnicky i kulturně reprezentoval život největší české komunity žijící v zahraničí.

Do budoucna by však bylo přínosné formou interdisciplinárního výzkumu postihnout na základě komunikačních souvislostí realizovaných v imigrantských tiskovinách projevy sebereflexe českých přistěhovalců v USA a přispět tak k hlubšímu poznání české emigrace ve Spojených státech amerických.

⁹ Údaje o imigrantských periodikách vydávaných v současnosti Čechy v USA v angličtině se v jednotlivých pramenech různí. Celkem by dnes mělo ve Spojených státech amerických vycházet více než 80 anglicky tištěných krajaňských nebo exilových periodik.

Literatura

- Čapek, T. (1911). *Padesát Let Českého Tisku v Americe*. New York: The Language Press.
<https://scriptum.cz/cs/periodika/tomas-capek-padesat-let-ceskeho-tisku-v-americe>
- Čapek, T. (Ed.). (1918). *Bohemia under Hapsburg Misrule*. Project Gutenberg.
<https://www.gutenberg.org/files/60814/60814-h/60814-h.htm>
- Encyclopedia of Milwaukee. (2016). *Search Results for: Czech-Language Media*.
<https://emke.uwm.edu/advanced-search/?swpquery=Czech-Language+Media>
- Freeze, K. J. (1980). Czechs. In S. Thernstrom, A. Orlov, & O. Handlin (Eds.), *Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups*. (pp. 261–272) Cambridge, Massachusetts: Belknap Press. ISBN 0-674-37512-2.
- Hroch, M. (2009). *Národy nejsou dílem náhody: Příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-010-0.
- Chada, J. (1981). *The Czechs in the United States*. USA: SVU Press. ISBN 0-936570-03-2.
- Jaklová, A. (2006a). *Čechoamerická periodika 19. století*. Akademické nakladatelství CERM, Nakladatelství a vydavatelství NAUMA. ISBN 80-7204-427-3 (CERM), ISBN 80-86258-66-1 (NAUMA).
- Jaklová, A. (2006b). *Národnostní a sociálně-ekonomická sebereflexe českých přistěhovalců v čechoamerických periodikách 19. a 20. století*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. ISBN 80-86729-30-3.
- Jaklová, A. (2010a). *Čechoamerická periodika 19. a 20. století*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1810-6.
- Jaklová, A. (2010b). Česky tištěná periodika vydávaná českými imigranty v USA v 19. a 20. století. *Style*, 2010(10), 349–355.
<https://www.rastko.rs/filologija/stil/2010/26Jaklova.pdf>
- Jaklová, A. (2011). Interkulturalita a její vliv na proměny žurnalistické češtiny ve Spojených státech amerických. *Usta ad Albim Bohemica – Jazyky v Evropě a Evropa v jazycích*, 11(1), 130–138. https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2018/06/KBO_casopis2011-1.pdf
- Jaklová, A. (2012). Jazyk a identita. In A. Bohunická (Ed.), *Jazykoveda v pohybe*. (pp. 103–108). Univerzita Komenského v Bratislave, ISBN 978-80-223-3276-7.
<https://ebin.pub/jazykoveda-v-pohybe-autorky-a-autori-venuju-k-ivotnemu-jubileu-prof-phdr-oge-orgoovej-a-prof-phdr-jurajovi-dolnikovi-9788022332767-8022332763.html>
- Jaklová, A. (2014a). *Proměny etnické a kulturní identity českých přistěhovalců ve Spojených státech amerických: Interpretace analýz čechoamerického periodického tisku 19. a 20. století*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. ISBN 978-80-86729-96-1.
- Jaklová, A. (2014b). K jazykové interpretaci proměn etnické identity. In O. Orgoňová, K. Muziková, & Z. Popovičová Sedláčková (Eds.), *Jazyk a jazykoveda v interpretácii*. (pp. 312–321). Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta, Katedra slovenského jazyka. Občianske združenie Slovenčina. ISBN 978-80-223-3695-6.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/ksj/publikacie/Jazyk_a_jazykoveda_v_interpretacii_2014_final_-1.pdf

- Jaklová, A. (2014c). Jazyk v emigraci. Germanismy v jazyce čechoamerických periodik. In P. Knápek, & B. Beníšková (Eds.), *Interkulturalität in Sprache, Literatur und Bildung*. pp. 299–311). Katedra cizích jazyků, Fakulta filozofická, Univerzita Pardubice. https://www.academia.edu/130255968/Jazyk_v_emigraci_Germanismy_v_jazyce_%C4%8Dechoamerick%C3%BDch_periodik
- Jaklová, A. (2021). On the differences between the language and style of Czech and Czech-American periodicals in the mid-19th century. *Informatologia*, 54(3–4), 130–138. <https://hrcak.srce.hr/file/381524>
- Jaklová, A. (2022a). Reflexe americké občanské války Sever proti Jihu v prvních českých imigrantských periodikách v USA. *ACC JOURNAL*, 28(3), 20–28. <https://doi.org/10.15240/tul/004/2022-3-002>
- Jaklová, A. (2022b). Čechoamerická periodika na počátku své existence a jejich vztah k periodikům německoamerickým. In D. Svobodová, R. Novák, & A. Balharová (Eds.), *Od textu k porozumění a komunikaci*. (pp. 77–90). Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7599-296-3. <https://dokumenty.osu.cz/pdf/materialy/pd-textu-k-porozumeni-a-komunikaci.pdf>
- Janská, E., Drbohlav, D., Hasman, J., & Čermák, J. (2024). The role of geographical distance in transnational institutional engagement of the Czech diaspora: a comparative study. *Comparative Migration Studies*, 12, Article 40. <https://doi.org/10.1186/s40878-024-00400-4>
- Library of Congress. (2025). *Search Newspapers. Czech*. https://www.loc.gov/newspapers/?dl=page&fa=subject_ethnicity:czech%7Csubject:czech&q=czech
- Oyolola, F., & Batalova, J. (2024). *European Immigrants in the United States*. Migration Policy Institute. <https://www.migrationpolicy.org/article/european-immigrants-united-states-2022>
- Příbáň, M. (1995). *České krajanské a exilové noviny a časopisy po roce 1945*. Olomouc: Centrum pro československá exilová studia. ISBN 80-239-0389-6.
- Šatava, L. (1989). *Migrační procesy a české vystěhovalectví 19. století do USA*. Univerzita Karlova.
- Šatava, L. (1996). Vystěhovalectví do USA. In S. Brouček (Ed.), *Češi v cizině 9*. (pp. 155–171). Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR. ISBN 80-85010-50-X.

CHANGES IN THE FUNCTION OF CZECH-PRINTED PERIODICALS IN THE USA

The aim of this article is to examine the function of periodicals (most often newspapers) of Czech immigrants in the United States and how this function has changed over time. Czech immigrant periodicals and their function are characterized from the very beginning of their existence, i.e., from the 1860s to the beginning of the 21st century, when the Czech press in the US ceased to exist, i.e., for a period of approximately 150 years. The method applied is primarily a broad formal and content analysis of the text. This extensive analysis shows that the function of Czech-language periodicals published by compatriots in the United States changed in close dependence on their assimilation. Exile periodicals, however, are different. These were published by Czech exiles between 1948 and 1989, and even at that time, their function was one of ethnic identification for political and cultural reasons.

VERÄNDERUNGEN IN DER FUNKTION DER TSCHECHISCHEN PRINTMEDIEN IN DEN USA

Ziel dieser Arbeit ist es, die Funktion der periodischen Presse (vorwiegend Zeitungen) der tschechischen Einwanderer in den Vereinigten Staaten und ihre Veränderungen zu erfassen. Die tschechischen Immigrantenzeitschriften und ihre Funktion werden von den Anfängen ihrer Existenz, d. h. von den 1860er Jahren, bis zum Beginn des 21. Jahrhunderts, als die tschechische Presse in den USA aufhörte zu existieren, d. h. für etwa 150 Jahre, charakterisiert. Die Form- und Inhaltanalyse des Textes erfolgt nach breit angewandter Methode. Diese umfassende Analyse belegt, dass sich die Funktion der tschechischgedruckten Zeitschriften, die von Landsleuten in den Vereinigten Staaten herausgegeben wurden, in enger Abhängigkeit von ihrer Assimilation veränderte. Anders verhält es sich mit den Exilzeitungen. Diese wurden von den Exilanten in den Jahren 1948-1989 herausgegeben, und sie hatten auch noch in dieser Zeit aus politischen und kulturellen Gründen eine ethnisch identitätsstiftende Funktion.

ZMIANY FUNKCJI CZESKICH CZASOPISM DRUKOWANYCH W USA

Celem artykułu jest przedstawienie funkcji periodyków (najczęściej gazet) czeskich imigrantów w Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz jej zmian. Czeska prasa imigracyjna i jej funkcje są charakteryzowane od samego początku jej istnienia, tj. od lat 60. XIX wieku, aż do początku XXI wieku, kiedy to czeska prasa w USA zanika, czyli przez okres około 150 lat. Zastosowaną metodą jest przede wszystkim szeroko pojęta analiza formalna i merytoryczna tekstu. Ta obszerna analiza pokazuje, że funkcja czeskich czasopism drukowanych, wydawanych przez rodaków w Stanach Zjednoczonych Ameryki, zmieniała się w ścisłym związku z ich asymilacją. Inaczej wyglądała sytuacja czasopism uchodźczych. Były one wydawane przez czeskich uchodźców w latach 1948-1989, a ich funkcja miała jeszcze w tamtym czasie, z powodów politycznych i kulturowych, charakter identyfikacji etnicznej.

ERVING GOFFMAN'S ENDURING LEGACY IN SOCIAL INTERACTION STUDIES

 Michael Yuryevich Kuznetsov

V. N. Karazin Kharkiv National University,
Faculty of Philosophy, Department of Philosophy,
4 Svobody Square, 61002, Kharkiv, Ukraine

e-mail: pwanz87@gmail.com

Abstract

Erving Goffman (1922-1982) significantly shaped modern sociology through his contributions to microsociology, particularly his theories of symbolic interactionism and dramaturgical analysis. This article examines Goffman's theoretical frameworks, with a particular emphasis on his dramaturgical analysis, which likens social interactions to theatrical performances, and his frame analysis, which investigates how individuals construct and interpret social realities. The research is based on a qualitative analysis and key scholarly interpretations (comparative, textual, and conceptual). Drawing from the Chicago School of Sociology, Goffman's work integrates insights from Max Weber and George Herbert Mead to analyze how individuals navigate social roles, stigmas, and institutional structures.

Keywords

Dramaturgical analysis; Symbolic interactionism; Social stigma; Performance studies; Micro-sociological theory.

Introduction

Erving Goffman, a towering figure in the 20th-century sociology, revolutionized the study of social interactions through his micro-sociological lens. Born in 1922 to a Ukrainian-Jewish family in Canada, Goffman's academic journey led him to become a professor of sociology at the University of California, Berkeley, and later at the University of Pennsylvania. His work, deeply rooted in the Chicago School of Sociology, emphasized the micro-level interactions that shape social life. The Chicago School of Sociology, flourishing from the 1890s to the 1930s, profoundly shaped modern sociology through its pioneering empirical and ethnographic approaches to urban social phenomena. Its principal achievement lies in establishing symbolic interactionism. Grounded in pragmatist philosophy, particularly John Dewey's (1859-1952) theories, and innovative fieldwork methodologies, the School produced seminal studies on urban dynamics, deviance, and social reform, laying foundational principles for qualitative sociological inquiry and micro-level analysis.

Erving Goffman's two seminal theoretical contributions—symbolic interactionism and dramaturgical analysis—offer profound insights into how individuals construct their identities and navigate societal expectations. Goffman's symbolic interactionism, inspired by Weber (2001) and Mead (1967), posits that individuals perceive and construct social reality through interactions mediated by symbols, gestures, and language. His dramaturgical analysis, articulated in *The Presentation of Self in Everyday Life* (Goffman, 1959), likens social life to a theatrical performance, where individuals adopt roles, wear social “masks”, and perform on

societal “*stages*” to manage impressions. Additionally, his concept of “*frame analysis*”, introduced in *Frame Analysis* (Goffman, 1974), examines how individuals organize their experiences within socially constructed frameworks, or “*frames*”, that shape their perceptions of reality. These theories have been instrumental in understanding social phenomena, from everyday interactions to the stigmatization of marginalized groups and the dynamics of institutional control (Goffman, 1986).

This study offers a unique contribution to Goffmanian scholarship by systematically situating Erving Goffman’s micro-sociological frameworks within a classical structural-functionalist tradition, specifically the Weber-Merton-Parsons lineage. While Goffman is often celebrated for his micro-level insights, this research distinctively highlights his unique contribution to bridging the dynamics between individuals and society. It achieves this by reconceptualizing Goffman’s descriptions of social “*transformations*” not merely as role-playing, but as a form of modern tricksterism—a strategic navigation and subversion of institutional scripts. This perspective highlights the inherent tension between agency and structure, a theme that is often underdeveloped in secondary literature.

The author’s interest in Erving Goffman stemmed from a desire to understand micro-social relationships. Interpersonal communication is founded on will (or instincts), while reason (ratio) is often inert. This led the author to investigate why reactions and reactology (the moment of response to a stimulus) are unique and vary from individual to individual (Ukhtomsky, 2019). Furthermore, Goffman provided an analysis of a class “*for itself*” and a class “*in itself*” (Lukács, 1968). The class “*for itself*” is a passive group of people who perform the imposed patterns of their relationships (familial, professional, etc.). This class lacks self-awareness and is subordinate to others. In contrast, the class “*in itself*” is conscious of its role and, therefore, possesses and strives to fulfill tasks and set objectives. This class acts as a guide (a pastor) for the class “*for itself*” (Lukács, 1968). This dynamics ultimately reinforces the principle that “*La vita è un gioco.*” (“*Life is a game.*”), where social existence is a performance with defined roles, rules, and players of varying awareness (Dante, 1932). The micro- and macro-worlds are imperceptibly yet perpetually interconnected, with one flowing into the other. No community can escape the idols of the tribe, idols of the marketplace, and idols of the theatre (Bacon, 1977, 1978). To control the minds of the populace, one must control and shape public opinion. “*Public opinion*” is an instrument of suggestion and obsession, an unfailing tool for opening the “*social safety valve of tension*” (Plekhanov, 1938). The ruling elite channels social tension through goods, products, services, social networks, and so forth, prolonging the power in this world. All of this was revealed to the author through the study of Goffman’s work (Goffman 1959; Goffman, 1974; Lenin, 2022; Lippmann, 1998). Those who desire *Herrschaft* (*the will to power*), who are ambitious and Caesarian in their disposition, will inevitably engage with the socio-philosophical legacy of Goffman.

The main aim of this article is to examine Goffman’s theoretical frameworks, with a particular emphasis on his dramaturgical analysis and frame analysis.

First, the literature review refers to key areas of Goffman’s frameworks in Section 1. The following Section 2 presents research questions and methodology of this work. Next, the results of a qualitative literature review are presented in Section 3. Finally, Section 4 shows the reflections of Goffman’s theories in the works of contemporary authors and explains its differences from the works of the authors of the past. Section “Conclusion” summarizes the importance of Goffman’s findings for understanding interpersonal interactions in the contemporary world and outlines the directions for further research.

1 Literature Review

The literature review focuses on the following key areas:

- Erving Goffman's **dramaturgical analysis** conceptualizes social interactions as theatrical performances. Individuals act as performers, adopting roles and employing "*masks*" to manage impressions before an audience, such as their social circle or society. Drawing from symbolic interactionism, this framework emphasizes "*impression management*", where individuals craft a "*front*" through appearance and behavior to project desired identities, see Subsection 3.1.
- Goffman's **frame analysis** explores how individuals construct and interpret social reality through cognitive and social "*frames*". These frames define the meaning of situations, shaping perceptions and actions. Frames can be manipulated, as seen in "*frame fabrication*", where institutions create artificial realities to maintain power, such as in total institutions like prisons, see Subsection 3.2.
- **Stigmatization** acts as a mechanism of social control, where dominant groups impose negative labels to maintain power. Individuals with stigmatized identities (e.g., disability, minority status) use strategies like "*passing*" (concealing stigma) or "*covering*" (minimizing its visibility) to gain acceptance, reflecting the interplay between personal agency and societal norms. Goffman examines how societal labels marginalize individuals, creating a "*spoiled identity*", see Subsection 3.3.
- The **contemporary relevance of Goffman's sociological research** examines the enduring significance of Erving Goffman's theories in modern contexts. Stigmatization remains pertinent in identity politics, with marginalized groups navigating "*spoiled identities*", see Subsection 3.4.
- Goffman's work bridges micro-level interactions and macro-level structures (**micro-macro linkages**). Everyday rituals and frames reinforce societal norms, see Subsection 3.5.

The analysis compares Goffman's frameworks with predecessors and contemporaries. Weber's interpretive social action (Weber, 2001) and Mead's concept of the "*self*" (Mead, 1967) underpin Goffman's symbolic interactionism, emphasizing meaning-making in interactions. Unlike Durkheim's macro-level social facts (Durkheim, 1997) or Parsons' structural-functionalism in *The Social System* (Parsons, 1964) originally published in 1951, Goffman prioritizes micro-level agency, aligning closely with Blumer's symbolic interactionism (Blumer, 1969). These comparisons, alongside recent works (Smith, 2022; Inglis & Thorpe, 2023; Shalin, 2023; Guise, 2024; Gran, 2025). Recent scholarship further validates and extends Erving Goffman's theories.

2 Methodology

This study employs a qualitative literature review methodology to analyze Erving Goffman's sociological theories, with a focus on his dramaturgical and frame analysis perspectives.

The author formulated the following research questions:

1. How do Erving Goffman's dramaturgical and frame analysis frameworks explain social interactions?
2. To what extent do these frameworks bridge micro-level interactions and macro-level societal structures?
3. How applicable are Goffman's theories to contemporary digital and globalized contexts?

The qualitative approach enables a thorough examination of Goffman's theories, providing a solid foundation for understanding their significance and contemporary relevance.

The methodology involves the following steps:

1. **Literature selection:** Primary sources include Erving Goffman's key works: *The Presentation of Self in Everyday Life* (Goffman, 1959), *Interaction Ritual* (Goffman, 1967), *Stigma* (Goffman, 1986), *Strategic Interaction* (Goffman, 1969), *Forms of Talk* (Goffman, 1981), and *Frame Analysis* (Goffman, 1974). Secondary sources comprise historical analyses by Russian sociologists (Batygin, 2001; Vahstein, 2003; Vahstein, 2007; Rogozin, 2005; Yadow, 2011) and international scholars (Burns, 1991; Scheff, 2006; Shalin, 2023; Inglis & Thorpe, 2023; Guise, 2024; Gran, 2025).
2. **Data analysis:** The analysis synthesizes Goffman's concepts by identifying recurring themes, such as social roles, impression management, stigmatization, and frame construction. The study compares Goffman's ideas with those of his intellectual predecessors (e.g., Weber, Mead, Durkheim) and contemporaries (e.g., Blumer, Parsons) to contextualize his contributions within the broader sociological tradition.
3. **Thematic focus:** The review focuses on two primary frameworks—dramaturgical analysis and frame analysis—examining their theoretical foundations, methodological implications, and applications to social phenomena. Special attention is given to how these frameworks address micro-macro linkages, such as the interplay between individual agency and societal structures.
4. **Contemporary relevance:** The study assesses the applicability of Goffman's theories to modern contexts, incorporating recent works on digital platforms (Gran, 2025), health disparities (Guise, 2024), and interdisciplinary impacts (Shalin, 2023), extending historical analyses to virtual and globalized societies.
5. **Ethical considerations:** As a literature-based study, no human subjects were involved, and ethical concerns are minimal. The analysis adheres to academic integrity by ensuring proper citation of all sources and maintaining the originality of the synthesis.

3 Results

3.1 Dramaturgical Analysis: Social Life as Theater

Goffman's dramaturgical perspective, introduced in *The Presentation of Self in Everyday Life*, conceptualizes social interactions as theatrical performances. Individuals act as performers, adopting roles and wearing social "masks" to manage impressions in front of an audience—their social circle or society at large. This framework draws heavily on symbolic interactionism, particularly Mead's notion that the "self" emerges through social interactions (Mead, 1967). Goffman argues that individuals engage in "impression management" to align their behavior with societal expectations, creating a "front" (by appearance, manner) that projects a desired identity. The dramaturgical model highlights the tension between how individuals perceive themselves and how others perceive them. For instance, Erving Goffman's personal anecdote about presenting oneself as a successful businessman rather than a sociology professor to appeal to a particular social group illustrates the strategic adoption of roles to achieve social goals (Goffman, 1969). This concept resonates with Mikhail Bakhtin's (1895-1975) ideas of "tricksterism", where individuals manipulate social roles to navigate or subvert societal norms (Bakhtin, 2009). Goffman's *Interaction Ritual* (Goffman, 1967) further develops this idea by exploring how everyday interactions are governed by unspoken rituals that maintain social order.

These rituals, such as greetings or apologies, reinforce social norms and create a shared sense of reality. However, they also constrain individual agency, as societal expectations often compel individuals to conform to a “*middle-ground*” morality that suppresses personal values for the sake of social harmony. This aligns with Paul Ricoeur’s (1913-2005) philosophy of narrative identity, where individuals construct their sense of self through interactions shaped by societal narratives (Ricoeur, 1990).

In modern contexts, the dramaturgical perspective is particularly relevant to digital interactions. Social media platforms like X serve as virtual stages where users curate their “*fronts*” through posts, images, and profiles (Goffman, 1981). The pressure to perform an idealized self online mirrors Goffman’s concept of impression management, with users navigating the tension between authenticity and societal expectations. For example, influencers often adopt personas that align with market demands, reflecting Goffman’s notion of “*strategic interaction*” (Goffman, 1969).

3.2 Frame Analysis: Constructing Social Reality

Erving Goffman’s *Frame Analysis* (Goffman, 1974) introduces the concept of frames as cognitive and social structures that organize individuals’ perceptions of reality. Frames define “*what is going on*” in a given situation, shaping how individuals interpret events and act within them. Building on Gregory Bateson’s earlier use of the term (Bateson, 2000), Goffman argues that frames are both objective (reflecting societal structures) and subjective (dependent on individual involvement). For instance, a protest march can be framed as a legitimate expression of dissent or a disruptive act, depending on the perspective of the participants and observers. Frames operate at multiple levels—“*micro*”, “*meso*”, and “*macro*”—mediating the relationship between individual agency and societal structures. At the micro-level, frames guide everyday interactions, such as how a conversation is interpreted as friendly or hostile. At the “*meso level*”, institutions like schools or workplaces impose frames that dictate acceptable behavior. At the “*macro level*”, frames shape collective phenomena, such as political movements or media narratives, which are often manipulated to serve the interests of dominant groups. Goffman’s “*frame analysis*” is particularly relevant to understanding contemporary phenomena, such as media manipulation and identity politics. For example, political campaigns use frames to shape public opinion, presenting issues in ways that align with their agendas. Similarly, social movements, such as those advocating for racial or gender equality, challenge dominant frames to redefine societal norms. The concept of “*frame fabrication*” highlights how institutions create artificial realities to maintain power, a process Goffman critiques in *Asylums* (Goffman, 2007) when discussing the total institutionalization of individuals in mental hospitals or prisons. The central thesis of *Asylums* (Goffman, 2007), initially published in 1961, is that total institutions do not merely isolate people; they actively engage in the “*breaking down*” and “*rebuilding*” of the “*self*”. This process, which Goffman terms the “*moral career*” of the inmate or patient, begins with a ritual of “*mortification of the self*”. Upon admission, individuals are stripped of their civilian clothes, personal possessions, social status, and autonomy. These are replaced with a uniform, an identification number, and a rigid daily schedule. The goal is to erase the prior identity to make the individual manageable. It is this concept of “*frame fabrication*”—the creation of artificial realities to maintain power.

3.3 Stigmatization and Social Control

Erving Goffman’s *Stigma* (Goffman, 1986) examines how societal labels marginalize individuals, forcing them to navigate a “*spoiled identity*”. Stigmatization serves as a mechanism of social control, where dominant groups impose negative labels on minorities to maintain power. For instance, Goffman describes how individuals with stigmatized identities, such as

mental illness or disability, engage in strategies like “*passing*” (concealing the stigma) or “*covering*” (minimizing its visibility) to gain social acceptance. This concept remains highly relevant in contemporary discussions of identity politics. Marginalized groups, such as racial minorities or the LGBTQ+ community, often face stigmatization that shapes their social interactions. Goffman’s framework provides a lens to analyze how these groups resist stigmatization through activism or by reframing their identities in favorable terms. For example, the reclamation of terms like “*queer*” reflects a shift in framing, challenging societal norms and creating new social realities.

3.4 Contemporary Relevance of Goffman’s Sociological Research

Erving Goffman’s sociological theories remain profoundly relevant in the 21st century, offering a lens to understand the complexities of modern social interactions in an increasingly interconnected and digital world. His concepts of dramaturgical analysis, frame analysis, and stigmatization provide tools for analyzing phenomena ranging from online self-presentation to global social movements, making his work a cornerstone of contemporary sociological inquiry. The enduring applicability of Goffman’s ideas lies in their ability to illuminate how individuals navigate the tension between personal identity and societal expectations, a dynamic that has only intensified with technological advancements and globalization. In the digital age, Goffman’s dramaturgical perspective is particularly illuminating. Social media platforms have transformed everyday interactions into obvious performances, where individuals meticulously curate their online personas. On platforms like X (formerly Twitter) or Facebook, users select images, craft posts, and engage in interactions that project a desired identity, much like actors on a stage. This digital stage amplifies the pressure to perform, as individuals must balance authenticity with the expectations of a diverse and often global audience. For instance, professionals may present themselves as competent and innovative to attract career opportunities, while younger users might adopt trendy personas to gain social capital. Goffman’s concept of impression management explains how these performances are strategic, designed to elicit specific responses from virtual audiences. Moreover, the anonymity and flexibility of online spaces allow individuals to experiment with multiple “*masks*”, reinforcing Goffman’s idea of role-playing as a means of navigating social contexts.

Goffman’s “*frame analysis*” is equally pertinent in understanding how modern societies construct and contest reality. In an era of information overload, frames shape public perceptions of critical issues, from climate change to social justice. Media outlets, political leaders, and influencers compete to impose frames that align with their agendas, thereby influencing how events are perceived and interpreted. For example, a natural disaster might be framed by activists as a call for environmental action or by industries as an unavoidable act of nature, seeking to deflect responsibility. These competing frames, which Goffman would describe as “*fabrications*”, highlight the power dynamics inherent in shaping social reality: social movements, particularly those amplified through digital platforms, leverage frame analysis to challenge dominant narratives. Movements like *Black Lives Matter* or *#MeToo* have successfully reframed issues of race and gender, shifting public discourse and policy priorities by redefining what is at stake in these struggles. The concept of stigmatization remains a vital tool for analyzing contemporary identity politics. Marginalized groups continue to face labels that mark them as “*other*”, whether based on race, gender, sexuality, or socioeconomic status. Goffman’s insights into how individuals manage spoiled identities through strategies like passing or covering are evident in the experiences of minorities navigating hostile social environments. For instance, transgender individuals may choose to conceal their gender identity in professional settings to avoid discrimination, a straightforward application of Goffman’s “*passing*” strategy. Conversely, the growing visibility of pride movements reflects efforts to reframe stigmatized identities as sources of empowerment, aligning with Goffman’s idea of

challenging societal norms through collective action. These dynamics are particularly pronounced in digital spaces, where marginalized voices can gain traction but also face amplified stigmatization through online harassment or trolling.

Erving Goffman's emphasis on "*micro-macro linkages*" offers a framework for understanding how individual actions contribute to broader societal changes. In globalized societies, where interactions transcend geographic boundaries, his theories help explain how local performances and frames ripple outward to influence global narratives. For instance, a viral social media campaign can begin as a single individual's performance but evolve into a global movement, reshaping societal norms around issues such as mental health or environmental sustainability. Similarly, institutional power dynamics, such as those in workplaces or governments, rely on "*micro-level interactions*"—meetings, memos, or public speeches—to reinforce "*macro-level control*". Goffman's work highlights how these interactions are not isolated but part of a larger system that sustains or challenges power structures.

The rise of artificial intelligence and virtual reality further underscores the relevance of Goffman's theories. In virtual environments, individuals create avatars that serve as digital "*fronts*", allowing them to experiment with identities in ways that mirror Goffman's dramaturgical model. These technologies also introduce new frames, as users navigate virtual worlds with distinct rules and expectations. For example, a virtual meeting may require different performative behaviors than an in-person one, yet the underlying principles of impression management remain the same. As societies grapple with the ethical implications of these technologies, Goffman's insight into how frames shape perceptions of reality can guide discussions on authenticity, privacy, and social control in digital spaces. Erving Goffman's sociological research continues to resonate because it addresses universal aspects of human interaction—performance, perception, and power—while remaining adaptable to new social and technological contexts.

3.5 Micro-Macro Linkages

Goffman's work bridges the *micro-* and *macro-levels* of sociological analysis. His focus on everyday interactions reveals how micro-level behaviors contribute to the formation of macro-level social structures. For instance, the rituals and frames that govern individual interactions reinforce societal norms, which in turn sustain institutional power. This perspective aligns with Durkheim's concept of collective consciousness, where shared beliefs and practices create social cohesion (Durkheim, 1997), and Weber's emphasis on the role of meaning in social action. In contemporary sociology, Goffman's theories provide a framework for analyzing globalized and digital societies. The rise of social media has amplified the performative aspects of social life, with platforms like X enabling individuals to construct and broadcast their identities to a global audience. Similarly, frame analysis is crucial for understanding how global issues, such as climate change or migration, are presented in media and political discourse, thereby influencing public perceptions and policy outcomes.

3.6 The Sociological Evolution of Erving Goffman: A Humane Comparative Lens

Erving Goffman's theories, rooted in the dramaturgical metaphor and frame analysis, represent a humane pivot toward the individual's lived experience—*homo sapiens in actu*, as it were—amidst the grand architectures of societal structures. To trace Goffman's development is to engage in a dialectical interplay, comparing his insights with those of "titans": Karl Heinrich Marx (1818-1883), Herbert Spencer (1820-1903), Émile Durkheim (1858-1917), George Herbert Mead (1863-1931), Max Weber (1864-1920), Herbert George Blumer (1900-1978), Talcott Parsons (1902-1979), Gregory Bateson (1904-1980), Robert King Merton (1910-2003) and Niklas Luhmann (1927-1998).

Beginning with Karl Marx, whose materialist dialectic exposed the class struggles underpinning *Gesellschaft*—a German term for *society as an impersonal aggregate*—Goffman’s work diverges profoundly yet humanely. Marx’s emphasis on economic determinism and alienation (*Entfremdung*) views human interactions as epiphenomena of production relations, where the proletariat endures exploitation *sui generis*, in its own right (Marx, 1977). Goffman, however, inverts this macro-perspective, focusing on the *micro-dramas* of impression management, as in *The Presentation of Self in Everyday Life* (1959). Where Marx sees systemic oppression, Goffman perceives the individual’s strategic performances—*le jeu social*, *the social game*—in everyday rituals, rendering sociology more empathetic to personal agency. However, Goffman’s tacit acknowledgment of institutional power echoes Marx’s critique, humanizing it by showing how stigma perpetuates inequality through subtle, interpersonal mechanisms rather than overt class warfare.

Herbert Spencer, the evolutionary positivist who coined the phrase “*survival of the fittest*”, posited society as an organism evolving toward greater complexity, a *laissez-faire* vision of progress (Spencer, 2004). Spencer’s organic analogy—*societas ut corpus*, *society as a body*—treats individuals as functional parts in a self-regulating whole, devoid of humane nuance. Goffman critiques this implicitly by highlighting the precariousness of social order, not as an inevitable evolution but as fragile performances prone to disruption (Spencer, 2004). In *Asylums* (Goffman, 2007), Goffman exposes total institutions as dehumanizing, where inmates navigate “*moral careers*” amid coercive structures—a far cry from Spencer’s optimistic adaptation. Goffman’s humane lens reveals the human cost of such “*evolution*”, emphasizing empathy for the stigmatized over abstract progress.

Émile Durkheim, the French founder of sociology as a discipline, introduced the concept of *faits sociaux*—*social facts*—as external constraints *sui generis*, independent of individual will. Durkheim’s anomie theory in *Suicide* underscores collective conscience over personal agency (Durkheim, 1997). Goffman builds upon this and humanizes it by shifting to the micro-level: interactions as rituals sustaining social solidarity, as in *Interaction Ritual*. Where Durkheim sees mechanical solidarity in pre-modern societies, Goffman observes the dramaturgical labor—*Arbeit der Präsentation*, the work of presentation—that individuals perform to avoid embarrassment, infusing Durkheim’s structuralism with compassionate insight into emotional vulnerabilities (Durkheim, 1997).

George Mead, a cornerstone of symbolic interactionism, profoundly shaped Erving Goffman’s sociological imagination. Mead’s concept of the “*self*” as emergent through social interaction—via the “*I*” and “*me*”—underpins Goffman’s dramaturgical analysis. In *Mind, Self, and Society* (Mead, 1967), Mead posits that individuals internalize societal expectations through role-taking, a process Goffman humanizes in *The Presentation of Self in Everyday Life*. Where Mead theorizes the generalized other, Goffman vividly illustrates its enactment in everyday performances, infusing Mead’s abstraction with *humane, interactional nuance* (Mead, 1967).

Max Weber, with his concept of *Verstehen*—*interpretive understanding*—bridged the structure and action, analyzing bureaucracy and rationalization as an “*iron cage*” / “*stahlhartes Gehäuse*” (Weber, 2001). Goffman’s symbolic interactionism echoes Weber’s focus on meaning-making, but humanely grounds it in everyday *Verhaltensweisen*, *behaviors* (Weber, 2001). In *Frame Analysis* Goffman dissects how individuals negotiate frames amid Weberian disenchantment, transforming Weber’s *macro-rationality* into *micro-strategies* of *self-presentation*, with a tender regard for human fallibility.

While Herbert Blumer famously codified the principles of symbolic interactionism, it was his student, Erving Goffman, who provided its most enduring empirical architecture. Blumer’s foundational concept of the “*self*” as a social process finds its dramatic (Blumer, 1969),

humanized enactment in Goffman's dramaturgical model. Where Blumer articulated the theoretical framework—that meaning arises from interaction—Goffman meticulously documented the intricate “*scripts*” of everyday life. He moved the lens from abstract interpretive processes to the palpable, often anxious, human actor managing a “*front stage*” performance while fearing exposure “*backstage*”. This was not a departure from Blumer, but a profound sociological evolution (Blumer, 1969). Goffman translated his mentor's ideas into a humane comparative lens, allowing us to see the universal human struggle for dignity and coherence within social structures. By comparing the person with a mental health condition to the hotel clerk and the aristocrat to the convict, he revealed the shared, often precarious, work of impression management. In doing so, Goffman shifted symbolic interactionism from a philosophy of mind to a deeply compassionate sociology of situation, giving tangible and poignant form to Blumer's most abstract claims about the social self (Blumer, 1969).

Talcott Parsons, the structural-functionalist, modeled society as a system of AGIL functions—adaptation, goal attainment, integration, and latency (Parsons, 1964). Parsons' grand theory abstracts human action into roles, lacking humane depth. Goffman critiques this by vivifying roles as performances, not fixed functions. In *Stigma* Goffman (1986) humanely explores the “*spoiled identity*”, revealing the emotional toll of deviance in Parsons' integrated system.

Gregory Bateson provided a foundational concept that Goffman would adapt and apply to sociology. Bateson's seminal work, particularly in *Steps to an Ecology of Mind* (2000), introduced the notion of the “*frame*” as a metacommunicative signal that defines the context for understanding a message. Drawing from his anthropological fieldwork and studies of animal communication, Bateson illustrated how a playful nip between monkeys is framed differently from a combative bite. However, physical actions may be similar. This concept, which he developed as early as 1955, posits that frames are psychological and communicative structures that organize perception and meaning, allowing individuals to discern what is happening in any given interaction (Bateson, 2000). Goffman, in his *Frame Analysis*, humanizes and expands Bateson's primarily psychological and communicative model into a full-fledged sociological apparatus (Bateson, 2000). Where Bateson focused on the cognitive and cybernetic rules of communication, Goffman transposed the concept onto the stage of everyday social life. He detailed how these frames are not just individual cognitive tools but are socially sustained, negotiated, and often manipulated within institutions and cultures. Goffman thus took Bateson's elegant, systemic insight and embedded it within the messy, ritualized, and power-laden dramas of human interaction, revealing the fragile, constructed nature of social reality itself.

Robert Merton, refining functionalism with middle-range theories, introduced the concepts of manifest and latent functions, as seen in his *anomie revisions* (Merton, 1968). Merton's humane pragmatism aligns with Goffman's emphasis on the unintended consequences of interactions. However, Goffman deepens it by emphasizing the interpersonal, *vis-à-vis*, *face-to-face* dynamics, making sociology more attuned to individual suffering.

Niklas Luhmann, the systems theorist, viewed society as *autopoietic* (αὐτός-ποίησις) systems of communication, reducing individuals to psychic systems outside society proper (Luhmann, 1996). Luhmann's cold functionalism—*autopoiesis* as *self-reproduction*—contrasts with Goffman's humane warmth: where Luhmann abstracts communication, Goffman humanizes it as ritualized encounters, bridging the psychic and social with empathy for the human condition.

In essence, Erving Goffman's evolution humanizes sociology's giants, transforming their *macro-abstractions* into *micro-narratives* of vulnerability. His work, *eudaimonia in praxis*—*flourishing in practice*—reminds us that society is not merely structures but people navigating.

4 Discussion

Recent scholarship extends Erving Goffman's frameworks, affirming their adaptability while highlighting areas for critique. Smith (2022) examines the fictional elements in Goffman's dramaturgical analysis, highlighting its narrative depth in analyzing social performances. Inglis & Thorpe (2023) advocate applying Goffman's micro-insights to macro-level theorizing, particularly in institutional power dynamics. Shalin (2023) underscores Goffman's interdisciplinary influence, emphasizing his impact on ethnographic studies of interactionism. Andy Guise (2024) integrates Goffman's concept of stigma with Pierre Bourdieu's (1930-2002) structural theory, exploring its role in health inequalities. Anne-Britt Gran (2025) adapts Goffman's dramaturgical model to social media, proposing a typology of digital identities. Recent studies (Smith, 2022; Inglis & Thorpe, 2023; Shalin, 2023; Guise, 2024; Gran, 2025) affirm Goffman's enduring impact across disciplines, while highlighting the need for empirical, structural, and global extensions to address modern complexities, such as the influence of algorithms and cross-cultural applicability.

Greg Smith (2022) explores Goffman's use of fiction in dramaturgical analysis, arguing that his metaphors, such as the theatrical stage, draw on literary devices to illuminate social performances. Smith posits that this fictional lens enhances the interpretive depth of *The Presentation of Self in Everyday Life* (Goffman, 1959), allowing sociologists to analyze social interactions as narrative constructs. However, Smith's focus on fiction suggests a potential over-reliance on metaphor, which could risk oversimplifying complex social realities. This critique underscores a limitation of Goffman's approach: while vivid, his dramaturgical model may prioritize aesthetic over structural analysis.

David Inglis and Christopher Thorpe (Inglis & Thorpe, 2023) advance Goffman's legacy by advocating for "*social theorizing in a Goffmanesque manner*", applying his micro-sociological insights to broader social theory. They argue that Goffman's focus on everyday interactions can inform *macro-level* theorizing, particularly in understanding power dynamics in institutional settings. Their work complements the author's study of *micro-macro* linkages by showing how Goffman's concepts bridge individual agency and systemic structures, yet they critique his limited engagement with globalized contexts. This resonates with the author's analysis. However, Inglis & Thorpe (2023) highlight a gap: Goffman's frameworks may not fully account for algorithmic influences in modern societies, a limitation that the authors' qualitative synthesis also faces.

Dmitri Shalin (2023) assesses Goffman's interdisciplinary impact as a "*social science maverick*", emphasizing his enduring influence on ethnography and interactionism and portraying Goffman's "*face-work*" as a versatile tool for analyzing relational dynamics in marginalized contexts. Unlike the author's literature-based approach, Shalin's citation analysis suggests that empirical metrics could strengthen the author's findings.

Andy Guise (2024) integrates Goffman's concept of stigma with Bourdieu's theory, viewing it as a form of structural power within social fields. Guise argues that stigma is not merely interpersonal but a form of power enacted through social fields, where dominant habitus—embodied dispositions—reproduces exclusion via *violence symbolique* (*symbolic violence*). Guise advocates integrated analyses to map *champs* (*fields*) and *capitaux* (*capitals*), fostering "*symbolic revolutions*" through *habitus-field mismatches* and "*prophets*" who disrupt norms, critiquing Goffman's *micro-bias*. This complements the author's macro-theoretical comparisons, but highlights a limitation of the author's study: the lack of structural analysis.

Anne-Britt Gran (2025) reinterprets Goffman's dramaturgical analysis for social media, proposing a typology that ranges from "*not-not-me*" identities—blending *front-* and *backstage performances*—to curated digital personas. Gran critiques Goffman's limited account of

technological mediation, aligning with the author's study's noted limitation of underemphasizing structural dynamics.

The findings of this study affirm the robustness of Erving Goffman's theories in elucidating the intricacies of social interactions, particularly through his dramaturgical and frame analysis frameworks. These concepts effectively capture the performative and constructed nature of social reality, illuminating how individuals navigate roles and stigmas in both physical and digital contexts. Goffman's micro-sociological focus may underemphasize structural constraints, as highlighted by Tom Burns (1991), who notes that institutional power often overshadows individual agency. This critique aligns with macro-theories, such as those of Marx or Parsons, which prioritize systemic forces over interpersonal dynamics.

Compared to other sociologists, Goffman's work complements and contrasts with their work. His humane approach humanizes Marx's economic determinism by emphasizing micro-level strategies, such as impression management. At the same time, his frame analysis enriches Weber's interpretive sociology by grounding meaning-making in everyday encounters (Scheff, 2006). Unlike Parsons' abstract functionalism (Parsons, 1964) or Luhmann's systems theory (Luhmann, 1996), Goffman's theories offer a tangible lens for understanding lived experiences. However, they lack the broad systemic scope of these macro-perspectives.

The study's limitations include its reliance on qualitative synthesis, which restricts empirical generalizability (Goffman, 1969). The absence of quantitative data or cross-cultural comparisons limits the ability to test Goffman's concepts in diverse settings.

Conclusion

Erving Goffman's sociological legacy lies in his ability to illuminate the microdynamics of social life while addressing its broader implications for societal structures. His dramaturgical perspective reveals the performative nature of human interactions, where individuals navigate social roles to manage impressions and maintain social order. His frame analysis provides a powerful tool for understanding how social realities are constructed and manipulated, from everyday encounters to large-scale political movements. Additionally, his work on stigmatization highlights the mechanisms of social control and the resilience of marginalized groups in challenging oppressive norms.

This study demonstrates the enduring relevance of Goffman's theories in analyzing contemporary social phenomena. In digital spaces, his concepts of impression management and frame construction offer insights into how individuals and institutions shape virtual interactions. In the context of identity politics, his work on stigma and social roles provides a framework for understanding resistance and empowerment. Moreover, his micro-macro linkages underscore the interconnectedness of individual actions and societal structures, offering a holistic approach to sociological inquiry.

Future research could explore how Erving Goffman's theories apply to emerging technologies, such as artificial intelligence and virtual reality, which further complicate the boundaries between performance, identity, and reality. Additionally, cross-cultural studies could examine how frames and social roles vary across different global contexts, thereby enriching the understanding of Goffman's universal applicability. By continuing to engage with Goffman's ideas, sociologists can better navigate the complexities of modern social life. Ensuring Goffman's legacy remains a cornerstone of the discipline. Future research could address these gaps by incorporating mixed-methods approaches or exploring how frames and roles vary across different global contexts. Despite these constraints, Goffman's frameworks remain indispensable for analyzing contemporary social phenomena, as they bridge individual agency and societal structures with unparalleled depth and insight.

References

- Bacon, F. (1977). *Works in two volumes (Vol. 1)* (2nd ed.). Moscow: Mysl'.
https://imwerden.de/pdf/bekon_tom1_1977_text.pdf
- Bacon, F. (1978). *Works in two volumes (Vol. 2)* (2nd ed.). Moscow: Mysl'.
https://imwerden.de/pdf/bekon_tom2_1978_text.pdf
- Bakhtin, M. M. (2009). *Rabelais and His World*. Indiana University Press. ISBN 978-0-253-20341-0.
- Bateson, G. (2000). *Steps to an Ecology of Mind: Collected Essays in Anthropology, Psychiatry, Evolution, and Epistemology*. University of Chicago Press. ISBN 978-0-226-03905-3.
- Batygin, G. S. (2001). Continuum of Frames: Irving Goffman's Dramaturgical Realism. *Vestnik Rossiiskogo universiteta družby narodov. Seriya: Sotsiologiya*, 2001(2), 5–24.
<https://cyberleninka.ru/article/n/kontinuum-freymov-dramaturgicheskiy-realizm-irvinga-gofmana>
- Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Prentice-Hall. ISBN 978-0138799243.
- Burns, T. (1991). *Erving Goffman*. Routledge. ISBN 9780415067720.
- Dante, A. (1932). *Vita Nova* (M. Barbi Ed.). Bemporad, Firenze.
<https://skypescuola.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/05/dante-alighieri-vita-nova.pdf>
- Durkheim, É. (1997). *Suicide: A Study in Sociology*. The Free Press. ISBN 0-684-83632-7.
- Goffman, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. Vintage. ISBN 0-385-09402-7.
- Goffman, E. (1967). *Interaction Ritual: Essays on Face-to-Face Behavior*. New York: Pantheon Books. ISBN 0-394-70631-5.
- Goffman, E. (1969). *Strategic Interaction*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. ISBN 978-0-8122-1011-8.
- Goffman, E. (1974). *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Harper & Row. ISBN 978-0060903725.
- Goffman, E. (1981). *Forms of Talk*. University of Pennsylvania Press. ISBN 0-8122-7790-2.
- Goffman, E. (1986). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Simon & Schuster. ISBN 978-0671622442.
- Goffman, E. (2007). *Asylums: Essays on the Social Situation of Mental Patients and Other Inmates*. Transaction Publishers. ISBN 978-0-202-30971-2.
- Gran, A.-B. (2025). Performing Not-Not-Me in SoMe: A New Theatrical Typology of Self-Presentation Online. *Social Media + Society*, 11(1), 1–12.
<https://doi.org/10.1177/20563051251315256>
- Guise, A. (2024). Stigma power in practice: Exploring the contribution of Bourdieu's theory to stigma, discrimination and health research. *Social Science & Medicine*, 347, Article 116774. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2024.116774>
- Inglis, D., & Thorpe, C. (2023). Beyond the “inimitable” Goffman: from “social theory” to social theorizing in a Goffmanesque manner. *Frontiers in Sociology*, 8, Article 1171087. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2023.1171087>

- Lenin, V. I. (2022). *Materialism and Empirio-Criticism*. Paris: Foreign Languages Press. ISBN 978-2-493844-36-1. <https://foreignlanguages.press/wp-content/uploads/2025/06/C41-Empiriocriticism-Lenin-2nd-Printing-FINAL-1.pdf>
- Lippmann, W. (1998). *Public Opinion* (2nd ed.). Transaction Publishers. ISBN 1-56000-999-3. https://monoskop.org/images/b/bf/Lippman_Walter_Public_Opinion.pdf
- Luhmann, N. (1996). *Social Systems*. Stanford University Press. ISBN 978-0804726252.
- Lukács, G. (1968). *History and Class Consciousness: Studies in Marxist Dialectics*. Hermann Luchterhand Verlag. ISBN 0-262-62020-0. https://monoskop.org/images/3/3b/Lukacs_Georg_History_and_Class_Consciousness_Studies_in_Marxist_Dialectics.pdf
- Marx, K. (1977). *Capital: A Critique of Political Economy, Vol. 1*. Vintage. ISBN 0-394-72657-X.
- Mead, G. H. (1967). *Mind, Self, and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist*. The University of Chicago Press. ISBN 978-0226516684.
- Merton, R. K. (1968). *Social Theory and Social Structure*. Free Press. ISBN 978-0029211304.
- Parsons, T. (1964). *The Social System*. The Free Press/Macmillan. ISBN 978-0029241905.
- Plekhanov, G. V. (1938). On the Development of the Monistic View of History. Moscow: State Publishing House of Political Literature. https://library.udpu.edu.ua/library_files/rarutetu/1/8.pdf
- Ricoeur, P. (1990). *Time and Narrative, (Vol. 3)*. University of Chicago Press. ISBN 978-0-226-71336-6.
- Rogozin, D. M. (2005). Irving Goffman's Anti-Phenomenological Project. *Yuzhno-rossiiskii zhurnal sotsial'nykh nauk*, 2005(3), 41–50. <https://cyberleninka.ru/article/n/antifenomenologicheskii-proekt-irvinga-goffmana>
- Scheff, T. J. (2006). *Goffman Unbound! A New Paradigm for Social Science*. Routledge. ISBN 978-1-59451-196-7.
- Shalin, D. N. (2023). Erving Goffman: The Social Science Maverick. Assessing the Interdisciplinary Impact of the Most Cited American Sociologist. *Journal of Contemporary Ethnography*, 52(6), 752–777. <https://doi.org/10.1177/08912416231190911>
- Smith, G. (2022). Fiction in Goffman. *The Sociological Review*, 70(4), 711–722. <https://doi.org/10.1177/00380261221109029>
- Spencer, H. (2004). *The Principles of Sociology, (Vol. 1)*. University Press of the Pacific. ISBN 978-1410211842.
- Ukhtomsky, A. A. (2019). *Dominant*. St. Petersburg: Piter. ISBN 978-5-4461-1183-1.
- Vahstein, V. S. (2003). Irving Goffman's Dramaturgical Theory: Two Readings. *Sotsiologicheskoe obozrenie*, 3(4), 104–118. <https://cyberleninka.ru/article/n/dramaturgicheskaya-teoriya-irvinga-goffmana-dva-prochteniya>
- Vahstein, V. S. (2007). In Memory of Irving Goffman. *Sotsiologicheskoe obozrenie*, 6(2), 65–78. <https://cyberleninka.ru/article/n/pamyati-irvinga-goffmana-1>

Weber, M. (2001). *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. Routledge. ISBN 978-0-415-25406-9.

Yadow, V. A. (2011). An Attempt to Rethink Irving Goffman's Concept of Frames. *Zhurnal sotsiologii i sotsial'noi antropologii*, 14(2), 85–97.
<https://cyberleninka.ru/article/n/popytka-pereosmyslit-kontseptsuyu-freymov-irvinga-goffmana>

DLOUHODOBÉ DĚDICTVÍ ERVINA GOFFMANA VE STUDIÍCH SOCIÁLNÍCH INTERAKCÍ

Erving Goffman (1922–1982) významně formoval moderní sociologii svými příspěvky do mikro-sociologie, zejména svými teoriemi symbolického interakcionismu a dramaturgickou analýzou. Tento článek zkoumá Goffmanovy teoretické rámce se zvláštním důrazem na jeho dramaturgickou analýzu, která přirovnává sociální interakce k divadelním představením, a jeho rámcovou analýzu, která zkoumá, jak jednotlivci konstruují a interpretují sociální realitu. Výzkum je založen na kvalitativní analýze a klíčových odborných interpretacích (komparativní, textové a konceptuální). Goffmanova práce čerpající z Chicago School of Sociology integruje poznatky Maxe Webera a George Herberta Meada s cílem analyzovat, jak jednotlivci procházejí sociálními rolemi, stigmaty a institucionálními strukturami.

DAS LANGJÄHRIGE ERBE VON ERVIN GOFFMAN IN STUDIEN ZU SOZIALEN INTERAKTIONEN

Erving Goffman (1922–1982) hat die moderne Soziologie durch seine Beiträge zur Mikrosoziologie, insbesondere durch seine Theorien des symbolischen Interaktionismus und der dramaturgischen Analyse, maßgeblich geprägt. Dieser Artikel untersucht Goffmans theoretische Rahmenkonzepte mit besonderem Schwerpunkt auf seiner dramaturgischen Analyse, die soziale Interaktionen mit Theateraufführungen vergleicht, und seiner Rahmenanalyse, die untersucht, wie Individuen soziale Realität konstruieren und interpretieren. Die Untersuchung basiert auf einer qualitativen Analyse und wichtigen fachlichen Interpretationen (vergleichend, textuell und konzeptionell). Goffmans Arbeit, die sich auf die Chicago School of Sociology stützt, integriert die Erkenntnisse von Max Weber und George Herbert Mead, um zu analysieren, wie Individuen soziale Rollen, Stigmata und institutionelle Strukturen durchlaufen.

TRWAŁE DZIEDZICTWO ERVINGA GOFFMANA W BADANIACH INTERAKCJI SPOŁECZNYCH

Erving Goffman (1922–1982) w znacznym stopniu ukształtował współczesną socjologię dzięki swojemu wkładowi w mikrosocjologię, a w szczególności dzięki teoriom interakcjonizmu symbolicznego oraz analizie dramaturgicznej. Niniejszy artykuł bada ramy teoretyczne Goffmana, kładąc nacisk na jego analizę dramaturgiczną, która przyrównuje interakcje społeczne do spektakli teatralnych, oraz na jego analizę ramową, badającą sposób, w jaki jednostki konstruują i interpretują rzeczywistość społeczną. Badania oparto na analizie jakościowej oraz kluczowych interpretacjach naukowych (analizy porównawcze, tekstualne i konceptualne). Czerpiąc z dorobku Chicago School of Sociology, praca Goffmana integruje koncepcje Maxa Webera i George'a Herberta Meada, aby analizować, w jaki sposób jednostki przechodzą przez role społeczne, stygmaty i struktury instytucjonalne.

NEGATIVE INTERFERENCE FROM RUSSIAN IN CZECH AS A SECOND LANGUAGE: ERROR ANALYSIS OF THE COPULA AND AUXILIARY VERB IN RUSSIAN SPEAKERS

 Gabriela Matyášková

VSB – Technical University of Ostrava, Institute of Languages,
17. listopadu 2172/15, 708 00 Ostrava - Poruba, Czech Republic

e-mail: gabriela.matyaskova@vsb.cz

Abstract

Language interference is a key challenge in foreign language acquisition. When learning a second language, students transfer the knowledge from their mother tongue. This article focuses on transfer and interference phenomena between two closely related Slavic languages: Czech and Russian, in the context of teaching Czech as a second language. In particular, the grammatical patterns comprising the copula verb (present indicative) and the auxiliary verb (the compound past indicative) are examined. The study analyzes frequent errors collected from 15 Russian-speaking students from Kazakhstan during classroom interaction in May-June 2025. Furthermore, a marginal analysis on verbs of preference (*mít rád, rád*) is performed. The findings are used to formulate proposals for teaching methodology.

Keywords

Contrastive analysis; Language interference; Slavic languages; Syntactic structure; Teaching methodology; Zero copula.

Introduction

Czech is a closely related language to Russian. Therefore, teachers must be familiar with the mechanisms of closely related Slavic languages and understand the possible transfer and interference that may occur. When selecting textbooks, preference is given to textbooks for teaching Czech to Russian speakers. This comprehensive approach, combined with the daily exposure of international students to Czech in Ostrava, ensures maximum teaching effectiveness. The Institute of Languages at the Technical University of Ostrava offers an intensive Czech language course for Russian-speaking students, designed to prepare them for studying in Czech at universities in the Czech Republic. The target level is B1. The choice of the topic is therefore highly relevant as the zero copula and the omission of auxiliary verbs are pervasive errors arising from typological differences.

While existing literature extensively documents the general dynamics of Slavic intercomprehension (Fałowski, 2023; Hofmański & Pospiszil-Hofmańska, 2022) and the typological differences that lead to interference between Slavic languages (Bogoczová, 2018), a significant research gap remains. Specifically, there is a lack of systematic, empirical error analysis of these specific phenomena (the Russian zero copula and the omission of the auxiliary verb in compound verb forms) at the B1 proficiency level of general Czech. The few existing studies (Krejčová et al., 2024; Žaža, 1996) primarily describe theoretical differences or focus

on specialized language contexts. This article directly addresses this gap by presenting a focused error analysis derived from classroom interaction.

The primary objective of this article is to analyze and categorize specific grammatical errors resulting from negative Russian interference among Russian-speaking students learning Czech.

The issue of negative interference and positive transfer in general terms is the subject of Section 1, specifically within the context of second language teaching. Subsequently, the specific manifestations of interference from Russian into Czech language observed among participants in a Czech language course for Russian-speaking students at the Technical University of Ostrava will be introduced in Section 2. The contrastive error analysis methodology is employed to categorize and document these syntactic errors. Section 3 focusses on the grammar of the verb *to be* in the present tense (copula *být*) and the past tense (auxiliary verb *býl*), as well as verbs *like st* (meaning *to do*) and *like doing st* (e.g., *mít něco rád, rád*). Section 4 summarizes the main results in comparison with studies by other authors and follows up on them with directions for future research listed in the Conclusion Section.

1 Literature Review

To begin with, it is essential to define the concepts of language transfer and interference. Language transfer refers to the process by which some aspects from one language system are carried over to another. A distinction is made between positive and negative transfer. In positive transfer, the correspondence between elements in both languages is strong enough to facilitate the acquisition of the target language; for example, it positively influences the pace of acquisition. In contrast, negative transfer involves the transfer of incompatible elements from one system to another, leading to the use of incorrect constructions in the target language and resulting in interference (Mertins, 2017).

To summarize the previous studies and their main results, the author must begin with the foundation stone of Slavic studies: Old Church Slavonic language (OCS). Fałowski (2023) considers it important for future teachers of Slavic languages as second languages to obtain a specific knowledge of OCS. This knowledge enables them to see the links between Slavic languages and to predict potential interference issues. The most significant phenomena of OCS include the Cyrillic script, old Slavic phonetic processes, its flexible morphology, and lexical aspect. OCS is included in the curriculum of Slavic studies at the faculty of arts in the Czech Republic, which the author also finds most useful for the teaching and learning process.

A further approach to teaching closely related languages involves comparing them, specifically the native language and the target language. Polish linguists Hofmański & Pospiszil-Hofmańska (2022) study the phenomenon called Slavic Intercomprehension (examining Polish and Ukrainian). They note the rapid pace of competence acquisition at the beginning of the learning process, which then slows down when the competence reaches the level of language variability and functional styles, depending on the communicative situation.

Saturno (2023) works with the term *interlingual proximity* and investigates the role of interlingual correspondences between etymologically related words in closely related languages (Polish and Russian). However, the present research is focused on grammar rather than vocabulary.

Krejčová et al. (2024) focus on teaching a second language (specialized Czech to Ukrainian medical students). Since both languages are Slavic, they suggest that they should be managed by the teacher, who draws detailed attention to phenomena that are either different or identical to those in the native language. Similarly, Perkins & Zhang (2022) emphasize the importance

of developing a strategy to leverage language similarities, and in their work, they outline pedagogical implications for language instructors.

Building on the findings from previous studies, the author of this article adopts the view of Perkins & Zhang (2022) that teaching methodology should incorporate two key attitudes: *contrastive analysis* and *error analysis*. The author conducted a contrastive analysis of Russian and Czech, focused on verb forms, the zero copula in the present indicative in Russian and Czech compound verb forms. In the follow-up research, the author examined frequent errors made by course participants.

Russian and Czech differ mainly in the degrees of nominality and analyticity. Both Russian and Czech are inflected languages, with Czech being considered the most inflected Slavic language of all (Bogoczová, 2018). In contrast, Russian shows a tendency towards analyticity, which is supported by the high frequency of multi-verbal lexical units in the language. This is thought to contribute to more precise and explicit expression. Grammatical phenomena that distinguish these inflectional and analytical types include, for instance, the role of the verb in a sentence (i.e., verbal vs. nominal character of a sentence).

The most significant typological feature of Czech syntax is the high degree of action dynamism, which underscores the important role of the finite verb. In contrast, in Russian the shift away from the inflectional type is associated with the weakening of the personal verb form's position and a significant nominalization of sentence patterns. This includes phenomena such as the absence of copulas in the present indicative in Russian, as well as the more frequent use of infinitives, participles, and verbal nouns. The zero copula is related, among other things, to the necessity of using personal pronouns as subjects, for example: *Мы довольны. Я после обеда дома. Вы здесь один?* (Flídrová & Žaža, 2005).

In connection with the described copula, the Russian language specialist Stanislav Žaža observes specific features of negation in Russian sentences, where the difference between sentence and constituent negation is often blurred (e.g., *Он не механик. Он не механик, а шофер.*). Žaža also describes cases where an adjective functions as a predicate: in the former case, a positive attribute is negated and it is a sentence negation (*Результатами он не доволен.*), in the latter case, two attributes are contrasted, which results in a constituent negation (*Результатами он не доволен, а разочарован.*) (Žaža, 1996). In Czech, which retains the copula in the nominal predicate, sentence negation logically prevails over constituent negation (Matyášková, 2024).

2 Methodology

The study employs a descriptive, qualitative approach using contrastive error analysis, following the methodology proposed by Perkins & Zhang (2022). The primary research question is:

What are the most frequent errors arising from negative Russian interference in Czech verb morphology (copula and auxiliary verbs) among students learning Czech?

The participants of the research were 15 students from Kazakhstan enrolled in an intensive Czech language course at the Technical University of Ostrava, Czech Republic. The specific course determined the group size of 15. The selection criterion was their common native language, making them an ideal homogenous sample for investigating the predictable patterns of negative Russian transfer in Czech.

The data were collected during lessons in May and June 2025, following the arrival of all students in Ostrava. The primary data collection method was observation, along with systematic written documentation of errors produced by students during classroom interactions and oral

exercises. No recordings were made due to potential legal concerns regarding the use of student data.

The method chosen for data processing was qualitative error analysis. Students often produce initial utterances containing interference errors, but they typically improve after receiving teacher correction. Consequently, only the initial error-containing version of their responses was captured, as subsequent versions could be influenced by teacher input or peer correction. Errors due to interference are analyzed in the context of the phenomena discussed in the theoretical section of this article: the zero copula and compound verb forms. Written examples of the most common errors collected during lessons are sorted and annotated with correct versions and explanations. They are divided into three groups according to the type of frequently occurring phenomenon. The errors were sourced from general conversation topics often found in B1 textbooks (e.g., family, hobbies, etc.).

3 Results

Table 1 presents a categorization of errors focusing on the copula and verb forms. The examples are structured according to the assumed negative transfer, and the correct equivalent is provided for each example. Some of the examples contain other types of errors, which are irrelevant to this research and are therefore left without comment.

Tab. 1 Investigated phenomena

1	Redundant copula verb
2	Copula verb missing
3	Missing auxiliary verb in the past tense compound verb form

Source: Own

3.1 Redundant Copula Verb

This section displays errors where students insert copula (*jsem, je, není*) redundantly, indicating hypercorrection due to the knowledge that Czech requires the copula more often than Russian (Phenomenon 1).

There are errors in the copula and negation:

Můj pokoj je není velký. Correctly: *Můj pokoj není velký.*

To bylo není nebezpečné. Correctly: *To nebylo nebezpečné.*

Errors are observed in the past and future tense of the verb *být*:

To je bylo tři čtyři roky. Correctly: *To bylo tři čtyři roky.*

To je byly jahody. Correctly: *To byly jahody.*

To je bude v budoucnosti. Correctly: *To bude v budoucnosti.*

The following examples show how students incorrectly apply the copula pattern to main verbs, inserting the present copula (*je*) before the main verb:

To je dělá moje maminka. Correctly: *To dělá moje maminka.*

To je nevím. Correctly: *To nevím.*

To je může být. Correctly: *To může být.*

These are crucial examples, combined with an error involving the verb *to have*. Students attempt to mimic the Czech verbal pattern, but incorrectly:

Jsem mám opakování kvůli špatné docházce. Correctly: *Mám opakování kvůli špatné docházce.*

Jsem mám tatínka. Correctly: *Mám tatínka.*

3.2 Copula Verb Missing in the Present Indicative

This section includes the most common grammatical errors. These are direct examples of negative transfer from Russian to Czech (Phenomenon 2). There is the omission of the third-person singular copula *je* in a nominal predicate:

Moje maminka moc inteligentná žena. Correctly: *Moje maminka je moc inteligentní žena.*

Nevím, jak to v létě. Correctly: *Nevím, jak je to v létě.*

Studovat tady velmi zajímavý. Correctly: *Studovat tady je velmi zajímavé.*

V ČR velmi mnoho turistů. Correctly: *V ČR je velmi mnoho turistů.*

V České republice chladněji než v Kazachstánu. Correctly: *V České republice je chladněji než v Kazachstánu.*

V Ostravě často zataženo, a v Almaty větš slunečné dni. Correctly: *V Ostravě je často zataženo, ale v Almaty jsou většinou slunečné dny.*

V Albertu lepší pečivo než v Lidlu. Correctly: *V Albertu je lepší pečivo než v Lidlu.*

The following example contains the omission of the third-person singular copula *je* in a subordinate clause:

Otec, myslím, že starý. Correctly: *Myslím si, že otec je starý.*

The personal pronoun shows a tendency towards nominalization (as discussed in the theoretical section)—the use of personal pronouns and the absence of a copula mimic Russian syntax.

On také z Kazachstánu. Correctly: *On je také z Kazachstánu.*

In the following example, the positive attribute is denied, and it is a matter of sentence negation. The student attempts to form a negation without the copula, thus replicating a Russian syntactic structure.

Ještě ne hotova ke zkoušce. Correctly: *Ještě nejsem připravena ke zkoušce.*

3.3 Missing Auxiliary Verb in the Past Tense Compound Verb Form

This section addresses the third key area of interference (Phenomenon 3). The examples demonstrate the structural difficulty Russian speakers face when constructing the Czech past tense, which is a compound form requiring the auxiliary verb *být* (forms: *jsem*, *jsme*, *jsi*, *jste*) for the first and second persons. The core reason for these errors is the negative transfer from Russian, where the past tense is a simple form without the auxiliary verb. The first-person singular errors are persistent. They prevail as students speak about themselves. The third person form does not require an auxiliary verb, making errors in that person unrelated to this specific interference.

Celý červenec nosila džíny. Correctly: *Celý červenec jsem nosila džíny.*

Když přijel tady do České republice... Correctly: *Když jsem přijel tady do České republiky...*

Měl dvouch morčat. Correctly: *Měl jsem dvě morčata.*

Měl o nich strach. Correctly: *Měl jsem o ně strach.*

Nikdy nebyl v divadlo. Correctly: *Nikdy jsem nebyl v divadle.*

Ověřil svou totožnost. Correctly: *Ověřil jsem svou totožnost.*

Staral se o nich. Correctly: *Staral jsem se o ně.*

Taky si dala knedlíky s řízkem. Correctly: *Taky jsem si dala knedlíky s řízkem.*

Včera šel do banku. Correctly: *Včera jsem šel do banky.*

In the following example, there are two errors of the same sort in two different forms: the first person singular and the first person plural.

Dříve měli trolejbusy v Almaty, teď už neviděl to. Correctly: *Dříve jsme měli trolejbusy v Almaty, teď už jsem je neviděl.*

3.4 Marginal Analysis

This section deals with errors with verbs of preference (e.g., *mít rád, rád; like st, like doing st* in *I like sports. I like watching sports on TV.*). The most common mistake observed in the students' output is the use of an infinitive instead of the required verbal noun or a direct conjugated verb form when expressing preference. This type of error likely stems from negative interference, as a Russian frequently uses the infinitive after verbs of preference.

Mám rád dívat se na televizi. Correctly: *Mám rád sledování televize. Rád se dívám na televizi. Já rád dívat se na fantastické filmy.* Correctly: *Mám rád sledování fantastických filmů. Rád se dívám na fantastické filmy.*

Rád se seznamovat s dívkou. Correctly: *Mám rád seznamování se s dívkami. Rád se seznamuji s dívkou.*

In the following example, the omission of the reflexive pronoun *se* is another standard syntactic error, demonstrating a further influence from Russian structure where the reflexive element is absent:

Maminka ráda učí anglicky. Correctly: *Maminka se ráda učí anglicky.*

4 Discussion

The error analysis confirmed the central role of negative transfer from Russian in the acquisition of Czech verb grammar among Russian-speaking students. The study identified three widespread error types, providing a direct response to the primary research question. The three investigated phenomena – the zero copula in the present indicative, the redundant use of the copula, and the omission of the auxiliary verb in the compound past tense – accounted for the majority of frequent grammatical errors observed in the most basic syntactic structures.

Copula omission (zero copula, Phenomenon 2): this was the most prevalent error, consistent with the typological difference between Czech (highly inflectional, requiring explicit copula) and Russian (showing tendencies towards analyticity and nominalization). The data confirmed a direct transfer, where a zero copula pattern was applied to nominal and existential predicates in Czech (e.g., *Moje maminka moc inteligentná žena.*). The analysis also supported the observation regarding the sentence and constituent negation in Russian, as students often failed to supply the auxiliary verb when negating an attribute.

Redundant copula (hypercorrection, Phenomenon 1): This type of error, where the copula is incorrectly inserted (e.g., *To je dělá moje maminka.*), suggests hypercorrection. As students become aware of the need for the copula in Czech, they overapply the rule to constructions that already contain a main verb, including compound verb phrases and modal constructions.

Omission of auxiliary verb (past tense, Phenomenon 3): errors involving the compound past tense were consistently observed in the first and second person forms. This is a clear case of negative transfer, where the Russian simple past tense structure is incorrectly transferred to Czech (e.g., *Celý červenec nosila džíny.*).

The findings directly align with the literature on Slavic language interference, supporting the general observation that transfer is inevitable between closely related languages (Fałowski, 2023). Specifically, regarding the copula and auxiliary verb structure, the results confirm the typological observations made by Bogoczová (2018) regarding Czech's highly inflectional nature versus Russian's tendency toward analyticity. The persistence of these errors, despite

explicit teaching, confirms the necessity of pedagogical strategies stressed by Krejčová et al. (2024) and Perkins & Zhang (2022).

However, the study has several limitations. First, the sample size was small, limiting the generalizability of the frequency data. Second, the errors were primarily documented from classroom speech (as opposed to standardized testing), which is difficult to quantify precisely. Despite these limitations, the identified patterns clearly confirm the theoretical predictions of negative transfer between Russian and Czech.

Conclusion

This article investigated the negative influence of Russian as the native language on the acquisition of Czech verb grammar among a group of university-bound students, confirming that language interference is a challenging aspect of teaching closely related languages. The error analysis demonstrated a clear pattern of three interference-based errors related to the copula verb and compound past tense, directly resulting from typological differences between the two languages. These findings confirm the theoretical predictions made in the literature regarding language transfer and specific grammatical hurdles faced by Russian speakers learning Czech.

Future studies should utilize a larger, more diverse corpus of both written and transcribed spoken data to quantify the frequency of these interference errors precisely. This quantification would be invaluable for validating the observed error hierarchy.

For the teaching process, the findings strongly recommend adopting a methodology that explicitly combines contrastive analysis and error correction. Teachers should directly highlight the grammatical and semantic differences between the zero copula in Russian and the obligatory copula in Czech. Furthermore, the data suggest that teacher preparation should ideally include knowledge of Russian or Old Slavonic language to better anticipate, explain, and correct interference errors.

Acknowledgements

The author would like to express her sincere gratitude to Mgr. Andrea Wlochová, Ph.D., for the assistance with the translation of the abstracts into German and Polish.

References

- Bogoczová, I. (2018). Czech (and other Slavic languages) against the background of Lotko's confrontational typology. *Bohemica Olomucensia*, 10(1), 32–45. <https://doi.org/10.5507/bo.2018.003>
- Fałowski, P. (2023). Język staro-cerkiewno-słowiański: źródło inspiracji czy zbędny balast? O możliwościach wykorzystania gramatyki języka scs. w nauce współczesnych języków słowiańskich. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 58, 1–16. <https://doi.org/10.11649/sfps.3041>
- Flidrová, H., & Žaža, S. (2005). *Sintaksis ruskogo jazyka v sopostavlenii s češškim*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-1104-0.
- Hofmański, W., & Pospiszil-Hofmańska, K. (2022). Intercomprehension—Interference—Integration. Teaching Polish as a Foreign Language to the Native Speakers of East Slavic Language. *Poznańskie Studia Slawistyczne*, 23, 253–271. <https://doi.org/10.14746/pss.2022.23.12>

- Krejčová, E., Stalyanova, N., & Bojanovská, T. (2024). The Acquisition of Slavic as a Foreign Language as a Condition for Successful Integration of Refugees (On the Situation of Ukrainian Medics in the Czech Republic. *Chuzhdoezikovo Obuchenie – Foreign Language Teaching*, 51(3), 342–353. <https://doi.org/10.53656/for2024-03-07>
- Matyášková, G. (2024). *Srovnávací gramatická analýza současného ruského a českého vědeckého stylu (na materiálu z oblasti geologie)* [doctoral dissertation]. Ostravská univerzita, Filozofická fakulta. <https://theses.cz/id/mrq5hg/>
- Mertins, B. (2017). Osvojování druhého jazyka. In Karlík, P., Nekula, M., & Pleskalová, J. (Eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. <https://www.czechency.org/slovník/OSVOJOV%C3%81N%C3%8D%20DRUH%C3%89HO%20JAZYKA>
- Perkins, K., & Zhang, L. J. (2022). The Effect of First Language Transfer on Second Language Acquisition and Learning: From Contrastive Analysis to Contemporary Neuroimaging. *RELC Journal*, 55(1), 162–178. <https://doi.org/10.1177/00336882221081894>
- Saturno, J. (2023). The impact of interlingual correspondences on cognate recognition in Slavic intercomprehension. *Russian Linguistics*, 47, 209–229. <https://doi.org/10.1007/s11185-023-09276-x>
- Žaža, S. (1996). Različija v strukture sovremennyh blizkorodstvennyh slavjanskich jazykov (russkogo i češkogo). *Dissertationes Slavicae - Materialy po slavjanovedeniju: Sectio linguistica*, 24, 27–38. ISSN 0237-9554.

NEGATIVNÍ INTERFERENCE Z RUŠTINY V ČEŠTINĚ JAKO DRUHÉM JAZYCE: CHYBOVÁ ANALÝZA SPONY A POMOCNÉHO SLOVESA U RUSKY MLUVÍCÍCH STUDENTŮ

Jazyková interference je klíčovou výzvou při osvojování cizího jazyka. Při výuce druhého jazyka si studenti přenášejí znalosti ze svého mateřského jazyka. Tento článek se zaměřuje na fenomény přenosu a interference mezi dvěma blízce příbuznými slovanskými jazyky: češtinou a ruštinou, v kontextu výuky češtiny jako druhého jazyka. Zejména jsou zkoumány gramatické vzory obsahující sponu (přítomný indikativ) a pomocné sloveso (složený indikativ minulý). Studie analyzuje časté chyby získané od 15 rusky mluvících studentů z Kazachstánu během interakce ve třídě v květnu až červnu 2025. Dále je provedena marginální analýza preferenčních sloves (*mít rád, rád*). Poznatky slouží k formulaci návrhů metodiky výuky.

NEGATIVE INTERFERENZ AUS DEM RUSSISCHEN IM TSCHECHISCHEN ALS ZWEITSPRACHE: FEHLERANALYSE DER KOPULA UND DAS HILFSVERB BEI RUSSISCHSPRACHIGEN LERNENDEN

Sprachinterferenz ist eine zentrale Herausforderung beim Erlernen einer Fremdsprache. Beim Erlernen einer zweiten Sprache übertragen die Lernenden Kenntnisse aus ihrer Muttersprache. Dieser Artikel befasst sich mit den Phänomenen des Transfers und der Interferenz zwischen zwei eng verwandten slawischen Sprachen: Tschechisch und Russisch, im Kontext des Unterrichts von Tschechisch als Zweitsprache. Insbesondere werden grammatikalische Muster untersucht, die eine Konjunktion (Präsens Indikativ) und ein Hilfsverb (zusammengesetzter Indikativ Vergangenheit) enthalten. Die Studie analysiert häufige Fehler, die von 15 russischsprachigen Studierenden aus Kasachstan während der Interaktion im Unterricht im Mai und Juni 2025 gesammelt wurden. Darüber hinaus wird eine marginale Analyse der Präferenzverben (*mít rád, rád*) durchgeführt. Die Erkenntnisse dienen der Formulierung von Vorschlägen für die Unterrichtsmethodik.

NEGATYWNA INTERFERENCJA Z ROSYJSKIEGO W JĘZYKU CZESKIM JAKO DRUGIM JĘZYKU: ANALIZA BŁĘDÓW W UŻYCIU ŁĄCZNIKA I CZASOWNIKA POSIŁKOWEGO U STUDENTÓW ROSYJSKOJĘZYCZNYCH

Interferencja językowa stanowi kluczowe wyzwanie w procesie przyswajania języka obcego. Podczas nauki drugiego języka studenci przenoszą wiedzę ze swojego języka ojczystego. Artykuł skupia się na zjawiskach przenoszenia i interferencji między dwoma pokrewnymi językami słowiańskimi: czeskim i rosyjskim, w kontekście nauczania języka czeskiego jako drugiego języka. Analizowane są w szczególności wzorce gramatyczne zawierające łącznik (czas teraźniejszy, tryb oznajmujący) oraz czasownik posiłkowy (złożony czas przeszły, tryb oznajmujący). Badanie obejmuje analizę częstych błędów popełnianych przez 15 rosyjskojęzycznych studentów z Kazachstanu podczas interakcji na zajęciach w maju i czerwcu 2025 roku. Ponadto przeprowadzono marginalną analizę czasowników preferencji (*mít rád – lubić, rád – chętnie*). Uzyskane wyniki pozwalają sformułować propozycje dotyczące metodyki nauczania.

REFLECTING ON THE COMPLEXITIES OF MULTILEVEL GOVERNANCE: BOOK REVIEW OF ‘RETHINKING MULTILEVEL GOVERNANCE’ BY ARTHUR BENZ (2024)

 Rudolf Škovira

Comenius University Bratislava, Faculty of Social and Economic Sciences,
Institute of European Studies and International Relations,
Mlynské luhy 4, 821 05 Bratislava, Slovak Republic

e-mail: rudolf.skovira@fses.uniba.sk

Abstract

This book review presents an analysis of the key concepts and arguments presented in the novel book by Arthur Benz. Starting with the book’s justification, the author proceeds to subsequent chapters that touch upon the conceptualization and methodological operationalization of multilevel governance (MLG), its related logics and processes, legitimacy, public participation, and the implications of identity politics. While providing a much-needed conceptual overview of its complexities, the contribution falls short in providing the required methodological guidance for some of the proposed concepts, such as the three power types and modes of governance.

Keywords

Policy; Legitimacy; Functionalist logic; Identity logic; Identity politics.

Introduction

In Arthur Benz’s (2024) book *Rethinking Multilevel Governance*, Benz, a German political scientist, dives into the most recent theoretical debates on Multilevel Governance (MLG), an ever-evolving concept. Moving across the nine chapters and covering its organizational, economic, and constructivist dimensions, shaped by several EU-wide crises, Benz (2024) argues that “*multileveling*” – progressing towards a decentralized governance system – is more reactive and resilient towards future crises than traditionally centralized systems. This review subsequently scrutinizes the major arguments presented in the book in relation to the primary theoretical debates on MLG.

1 Book Review

1.1 Reflecting on the Major Critical Streams in the Literature

The introductory chapter, titled “*Introduction: reasons for rethinking multilevel governance*”, provided a justification for why we need to pay attention to MLG and the reasons for its rethinking. The justification centers around 4 disputes/issues related to the concept:

1. absent definition of the concept that would be recognized within academia,
2. a big variety of diverse theoretical approaches used to study MLG,
3. under-researched constellations enabling and facilitating the multilevel interactions, and

4. the need to address up-to-date MLG dynamics, which have been previously changed and shaped by major crises.

While acknowledging the fluid and evolving nature of the concept, Arthur Benz (2024) contributes to the ongoing academic debates and criticisms regarding MLG. He follows up on the foundational contribution provided by Gary Marks in 1993, subsequently joined by Liesbet Hooghe in 2001, who reflected on the EU's developments brought about by the institutional and policy changes in the 1980s and 1990s (Hooghe & Marks, 2001). Touching upon the absence of a settled definition of the concept and the engagement of too many theoretical approaches, Simona Piattoni (2009, p. 163) expressed the concept's "*risk of becoming an umbrella term*". Due to the frequent accounts lacking theoretical and methodological definitions and delimitations, MLG is often criticized as conceptually ambiguous, e.g. (Faludi, 2012; Alcantara et al., 2016). Another criticism that was partially elaborated upon is the constantly shifting, multidisciplinary nature of MLG (Papadopoulos et al., 2025), resulting from various crises and developments within and beyond the EU – hence the book's title. One of the criticisms that was not addressed at all is the debate on the concept's Eurocentric nature (Allain-Dupré, 2020), objectively stemming from its development background, when Gary Marks assessed the progression of European integration efforts, with a special focus on structural funds and their governance across the levels (Marks, 1993).

Nevertheless, as the book's key focus was to provide a conceptual and methodological guidance for MLG, primarily used in the context of the EU, it is understandable that addressing the Eurocentric claims was not a priority. Nevertheless, conducting such an assessment on concrete non-EU cases could have provided a more comprehensive and nuanced understanding of the concept, which would be practical for future academic debates within and across the EU. One such example is the contribution by Ravikumar et al. (2015, p. 912), who analyzed "*23 subnational REDD+ initiatives in Brazil, Peru, Indonesia, Tanzania, and Cameroon, and Vietnam*" and reflected on the different challenges' perception from the stakeholders across the analyzed countries, shaped by the different power and institutional dimensions.

1.2 Theoretical Underpinnings and Tools of MLG

To provide a rich theoretical assessment of MLG's components and ongoing debates, Benz employs actor-centered institutionalism, while also offering society- and policy-centered perspectives. He reflects on various country cases, e.g., the bottom-up dynamics between the German states (Länder), which "*typically seek an agreement before they negotiate with the federal government*" (Benz, 2024, p. 133), or policy areas, e.g., the fiscal policy and the related centralized tool of fiscal equalization used to "*de facto restrict the autonomy of governments and invigorate identity politics in multilevel fiscal policy*" (Benz, 2024, p. 108). This helps to provide a broader yet clearer, multifaceted assessment of the concept, illustrated through concrete examples. Following the process of reading and rereading the significant contributions on MLG, including those by Hooghe & Marks (2001, 2009), Scharpf (1999, 2001), Zürn (2010), and Benz (2024) provides a synthesis across several chapters covering individual dimensions of the concept.

Benz's book is clearly organized by topic, with each chapter providing a puzzle that is necessary for the development of a complete image. Following the first introductory, justificatory chapter, Benz (2024) strives to define the concept and its vertical and horizontal architectural premises in the second chapter "*Understanding multilevel governance*". Different "*modes of governance*" (Benz, 2024, p. 18) are considered, a combination of which may be applicable for the concrete MLG dynamics, surpassing the boundaries of such modes. While we may observe the relatedness of governance modes to vertical and horizontal MLG processes, as addressed by Martin Jänicke (2015), they fail to provide a clear conceptual and methodological distinction

vis-à-vis the major logics guiding MLG. While naming concrete instances of vertical and horizontal governance modes, e.g. “*top-down regulation in hierarchy, competition in markets or market-like contests, trust and exchange in networks, loyalty and shared norms in communities, or negotiations or discourses in organizations or inter-organizational relations*” (Benz, 2024, pp. 17–18), the proposed examples provide a further generalist, all-encompassing processes which may be methodologically unclear for the researchers. The book clearly treats MLG as a polycentric, decentralized phenomenon, where the engaged governance levels are intrinsically interrelated and subjected to mutual influence, instead of a nested, strictly delimited one – following MLG2 instead of MLG1 logic according to Saito-Jensen’s (2015) contribution.

Nevertheless, while separately elaborated upon later in the book, the proposed governance modes comprise what can be identified as both functional and identity logics, stemming from the significant contribution by Hooghe & Marks (2020), rather than separating them for the sake of methodology. Although interrelated, such constructivist and functionalist accounts should be separated and, if possible, clearly distinguished. One of the more concrete accounts is also the comment on possible influences of internal municipal organization and its effects on governance in multilevel constellations (Benz, 2024). Although this is certainly relevant for governance processes, such as municipal cooperation under the Covenant of Mayors, some readers may view it as unnecessarily bypassing the concept by engaging in the theoretical waters of organizational theory without providing greater methodological inputs and guidance. It may also be perceived as a shift in focus between governance and government, which can confuse the reader with the evolving knowledge in this research area. Doing so could mistakenly divert attention to the governmental architecture and, at the same time, detract from consideration of the more substantial coordination and policymaking that occur within such an architecture. Conversely, what I find highly beneficial in the chapter is the inclusion of both public and private actors in MLG processes, representing different types of interests within society, which is vital for governance democratization – a goal desired by MLG and related participatory efforts. Moreover, while MLG always pertains to the EU level, it is important not to forget that both regions and cities are part of these dynamics and should not be avoided when engaging in such research (Hooghe & Marks, 2001; Heinelt & Neiderhafner, 2008; Kern, 2019, as cited in Benz, 2024). This is important to avoid possible deceiving narratives of municipal level exclusiveness for the public governance research domain and to pay attention to local networks that can “*bypass regional and national governance to coordinate policies at the European or global level*” (Acuto & Rayner, 2016; Kern & Bulkeley, 2009, as cited in Benz, 2024, p. 24).

The consecutive chapter, titled “*Dual politics: division of authority and coordination*”, starts with the distinction of functional and social logic (functionalist and identity logic), which were missing in the above part on governance modes. More precisely, the governance modes were conceptualized, but a more thorough foundation vis-à-vis the logics they are established and/or guided by is missing. Their combination may facilitate the progression of MLG measures and avoid the path dependency continuously reinforced by the existing governance constellations and processes. The chapter continued with 3 subchapters, designating 3 developments in MLG, related to governance and authority:

1. “*Layering of Governance*” (Benz, 2024, p. 34) – encompassing the creation of new governance levels and the associated institutional development, with the two logics “*...driving the formation and evolution of levels*” (Benz, 2024, p. 38).
2. “*Distribution and Redistribution of Authority*” (Benz, 2024, p. 38) – in the framework of “*...social, environmental and technological developments*” (Benz, 2024., p. 39), distinguishing the division of authority as a zero-sum game while treating the “*differentiation of levels as arenas*” as a positive-sum game (Benz, 2024, p. 38).

3. “*Modes of Coordination and Dynamics of Power Structure*” (Benz, 2024, p. 41) – outlining various types of governance playing their roles in MLG, including “*new modes of ‘soft’ governance*” (Benz, 2024, p. 44), indicating specific measurable objectives in a decentralized policy area, e.g., governance actors competing within “*best practice models*” (Benz, 2024, p. 44).

1.3 Actors in MLG

The fourth chapter, named “*Complex governance: actors, institutions and linkages*”, assessed the different roles of actors engaged in policymaking processes. The proposed distinction is between generalists, represented by government officials such as ministers or mayors, legitimized by votes and, ideally, public trust, and specialists, who are policy experts in the field and not subjected to the public’s influence and future election results (Benz, 2024). Such a distinction may serve as a valuable tool for the governance analysis vis-à-vis these types of actors, which are constantly engaged in the governance processes. Moreover, the generalists, perceived as bearers of social logic stemming from their representative role among citizens, together with specialists, who are bearers of functional logic, may provide sound methodological guidance regarding the concept’s operationalization. At the same time, just like any theoretical underpinning, this may not be 100% valid, e.g., in the case of ministers appointed as temporary policy experts rather than being selected and legitimized through elections. This should be part of the conceptualization, serving as guidance for the subsequent operationalization. Benz (2024, pp. 55–56) also reminds readers of the importance of the “*power of scrutiny*”, which encompasses indirect processes affecting MLG by actors who “*do not directly participate but are indirectly involved in multilevel governance*”. Including this aspect is justified, as the respective actors gatekeep the different stages of policymaking processes and provide oversight in case of their eventual violation. This includes: parliamentary actors, i.e. “*parliaments, parliamentary committees, or parties in parliament*”, who are “*holding executives accountable for their decisions and actions*” and “*monitor multilevel policymaking*” (Benz, 2024, p. 55); courts providing a legal oversight over the decisions taken; and non-governmental organizations, who “*usually send specialists to participate in multilevel policymaking*” (Benz, 2024, p. 56). Since Benz (2024) previously mentioned local government as a relevant actor not to be omitted in MLG studies, this chapter further elaborates on its importance for achieving more democratic participation and, overall, better governance. This is underlined by its greater proximity vis-à-vis citizens, which may further serve to incentivize mutual trust (Benz, 2024).

1.4 Policy Areas and Legitimacy in MLG

Chapter 5 “*Economic disparities and fiscal equalization*” and Chapter 6 “*Identity politics and differentiated division of authority*” further elaborated on the functional and social logic of MLG. Reconvening the debate on the two logics presented in the third chapter, they are further addressed based on their influence on either facilitating or hindering the progression of MLG processes. Thus, “*depending on the wealth of a person and the region he lives in, he may be supportive of either power centralization or power decentralization*” (Pablo Baramendi, 2012, as cited in Benz, 2024, p. 88). Identity politics, which we may notice in the political arenas, “*is the driving force of the ‘social logic’ in multilevel governance*” (Hooghe & Marks, 2016, as cited in Benz, 2024, p. 104). The author makes a valuable point for the researchers studying MLG, as identity politics and its effects may be easily overlooked. It is crucial not to overlook them, as they may affect policy preferences across various policy areas. At the same time, identity politics may serve as a double-edged sword. While having the capacity to represent specific, local identities and interests, it is also a source of horizontal conflict in MLG settings, which may lead to shifts in authority and erode trust as a facilitator of MLG processes.

Before concluding, the last two book chapters—Chapter 7 “*Policy coordination and power*” and Chapter 8 “*Legitimizing power in multilevel governance*”—paid attention to power and legitimacy considerations alongside the organizational and institutional settings. The conceptualization of 3 power types – *bargaining power*, *epistemic power*, and *power of the last resort* – was one of the main reasons the author of this review has purchased the book, as was interested in this particular part based on the freely available introductory section of the book available under the DOI link in (Benz, 2024). While providing certain instances of these power types, the book falls short in detail a conceptualization of the terms needed for a more profound analytical contribution to such power for subsequent researchers. The author of this review would suggest Arthur Benz would engage more in conceptualizing the 3 power types in the context of the other chapters in his future volumes. This would also facilitate the future operationalization of the concept by establishing concrete connections to other illustrated concepts. What can be really appreciated in the contribution is the author’s take on legitimacy and public participation. He makes it brief yet clear that the combination of legitimacy types – input, throughput, and output is important for the sustainability of MLG processes (both the ones with an existing history and those emerging ones).

Additionally, civil society is recognized as an important actor in this regard, which, however, cannot fully substitute for the legitimizing process that ought to be fulfilled by publicly elected government actors – stemming from a free, fair, and transparent election. Nevertheless, by making such a contribution, he makes it conscious for the researchers that the governance goes beyond the officially elected leaders and stretches to civil society, including the informal processes and interactions that are not a direct and/or visible part of the policymaking processes, e.g., public discussions between local governments and civil society representatives. Moreover, the horizontal networking of actors, such as among municipalities, civil society organizations, or regional governments, may further facilitate knowledge exchange and impact legitimacy.

Conclusion

To conclude, the book by Arthur Benz provides a much-needed and up-to-date assessment of MLG, serving as a handy guide for both emerging and more advanced researchers engaged in the topic. Alternatively, it may also serve as a textbook for the non-academic audience to get a grasp of the complex governance processes present in the EU (although the language and concepts used may require additional sources).

While exploring a vast array of different concepts, processes, and constellations subjected to MLG theorizing and practice, it ultimately fails to address the major criticisms regarding conceptual muddiness, all-encompassing nature, and Eurocentrism. Thus, while readers will undoubtedly benefit from the improved theoretical knowledge on MLG, reflected in diverse examples, they will still need to make a considerable research effort to operationalize the concept. This is crucial to avoid falling into methodological traps by clearly indicating the research scope and conceptual delimitation, and, at the same time, to avoid supporting criticisms related to the concept’s vagueness.

References

- Alcantara, C., Broschek, J., & Nelles, J. (2016). Rethinking Multilevel Governance as an Instance of Multilevel Politics: A Conceptual Strategy. *Territory, Politics, Governance*, 4(1), 33–51. <https://doi.org/10.1080/21622671.2015.1047897>
- Allain-Dupré, D. (2020). The multi-level governance imperative. *The British Journal of Politics and International Relations*, 22(4), 800–808. <https://doi.org/10.1177/1369148120937984>

- Benz, A. (2024). *Rethinking Multilevel Governance*. Edward Elgar Publishing. ISBN 978-1-03530-628-2. <https://doi.org/10.4337/9781035306299>
- Faludi, A. (2012). Multi-Level (Territorial) Governance: Three Criticisms. *Planning Theory & Practice*, 13(2), 197–211. <https://doi.org/10.1080/14649357.2012.677578>
- Hooghe, L., & Marks, G. (2001). *Multi-level governance and European integration*. Lanham, Maryland, United States: Rowman & Littlefield Publishers. ISBN 0-7425-1019-0.
- Hooghe, L., & Marks, G. (2009). A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus. *British Journal of Political Science*, 39(1), 1–23. <https://doi.org/10.1017/S0007123408000409>
- Hooghe, L., & Marks, G. (2020). A postfunctionalist theory of multilevel governance. *The British Journal of Politics and International Relations*, 22(4), 820–826. <https://doi.org/10.1177/1369148120935303>
- Jänicke, M. (2015). Horizontal and Vertical Reinforcement in Global Climate Governance. *Energies*, 8(6), 5782–5799. <https://doi.org/10.3390/en8065782>
- Marks, G. (1993). Structural Policy and Multilevel Governance in the EC. In A. W. Cafruny, & G. G. Rosenthal (Eds.), *The state of the European Community: The Maastricht Debates and Beyond (Vol. 2)* (pp. 391–410). Lynne Rienner Publishers. eBook ISBN 978-1-68585-654-0. <https://doi.org/10.1515/9781685856540-024>
- Papadopoulos, Y., Tortola, P. D., & Geyer, N. (2025). Taking stock of the multilevel governance research programme: a systematic literature review. *Regional & Federal Studies*, 35(5), 695–727. <https://doi.org/10.1080/13597566.2024.2334470>
- Piattoni, S. (2009). Multi-level Governance: a Historical and Conceptual Analysis. *Journal of European Integration*, 31(2), 163–180. <https://doi.org/10.1080/07036330802642755>
- Ravikumar, A., Larson, A. M., Duchelle, A. E., Myers, R., & Tovar, J. G. (2015). Multilevel governance challenges in transitioning towards a national approach for REDD+: evidence from 23 subnational REDD+ initiatives. *International Journal of the Commons*, 9(2), 909–931. ISSN 1875-0281. https://www.researchgate.net/publication/283132559_Multilevel_governance_challenges_in_transitioning_towards_a_national_approach_for_REDD_Evidence_from_23_subnational_REDD_initiatives
- Saito-Jensen, M. (2015). *Theories and Methods for the Study of Multi-Level Environmental Governance*. Bogor, Indonesia: Center for International Forestry Research (CIFOR). <https://doi.org/10.17528/cifor/005541>
- Scharpf, F. (1999). *Governing in Europe: Effective and Democratic?* Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198295457.001.0001>
- Scharpf, F. W. (2001). Notes Toward a Theory of Multilevel Governing in Europe. *Scandinavian Political Studies*, 24(1), 1–26. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.00044>
- Zürn, M. (2010). Global Governance as Multi-level Governance. In H. Enderlein, S. Wälti, & M. Zürn (Eds.), *Handbook on Multi-level Governance* (pp. 80–99). Edward Elgar Publishing. ISBN 978-1-84720-241-3. <https://doi.org/10.4337/9781849809047.00011>

ÚVAHY O SLOŽITOSTI VÍCEÚROVŇOVÉ SPRÁVY VĚCÍ VEŘEJNÝCH: RECENZE KNIHY „RETHINKING MULTILEVEL GOVERNANCE“ OD ARTHURA BENZE (2024)

Tato recenze knihy představuje analýzu klíčových pojmů a argumentů uvedených v nové knize Arthura Benze. Autor nejprve zdůvodňuje vznik knihy a poté v následujících kapitolách přechází k pojmové a metodologické operacionalizaci víceúrovňové správy (Multi-Level Governance – MLG), související logice a procesům, legitimitě, účasti veřejnosti a dopadům identitární politiky. Přestože příspěvek poskytuje velmi potřebný pojmový přehled o složitosti dané problematiky, neposkytuje dostatečné metodologické vodítko pro některé z navrhovaných pojmů, jako jsou tři typy moci a způsoby správy.

ÜBERLEGUNGEN ZUR KOMPLEXITÄT DER MEHRSTUFIGEN VERWALTUNG ÖFFENTLICHER ANGELEGENHEITEN: REZENSION DES BUCHES „RETHINKING MULTILEVEL GOVERNANCE“ VON ARTHUR BENZ (2024)

Diese Buchrezension stellt eine Analyse der Schlüsselbegriffe und Argumente aus dem neuen Buch von Arthur Benz dar. Der Autor begründet zunächst die Entstehung des Buches und geht dann in den folgenden Kapiteln zur konzeptionellen und methodologischen Operationalisierung der Mehrebenenverwaltung (Multi-Level Governance – MLG), der damit verbundenen Logik und Prozesse, der Legitimität, der Beteiligung der Öffentlichkeit und den Auswirkungen der Identitätspolitik über. Obwohl der Beitrag einen dringend benötigten konzeptionellen Überblick über die Komplexität des Themas bietet, liefert er keine ausreichenden methodischen Leitlinien für einige der vorgeschlagenen Konzepte, wie beispielsweise die drei Arten von Macht und die Formen der Verwaltung.

ROZWAŻANIA NA TEMAT ZŁOŻONOŚCI WIELOPOZIOMOWEGO ZARZĄDZANIA SPRAWAMI PUBLICZNYMI: RECENZJA KSIĄŻKI „RETHINKING MULTILEVEL GOVERNANCE” AUTORSTWA ARTHURA BENZA (2024)

Niniejsza recenzja książki stanowi analizę kluczowych pojęć i argumentów zawartych w nowej książce Arthura Benza. Autor najpierw uzasadnia powstanie książki, a następnie w kolejnych rozdziałach przechodzi do operacionalizacji pojęciowej i metodologicznej wielopoziomowego zarządzania (Multi-Level Governance – MLG), związanej z tym logiki i procesów, legitymizacji, udziału społeczeństwa i skutków polityki tożsamościowej. Chociaż artykuł zapewnia bardzo potrzebny przegląd pojęciowy złożoności danej problematyki, nie dostarcza wystarczających wskazówek metodologicznych dla niektórych z proponowanych pojęć, takich jak trzy rodzaje władzy i sposoby zarządzania.